



# מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א

בני ברק - אלעד

כ"ה כסלו תש"ע

וישב

שנה י"ג גליון תרל"ט

## תוכן העניינים

- לקח טוב ..... עמוד ג'
- שבת בשבתו ..... עמוד ה'
- דבש תמרים ..... עמוד ז'
- בשפתי צדיקים ..... עמוד ט'
- פרפראות לחכמה .... עמוד י"א
- ודרשת והקרת ..... עמוד י"ב
- פניני התורה ..... עמוד י"ב
- חוקים להורותם ..... עמוד ט"ז
- הילולא דצדיקיא ..... עמוד ט"ז
- דבר בעתו ..... עמוד י"ט
- משולחן מלכים ..... עמוד כ"ט
- דברות קודש ..... עמוד ל"ג

## ימי שמונה קבעו שיר ורננים

**במנוחה** והשקט שקוע בהרהורים ישב לו הסוחר העשיר במרכבתו הדוהרת כשפניו מועדות אל עבר העיר לייפציג כדי להגיע ליום השוק שמתקיים שם מדי שנה בשנה שכל עשירי ואצילי הסביבה נמלו חלק בה, תחת מושבו הטמין חמשה צרורות מלאות מטבעות של זהב.

**על** אם הדרך התנפלו עליו שודדים ושדדו ממנו את הכסף, על פי נס לא השגיחו בצרור כסף אחד והיא נשארה אצלו, כשהגיע הסוחר אל הישוב הסמוך שכר מיד איכרים שירדפו אחרי הגזלנים, באותה שעה נדר נדר לה' שאם יהיה השי"ת בעזרו להציל את ממונו, הוא מבטיח להפריש מעשר לצדקה, תפילתו אכן נשמעה ונתקבלה, השודדים נתפסו וכספו הוחזר, והסוחר נסע לביתו שמח וטוב לב.

**כשבאו** אצלו גבאי הצדקה לגבות את המעשר, נתעורר ביניהם דין ודברים, הסוחר טען שהוא חייב לתת מעשר רק מארבעה צרורות שגזלו ממנו והושבו אליו בדרך נס, כי בצרור החמישי לא נגעו השודדים לרעה.

**לעומת** זה טענו הגבאים שהוא חייב לתת מעשר מכל וגם מן הצרור החמישי, משום שצרור הנשאר לפליטה זו היא הגורמת לכל עיקר הנס, ואלמלא נשארה לו צרור זה לא הי' לו במה לשכור את האנשים לרדוף אחרי השודדים, ושוב לא הי' ביכולתו להציל אפילו פרוטה אחת.

**הגאון** מפלאצק זצ"ל אשר בזמנו אירע סיפור הנ"ל אמר עפ"י לתרין קושיית הבית יוסף הידועה, שלכאורה ביום הראשון לא הי' נס דהלא בפך שמצאו הי' בו כדי להדליק יום אחד נמצא שלא נעשה הנס אלא ז' ימים.

**אולם** עפ"י הנ"ל יובן כי כל הנס נקבע מכח הפך שמצאו, דהרי אילו לא היו מוצאים אותו הפך, לא הי' שמן כלל שיהול בו הנס להאיר שמונת ימים, על כן לזכר הנס הראשון הזה שגרם לשאר הניסים, אנו כוללים בין ימי הנוכה גם את היום הראשון.

**ועל** כן נקווה שכבימים ההם אשר הראנו נפלאות, כן יעזרנו ה' אלוקינו אדון המושעות, ויחיש לנו תשועות, עדי נזכה שיעמוד הכהן לאורים, וידליק המנורה בבית עולמים, בביאת משיח צדקינו הולך תמים, ובראשינו מלכינו כ"ק רביה"ק שליט"א אביר הרועים, במהרה בקרב הימים, אכיה"ר.

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב,

הנצחת שם, לעילוי נשמת

ולכל שאר עניני המערכת

הארות והערות וכדו'

אפשר לפנות

להד"ר **אלטער אשר אנטשיל**

**אילוויטש** הי"ו

011-972-527648437

# לקח טוב

## ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים ע"ד מוסר והסידות נאמרים

אל הקדושה, ואם לאו הרי ח"י עינא וליבא תרי סרסורי דעבירה, העין רואה והלב חומד וכו'. (קדושה וטהרה)

☆

**אמרו חז"ל כיון שראה יוסף עצמו מושל התחיל ממשמש בעיניו מסלסל בשעריו וכו' לפיכך גירא עליו את הדוב,** וצ"ב אך אמרו חז"ל כן על יוסף הצדיק ונראה לפי אמרו ז"ל באם יצרו מתגבר עליו יקרא ק"ש אויל לי' מוטב ואם לאו יקרא בתורה וא"ל יזכיר לו וכו' וזה כיון שראה עצמו מושל מהיצה"ר בפרט במצרים מקור הטומאה ע"כ נתן עצות בנפשו וזהו ממשמש בעיניו רומז על ק"ש ע"ד שאמרו חז"ל ברבינו הקדוש כשהי' קורא ק"ש העביר ידו על עיניו מסלסל בשעריו דרומז על לימוד התורה ע"ד כהררים בשערה וע"ד סלסלה יתרוממך כי עיקר לבטל עצת היצה"ר הוא הלימוד בדרך העיון והפלפול לדבק מחשבתו בתורה כדאי' ברמב"ם ד"ל אין היצר שולט אלא בלב פנוי מן החכמה מתלה בעקביו רומז על הזכרת יום המיתה שהוא העקב והסוף של האדם וכשראה למעלה בשמי מרום אז גירא עליו את הדוב כי דע אשר יוכל לעמוד בנסיון מדמת שהגר עצמו בכלי קרב בכל מיני עצות נגד היצה"ר כנ"ל. (אמרי נועם)

☆

**ותתפשהו בבגדו וכו',** בגדו הוא גם לשון בגידה, היצה"ר תופס להאדם בענינים שבגד בהם ועשה נגד רצונו ית' ועי"ז מפילו ביאוש שאין לו תרופה עיה, וכתוצאה מזה מפתחו שכבה עמי אם כבר בגדת כ"כ הרבה תעשה גם עבירה הזאת, ולזה נתחכם יוסף ואמר איננו גדול בבית הזה ממני היינו שהוק את עצמו שהוא צדיק גדול ולא עבר אף פעם על רצונו ית' ולא חשך ממני מאומה כי אם אותך זה ג"כ בשבילי כדי שאתגבר על התאוה ולא אעשה מה שאסור ועי"ז אוכה לקבל שבר ואך אעשה הרעה הגדולה וכו'.

(בית אברהם)

**את אחי אנכי מבקש,** לעולם צריך יהודי לבקש בתפילתו לא רק על עצמו בלבד, אלא שיושע יחד עם אחיו, עם כל כלל ישראל, וכמו שמתפללים על חולה אומרים שיושע בתוך שאר חולי ישראל, וזהו פי' הפסוק, 'את אחי יחד עם אחי, אנכי מבקש' שאיני מבקש רק על עצמי, אלא שתבוא ישועתי יחד עם ישועת כל אחי בני'. (אור התפילה)

☆

**וישליכו אותנו הבורה והבורר ריק אין בו מים,** וברש"י מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, בא כאן רש"י לרמוז שהרי ידוע מה שאמרו חז"ל, בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין כנגדו, והדבר היחידי לנצח את היצר הוא לימוד התורה, ובמקום שאין תורה, שם יש כל מיני נחשים ועקרבים, דם השמן ושלוהו לעשות רע, כי במקום שיש לימוד התורה, אין היצה"ר יכול לשלוט שם, אבל אם מים אין בו שאין שם תורה שנמשלה למים, אזי נחשים ועקרבים יש בו'. (אבני אוז)

☆

**וישב ראובן אל הבור וכו' הילד איננו ואני אנה אני בא,** כשמתקרבים ובאים הימים, בהם צריך האדם לירד אל הבור 'וישב ראובן אל הבור' ורואה שמתקרבים הימים, והוא נזכר עצמו במאמר המשנה, ולאן אתה הולך למקום עפר רימה ותולעה, והוא רואה כי "אין יוסף בבור" שלא הוסיף מאומה בעבודת השי"ת כדי לקחת עמו לבור, אזי נושא הוא את קולו וצועק, 'הילד איננו ימי הילדות והנעורים כבר חלפו עברו, יאנה אני בא ואך אבוא אל אבי שבשמים'.

(אמרות קודש)

☆

**איה הקדשה היא בעיניי על הדרך,** "איה הקדשה" היכן הוא מקור הקדושה, היא בעיניי על הדרך, מקור החטא של האדם בא מזה שהעיניים על הדרך פתוחות לו להסתכל על כל דבר המזדמן לו בדרך, ומי ששומר את עיניו רק הוא נכנס

**וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען,** יאמר דהנה איש הישראלי עיקר הצלחתו במה שהוא משמר תורה ומצוות ועוסק ביראת שמים, וכמו שנתן לאומות העולם הארץ הגשמי, שאם זורע וקוצר יש לו במה להחיות את נפשו וביתו, כן לישראל נתן להם השם יתברך את הארץ העליונה ארץ הפן, כמו"ש (השע"י) זרעו לכם לצדקה, וזה וישב יעקב דהיינו ליעקב יש לו ישיבת וקיום, בארץ מגורי אביו במה שיש לו יר"ש, ומזה נצמח לו כל מיני השפעות טובות, וגם בארץ כנען לשון סוחר שצריך האדם לחשוב הפסד מצוה כנגד שררה ושכר עבירה כנגד הפסידה.

(אך פרי תבואה)

☆

**לך נא ראה את שלום אחיך והשיבני דבר,** יעקב אבינו דע שהאחים שונאים את יוסף, והיה חושש שמא יאונה לו רע, לפיכך אמר תחילה 'לכה ואשלחך' כדי לעשותו לשליח מצוה לקיים כיבוד אב, והרי שלוהו מצוה אינם ניוזקים, אולם עדיין חושש היה מפני הדרך חזרה, שאז כבר איננו שליח מצוה, ויש שיטה שאומר, ששליחי מצוה אינם ניוזקים זה דוקא בהליכתם אבל לא בהזרתם, לפיכך אמר 'השיבני דבר' כדי לעשותו שליח מצוה גם בהזרתו. (אור החיים הק')

☆

**ויאמר את אחי אנכי מבקש,** יאמר על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל (פסחים כב:) על פסוק את ה' אלקך תירא לרבות ת"ח וזהו את אחי דהיינו כשאדם מתירא מאת אחי, הם הת"ח שנקרא אחים ורעים להשם יתברך ברוך הוא ומקיים דרשת חכמינו ז"ל את ה' אלקך תירא לרבות ת"ח אז ממילא אנכי מבקש השם יתברך הוא שנקרא אנכי כנזכר לעיל, הוא מתבקש בגודל היראה והפחד מלפניו יתברך, מכל שכן ומכח קל חומר בן בנו של קל וחומר, שאם מעבדיו הצדיקים ותלמידי חכמים הם מתיראים ממנו יתברך לא כן שכן.

(באר משה)

לקח טוב לימי חנוכה

וגשמיות, וזה מורגל אצל האדם מנעוריו, כי היצה"ר בא לאדם משעה שיצא לאויר העולם, והנה התאוה מקרי שוק, מלשון (ישעי' כ"ט) שוקקה נפשי, מלשון השתוקקות, ולזה במצות נר חנוכה הוא מסוגל לזכך את החומר וההרגל שנעשה כבר טבע אצלו, וקשה לו להיפרד מתאוותיו, ונר חנוכה מועיל להפרידו מזה, וזה הוא שמדליקין נ"ח "עד שתכלה רגל מן השו"ק" שהנר חנוכה יביא לידי כך, שיכלה הרגל היינו ההרגל מן השו"ק דזה התאוה כנ"ל, אלא אדרבא יתרבה אור התורה אצלו. (דברי חיים)



**ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך, וכו' ותאמר הכר נא למי החותמת והפתילים והמטה האלה,** הנה איתא בכתבי האר"י ז"ל, שעיקר סוף גמר הדתימה הוא בחנוכה, א"כ נובל לומר שזה מרומו בפסוקים אלו ע"ד זה, "ויהי כמשלש חדשים" היינו מראש השנה עד חנוכה, שאז עיקר גמר התימה, על כן בא המקטרג לפני בורא עולמים, "ויגד ליהודה לאמר" היינו לבורא ית"ש שמרומו שמו ביהודה, "זנתה תמר כלתך" ישראל שדמתה לתמר, מוען המקטרג כנגד ישראל שח"ו סרו מהדרך, ויאמר יהודה, הקב"ה, הוציאה ותשרף, "ותאמר" כנסת ישראל להקב"ה, "הכר נא למי החותמת" מרמו על השמן של נרות חנוכה, שהיה חתום בחותמו של כהן גדול, "הפתילים" מרמו על הפתילות של נרות חנוכה, והמטה, מרמו על הכלי שחל נר חנוכה, ויאמר יהודה, הוא הקב"ה, צדקה ממני, על כן לא נתתיה לשלה בני, ר"ל תיבת 'שלה' מרמו על משיח צדקנו, כמו"ש עד כי יבוא שילה, שאומר הקב"ה שזה שישראל חטאו הוא משום שעדיין לא הביא לדם גואלם, ונתעורר עי"ז הקב"ה לגאול את ישראל מגלותם. (בת עין)

אחד ואחד, מהדרין מלשון הדר, שהוא שם של עולם התיקון הרומז לתשובה, ובחנוכה יוכל כל אחד ואחד לבוא לתשובה יעו"י"ש, וי"ל עי"ז רמז, כי שמונה פעמים חנוכה עם הכולל עולה בגימט' כמספר תשוב"ה, לרמז שהנוכה היא זמן מסוגל לשוב בתשובה שלימה, ובא הרמז עם הכולל, להורות שהוא זמן תשובה כוללת לכל אחד ואחד, אפי' אותן שהן בדימוא התחתונה. (קדושת ציון)



**אמרו חז"ל (מפ' שבת דף כב.) אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה,** להרצות הוא מלשון תפלה וריצוי, וזה אפ"ל בכוונת דבריהם ז"ל, שהנוכה הוא חג המשיב שדקים בגדלותו, ואף שזמן תפילה לכל הוא, ולכו של אדם יתרונו בקרבו כאשר יתמלאו משאלותיו הגשמיים, מ"מ אין לו לאיש המושכל להתפלל ולהפויץ בימים אלו במועות וכדומיהם, כי אם לעבוד את ה' לטוב לנו כל הימים. (דברות חיים)



**נ"ח הוא ראשי תיבות נר חנוכה,** וגם ר"ת הצאת נעורים, שבתנוכה יש תיקון לכל הנשמות אפי' אותם שפגמו מאוד, שאפילו פתילות ושמינים שאין מדליקין בהם בשבת, מפני שהאור מסבכת בהם, פי' אפילו אותם הנשמות שפגמו מאוד, שהאור מסבכת בהם היינו שלא יוכל להתאחו בהם ח"ו הניצוץ אלקות, מדליקין בהם בחנוכה, יש להם תיקון בחנוכה, וזהו הפי' כבתה אין זקוק לה, פי' אם אפי' ח"ו נכבה נקדה יהודית מחמת גודל הפגמים, אז אין, הוא אור אין סוף ב"ה בעצמו כביכול זקוק לה' ואומר למעני למעני וכו'. (שארית ישראל)



**המצוה להדליק עד שתכלה רגל מן השו"ק,** נראה לפרש כך, דהנה ידוע שיש באדם יצר הרע והוא מתאוה לחומריות

**בחנוכה אנו מדליקין ל"ו נרות,** ובעובדא דלתתא איתער לעילא כנגדו נדלק ל"ו נרות למעלה, ול"ו דלמעלה עם ל"ו דלמטה הוא ע"ב כנגד שם ע"ב ב"ה, ועם השמש שבכל לילה נרות חנוכה הוא מ"ד, וכנגדם למעלה מ"ד, הרי למעלה ולמטה פ"ח, הרמז בזה הפ"ח נשבר ואנחנו נמלטנו, ע"י הפ"ח שנשבר מלכות אנטיוכוס אנו גורמים להדליק למעלה ולמטה פ"ח נרות, ולכן כתב האר"י ז"ל שר"ת נ'פ'שנו ח'כתה ל'ה, הוא בגימטריא פ"ח, וכן להדליק נר חנוכה ר"ת פ"ח עי"י"ש, משו"ה ראשי תיבות דברכת נר חנוכה פ"ח רמז לפ"ח נרות הנ"ל. (קדושת לוי)



**חז"ל הרגישו שטמור וגנוז בנר חנוכה קדושה לתקן העיניים,** דאיתא ברש"י ז"ל ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, כי עינא וליבא הם תרי סרסורא דעבירה עין רואה ולב חומד וכו', ועי' ראיית נר חנוכה יכול לדבק תשוקתו להמצוה, לזכך אור עיניו שיחדלו מהביש בדבר רע, ואם יראה יציל הלב שלא יחמוד למה שראה העין, ואולי על ענין זה מרומו ג' עבודות בנר חנוכה, נר איש וביתו, מציל העין שלא יבט דבר רע, מהדרין, אף אם ח"ו נכשל בראיה יציל הלב שלא יחמוד, מהדרין מן המהדרין, יציל כלי מעשה שלא יגמרו העון עד שהמוד הלב. (שפתי צדיק)



**כתוב בספרים הקדושים דבשמונת ימי חנוכה גדול כח התשובה,** ומטעם זה מצות נר חנוכה היא להדליק למטה מעשרה טפחים, לרמז שאור מצות נר חנוכה מתפשט ומאיר למטה, היינו אפי' לאותן שדם במדרגה נמוכה שיוכלו לתקן מעשיהם, ומבואר ענין זה באריכות בספר הק' דברי חיים לחנוכה, ומפרש שם בזה דברי הגמ' (שבת כ"ב ע"ג) והמהדרין נר לכל

לעילוי נשמת הרה"ה ר' ישראל ב"ר יעקב ארי' הכהן טרעגער ז"ל

גלב"ע כ"א חשוון תשס"ט לפ"ק

וזו' האה"ה מרת צירל ציפורה ב"ר משה יודא ע"ה

גלב"ע י"ט שבט תשס"ח לפ"ק



718-305-6942 | 212-444-9899

# אפטיילונגען פונעם סיסטעם



**אקטואלע נומערן**  
718-504-2188 בחקלין  
845-537-6660 קרית יואל  
845-694-4550 מאנסי  
020-8002-9580 לאנדאן  
0164-420-8878 מאנטשעסטער

## 7 שיעורים ודרשות - חק וחמשה יעד

- 1 טעגליכע שיעורים אין חק לישראל, וועקענטליכע שיעורים אין חמשה ורשי
- 2 טעגליכע שיעורים אין חק לישראל, דורך הרח"ב ר' אלימלך שווארץ שליט"א
- 3 וועקענטליכע שיעורים אין חמשה ורשי על דרך הפסט, עם מפרשים, דורך הרח"ב ר' וואלף אהרן טעלער שליט"א
- 4 וועקענטליכע שיעורים אין חמשה ורשי, מתגבל כדברי אגדה, השקפה וחסידות, דורך הרח"ב ר' שמואל שלמה טעלער שליט"א

## 9 מערכת

- 1 איבערזאלאן א מעטעדע, מיט א מודעה אדער קאמענטארן פאר'ן מערכת
- 2 אוישווינגען און אינטארמאציע וויאזוי זיך צו באקומען מיטן טעלעפאן סיסטעם.

## חשובע נדיבים בעם:

וו איר זעהט שטרענגען פיר זיך אן צוזעטעלן פרישע אינטערסאנטע שיעורים לתועלת הציבור,

איר קענט ספאנסארן א שיעור אדער הוק-אפ פון א שיעור וכדו' און קויפט אייך די זכות לימוד התורה פון זי' הונדערטער מקשיבים.

**רופט:**  
718-551-7519

## 4 קול חוצב

- 1 דביק פון פארבאנגענע יארן
- 2 שלש סעודות יעדע וואך
- 3 דביק ליל שב'ק נחמה יי אוד מאי
- 4 אלע דביק פון פארשינדענע בעלעגנהייטן
- 5 שיעור תהלים בחייל המתכתא

## 5 מסיבות

- 1 מסיבות אחרונות בחצרות קדשיו
- 2 מסיבות בשנים הקודמים
- 3 - כ"א כסלו / חנוכה

## 6 שיעורים ודרשות במרא הלכה, חיזוק, השקפה

- 1 במרא - טעגליכע שיעורים
  - 1 שיעור אין מסי יומא (יסודי התורה) דורך הגר"צ רבי שמעון זאב מייזלש שליט"א
  - 2 שיעור אין מסי יומא (יסודי התורה) דורך הרח"ב ר' אפרים יצחק היילסאן שליט"א
  - 3 שיעור אין מסי נדרים (יער התורה) דורך הרח"ב ר' אברהם מאיר מארקאוויטש שליט"א
- 2 במרא - על סדר הדפים
- 3 הלכה - טעגליכע שיעורים
  - 1 שיעור אין חל תפלת, נליל שישו אין חל שבת דורך הרח"ב ר' מאיר יעקב מוזקאטש שליט"א
  - 2 שיעור אין חל מוזהר נליל שישו שירת בהל דורך הרח"ב ר' יעקב אלעזר מענדלאוויטש שליט"א
  - 3 שיעור אין שלע אהל (על הסדר פון סימן אל, דורך הרח"ב ר' דוד יצחק ווערצבערגער שליט"א
  - 4 שיעור אין חל תפלה יעדן זונטאג, דורך הרח"ב אביד סאטמאר מאנסי שליט"א
- 4 הלכה - ענינה דיומא
- 5 דרשות חיזוק
- 6 דרשות בעניני השקפה עי כחה מגזים

## 1 קהלות אפטיילונגען

מעלדונגען און נייטסן, טעל נומערן, שיעורים, וכדו', פון אונזערע קהלות און התאחדות אברכים איבער די וועלט, און נאך אינטערסאנטע אפטיילונגען

## 2 אפדעיס'ס

אפדעיס'ס פונעם סיסטעם, מודעות פונעם מערכת

## 3 ליוו הוק-אפי'ס

הוק-אפי'ס פון זכרות קודש, מסיבות, און שיעורים בבתי מדרשינו.

**רעגלמעסיגע הוק-אפי'ס, דא אויפ'ן סיסטעם** 1-21 נאנט חוסיס סאניס: יעדע וואך מוצג'ט כיום זמן, שלש סעודות פון רבני שליט"א.

יעדן ליל שישו פון 8:30 ביז 9:00, שיעור בחומש ורשי ע'י הרח"ב ר' וואלף אהרן טעלער שליט"א. יעדע וואך מוצג'ט, אום 9:45 שיעור בעניני השקפה, דורך הר"ב שמואל שלמה טעלער שליט"א.

יעדן טאג פון 8:30 ביז 9:00, שיעור אין חל תפלת, נליל שישו אין חל שבת, דורך הרח"ב ר' מאיר יעקב מוזקאטש שליט"א.

יעדן זונטאג פון 14:00 ביז 14:20, שיעור אין חל תפלת, דורך הרח"ב אביד סאטמאר מאנסי שליט"א.

**רעגלמעסיגע הוק-אפי'ס, אויפ'ן נומער:** 712-432-4004

יעדן טאג פון 8:45 ביז 9:30, שיעור אין מסי יומא (יסודי התורה) דורך הרח"ב רבי שמעון זאב מייזלש שליט"א, מיטן 280-260-440.

יעדן טאג פון 9:00 ביז 9:45, שיעור אין מסי יומא (יסודי התורה) דורך הרח"ב ר' אפרים יצחק היילסאן שליט"א, מיטן 632-424-424.

יעדן טאג פון 8:45 ביז 9:15, שיעור אין חל מוזהר (נליל שישו שירת בהל שבת) דורך הרח"ב ר' יעקב אלעזר מענדלאוויטש שליט"א, מיטן 388-659-425.

יעדן טאג פון 8:30 ביז 9:15, שיעור אין שלע אהל (על הסדר) דורך הרח"ב ר' דוד יצחק ווערצבערגער שליט"א, מיטן 662-545-424.

## אחיפצאליק אן אדווערטייזמענט

איר אונזער סיסטעם וועלכע ווערט געווערט זיך דורך טייטונג אינשי שלמען טעגליך

**רופט:** 718-551-7519



# שבת בשבתו

## אמרות קודש בעניני שבת נאמרים על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

### השבת מטהר את האדם כמו התורה הק'

**וישב יעקב בארץ מגורי אביו**, וברש"י ביקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף, וי"ל דהנה מבואר בשל"ה הק' עה"פ הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר שהוא רומז על התורה שנתנה בשלישי וביום השביעי הוא רומז על השבת דע"י שניהם יטהר האדם, ע"ש, והנה יעקב אבינו הוא בחי' תורה ויוסף הוא בחי' שבת כידוע והוצרכו לילך למצרים וע"י מצרים הרויחו את השבת כמו שנא' וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים, וזה ביקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף ודו"ק. (אך פרי תבואה)

### לקשר ולייחד מנוחת השבת ביהד עם היראה

**וישב יעקב בארץ מגורי אביו**, וישב יעקב רומז למנוחה ותענוג כמאמר הכתוב והאכלתיך נחלת יעקב אביך נחלה בלי מצרים, עם כל זה בארץ מגורי אביו, צריך לייחד היראה עם המנוחה והתענוג, שזהו בחינת שבת שנקראת מנוחה, בא שבת בא מנוחה ומתייחד עמה היראה כמאמר רז"ל (ירושלמי דמאי פ"ב ה"א) עם הארץ אימת שבת עליו, וכמאמר בראשית ירא שבת, שמתייחדים היראה עם השבת שהיא המנוחה, וזהו שדרשו רז"ל וישב יעקב וכו' צדיקים אין להם מנוחה בפני עצמה, כי אם כוללים את המנוחה ביראה, וע"י זה ממילא נבטלים כל היסורים וזוכים לכל הרפואות בבחינת שבת שרפואה בו קרובה לבא, ועל ידי התקשרותם במקבלים ומקיימים את השבת זוכים לרפואה שלימה ולהצלחה מכל יסורי הגוף ונפש ונשפעים כל הטובות והברכות. (ברכת דוד)

### השבת היא המשכת הרפואה ונמשכת לכל ימות החול

**וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו'**, וברש"י ביקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף, הנה אמרו רז"ל שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, כי שבת היא המשכת הרפואה וממנה נמשכת הרפואה לכל ימי החול שהם איברי האדם, וזהו אלה תולדות יעקב יוסף כי יוסף עולה שש פעמים הוי"ה נגד ששת ימי המעשה ויעקב"ב עולה ב' פעמים הוי"ה נגד יום השבת, וזו תולדות יעקב יוסף, מן התולדה של שבת היינו המשכת הרפואה נמשך לבחינת יוסף ימי החול, וזו שפירש רש"י ז"ל ביקש יעקב לישב בשלוח, היינו שרצה להמשיך הרפואה, כמו שרמז מרן רבינו זצ"ל אשר שלוח נוסטריקון ל"א הן ולא ש"כרן, ע"ד אמרם ז"ל ששאל אחד לחבירו חביבין עליך יסורין א"ל לא הן ולא ש"כרן ויעקב רצה להמשיך השלוח ומיתוק היסורין קפץ עליו רוגזו של יוסף, היינו שהמשיך זאת בכח שבת כי רגזו של יוסף עולה שבת. (עטרת ישועה)

### כפי התנהגותו בשבת כך מתנהג כל ימות החול

**אלה תולדות יעקב יוסף**, ובפרש"י מה שאירע ליעקב אירע ליוסף ה"ה יוסף בגימ' ו' פעמים הוי"ה כנגד ימי החול, יעקב בגימטריא ז' פעמים הוי"ה כנגד שבת קודש (והאכלתיך נחלת יעקב וגו') ונ"ל דרש"י רמז לן באמרו מה שאירע וכו' על התנהגות האדם דכשם שהוא מתנהג בחול כך הוא מקבל ש"ק, וכשם שהוא מקבל שבת כך הוא מתנהג בששת ימי המעשה שאחרי ש"ק, כי המה תלויין זה בזה, ואמנם עיקר התנהגות היא במדתו

של יוסף, דכל מה שהוא מתקן יותר ברי"ק ויש לו בכל פעם הרהורי תשובה בזה כך הוא זוכה שיהיו התפלות מצוות ומעש"ט שלו במחשבות טהורות [כי יסוד עולה עד לבחי' דעת] וכשם שהוא מתנהג במדת יסוד כל ימות החול כך הוא מקבל ש"ק וכך הוא מתנהג בששת הימים שלאחריו. (תורת חיים)

### בשבת יכול כ"א לבחוק מעשיו אם הם לש"ש או לא

**וילכו לרעות את צאן אביהם בשכם**, פירש"י נקוד על א"ת שהלכו לרעות את עצמן, והנה תמיה לדרוש על שבטי י"ה דבר כזה, וידוע דבענין מכירת יוסף יש סודות נוראים ובודאי לא היתה כוונתם פשוטה, ונ"ל דהנה ידוע שכל הענינים אשר מסופק בהם אם כוונתו לה' לבדו או בשביל טובת עצמו ג"כ יכול לידע בשבת האמת שבשבת הסט"א וכל הדינין מסתלקין כדאיתא בזה"ק כד עייל שבתא איהי אתפרשת מסט"א, ואצל הצדיקים ש"ק הוא המבחין אם בשבת קודש ג"כ נוטה לזה ידוע שהיא מסיטרא דקדושה והיא עצת היצ"ט, ואם בשב"ק אין דעתו נוטה לזה ולא חפץ בזה ונמאס בעיניו הוא מצד היצה"ר, ע"כ שבטי י"ה שרצו לעשות מעשה כזה והיו מסופקים אם כוונתם רצויה לפני המקום דבאמת ה' כוונתם עבור השם, כדאיתא בשל"ה הק' בטעמי מכירת יוסף ע"פ הסוד ע"כ היו רואים בשבת אם הוא מצד היצ"ט ואם הוא ח"ו מצד היצה"ר וז"ש וילכו לרעות את צאן אביהם בשכם ש"כ"ם הוא נוסטריקון ש"בת כלה מלכתא, כדאיתא במגלה עמוקות פרשה זו וע"כ פירש"י שהלכו לראות את עצמן כידוע דאל"ף בעי"ן מתחלף באותיות אח"ע והיינו שהלכו לראות את עצמן אם כוונתן לש"ש או לאם בשכ"ם ב'שבת כלה מלכתא. (רביד הזהב)

### סגולה להנצל מכל התאוות רעות להזכיר שם שבת

**בפסוק וימאן נקוד שלשלת**, הנה איתא במדרש אבכיר מובא בסדר הדורות אשר הנסיון של יוסף היה בשבת, ומה שנאמר ויבא הביתה לעשות מלאכתו רומז להיות קורה ושונה, עי"ש, ונראה כי ידוע אשר מצות שבת הוא סגולה להנצל מתאוות רעות, ובהזכר בפה את יום השבת גם כן מסוגל לבטל על ידי אהבה דקדושה שהוא יום שבת אהבה בתענוגים, מבטל על ידי זה אהבות רעות ר"ל, וכמו שאמר אדמו"ר מה"ר מענדל מרימנאב אשר בעת נשואי חתן וכלה, ובשעת ריקודין שהוא התערבות אנשים ונשים, על כן המנהג לצעוק אז שבת, בכדי להזכיר העם במצות תענוגי שבת, לבטל תענוגים הרעים, ולהפך נגע לענג, להנצל מתאוות הנקראים נגעי בני אדם. ולזה רמזו במקום אחר אשר וימאן ר"ת מ'ה י'פית ו'מה נ'עמת א'הבה בתענוגים, שהוא יום השבת אהבה בתענוגים, גם ר"ת א'והבי לרעי מ'נגד נ'געי י'עמודו, היינו כנ"ל לעשות מ'נגע" ענג" על כן נקוד טעמו שלשלת, כי שבת הוא סעודתא דאברהם יצחק ויעקב כלולין בהו כי כל אחד כלול מחבירו כמו שאומרים בסעודתא דחקל תפוחין אשר גם עתיקא קדישא וזעיר אנפין אתיין לסעודא בהדה, וכמו כן בכל סעודה, והוא בחינת שלשלת כי פזר הוא שלש תנועות בטעם הנגינה, נגד ג' אבות, ושלשלת הוא שלש פעמים פזר, הוא בבחינת כלולין זה בזה, שלש פעמים שלש, ורמזו בזה שעל כן בא לידי עבירה ותאוה רעה חלילה יען שלא הזכיר עצמו במצות שבת, אשר בכחו לבטל התאוות. (אמרי נועם)

## דבש תמרים

### בנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

רשע, פיי צדיק כזה שאינו צדיק בעצם רק עיי ערך הרשע, חלילה לך מעשות כדבר הזה עיי, וזהו כוונת המדרש שיעקב אבינו בודל ענוותנותו לא החזיק מיבותיה לנפשיה שהוא צדיק וכאשר ראה את עשו ואליפיו והוצרך לזכות כדי להנצל מידם, הלך וישב לו ביניהם כדי שבעהרדך מעשיו נגד מעשיהם יחשב כצדיק. (ברך משה)

☆

**וישמע ראובן ויצילהו מידם ויאמר לא נכנו נפש.** ונדע קושיי המפוי כי איזה הצלה היה כאן אחר שצוה להכניסו לבור מלא נחשים ועקרבים, ונראה כי ראובן סבר כי מאחר שאין לו דרך אחר להצילו שהשכמים לא ירנחו בפועל טוב להפילו לבוא מלא נחשים ועקרבים ומשם יוכל להנצל עיי שיתפלל עליו, והגם דאין מתפללין על הנם כבר כתב בעצייח לחלק דלו ולעצמו אין להתפלל על מעשה נסים, שזהו נגד רצון הבורא שיהא היפך הטבע, אבל למען הציל נפשות רבות מישראל ואינו מבקש למענו מותר להתפלל שיעשה נס בשביל רבים עיי, ובכן ייל שאף שיוסף יחיד היה מיימ מבואר דמי שרבים צריכים לו כרבים דמי, ויוסף הצדיק היו רבים צריכים לו כמיש אנכי אכלכל אתכם, וגם כילכל אותם ברוחניות כמשחזייל יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערה ונגדרו כל ישראל בזכותו, ועיי כיון שרבים צריכים לו מותר להתפלל בעבורו, ושפיר היה איזה הצלה בזה שראובן צוה להשליכו אל הבור, ולזה קאמר קרא וישמע ראובן ויצילהו מידם.

(כייק מרן רבינו הגהייק שליטייא)

זקונים זה שקנה חכמה ושכל, זמחמת זה אהב את יוסף. (קדושת יוימ)

☆

**ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו.** ובתרגום מה ממון נתהני לנא רי נקטול ית אחונא, נראה הביאור לפי מייש בצפנת פענח האין הותר לישראל לקחת לעצמם רכוש מצרים שנמלוהו מתחילה בתורת שאלה ואייכ גדול הוא בידם, ותיי כי מקור הכסף שהיה במצרים היה ממה שהביאו כל הארצות בשנות הרעב ליוסף לשבור אוכל וילקט יוסף את כל הכסף והטמין אותו לצורך ישראל, ומה שנמלו משלהם נמלו מאשר הכין להם יוסף הצדיק, ומבואר כי הכמחת ואחייכ יצאו ברכוש גדול היתה עיי שירד יוסף למצרים, וזה שמען יהודה מה בצע וגוי כלומר אם נהרוג את יוסף לא יהא באפשרותנו להוציא אותו רכוש מצרים, עייכ לכו ונמכרהו לישמעלים ומשם למצרים ויצאו ברכוש גדול. (דברי יואל)

☆

**וישב יעקב.** ובמדרש משל לאחד שפגע כת כלבים הלך וישב לו ביניהם כך כיוון שראה אבינו יעקב עשו ואליפיו נתיירא מהם וישב לו ביניהם, ואפיי לפימשייכ בבניי עהייפ האף תספה צדיק עם רשע, דמצינו שהצרפתית אמרה לאליהו באת אלי להזכיר את עוני ופיי חזייל שאמרה עד שלא באת אלי הייתי נחשבת לצדיקת בערך הרשעים, ועתה כשבאת אצלי אחשב בערךך לרשעה, הרי שזה מחמד הבורא שיחשוב את האדם לצדיק בערך הרשעים הגם שאינו צדיק באמת, וייש אברהם האף תספה צדיק עם

ויהי הי את יוסף ויפ אליו חסד ויתן חנו בעיני שר בית הסוהר וגוי. יבואר דהנה יעקב ביקש מעשו לקחת המנחה אשר שלח לו למען היות פועל דמיוני על העתיד בעת ממשלתו, להיות מתרפס ברצי כסף, וזהו אומרו ולקחת מנחתי ותרצני לעתיד, אמנם אלה תולדות יעקב יוסף הוא עשה חדשות בקרב הארץ לפועל עיי נשיאת חן וחסד לא בכסף, וזה שאמר ויהי הי את יוסף ויתן חנו וגוי ואת כל אשר עושים שם הוא היה עושה, כלומר מה שדרך לעשות שם להוציא אסירים לחופשי הוא היה עושה, ושמה תאמר עיי שוחד ומתן דמים שבדו, לזה גמר אומר אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה ביו של יוסף, שלא ראה בידו מתן דמים, ואשר הוא לבד עושה הי מצליח בידו מבלעדי הכסף. (ייטב לב)

☆

**וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו.** יתבאר עפייד הייטייל לפרש ואברהם זקן בא בימים, כי איש בחור בימי נעוריו כחו רב לעבוד את בוראו בכחי המעשה אולם השכל עודנו חלש, ונהפוך הוא בימי הזקנה השכל נתוסף וזקני תייח כיי שמזקינים דעתן נתוספת עליהן אבל כחן חלש בענין המעשה כפי בימי עלומיו, ואברהם היי לו שני המדריגות הינו זקן זה שקנה חכמה וגם בא בימים בכחי ימי הבחרות כאילו עוד לא בא בימים ולא בשנים עיייש, וכמו כן ייל כאן וישראל אהב את יוסף כי בן זקונים הוא לו היינו לעצמו, שזכה לבי המדריגות כמו אאעיייה להיות בחיי בן רך בשנים, וגם

דבש תמרים לימי חנוכה

קבעום ועשאום ימים טובים בהלל ובהודאה. וייל הלשון וקבעום לפי מה דא"י בירושלמי בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו את ה', התנדבו ראשי עם כשהקבי"ה עושה הם נסים תהי דייקא, ר"ל אמרין שירה, ופירש בכבוד חכמים כי ראשי עם היינו הצדיקים שהנם נעשה להם בדין אינם מחוייבין לומר שירה, רק שאומרים דרך נדבה, אבל שאר ישראל שעושה להם בחסדו מחוייבין לומר שירה, והיינו בפרוע פרעות בישראל שהם הצדיקים ראשי עם הם בהתנדב, אבל שאר עם שהם הפחותים ברכו את ה' דהיינו בציוי ע"כ, והנה מבואר ביערת דבש שנס חנוכה היה בלי תשובה ואם כן הוא כולו חסד, לכך נקבע בהלל והודאה ר"ל בחיוב כן שלא היה מטובם רק מחסד ה'. (ישמח משה)

☆

**ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם.** יובן בהקדם דברי היש"מ לסתור טענת האומות דישראל בטלין ברוב לגביהו, אמנם לפימ"ש בפדר"א כשבאו ישראל לגבול מצרים היו שבעים חסר אחת מה עשה הקב"ה נכנס עמהם במנין ועלו למספר שבעים ואם כן ראה כמה ספון אחד מישראל אם כביכול מחשיב עצמו לאחד מהם ומשו"ה שפיר לא בטלי ע"כ, וז"ש ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם היינו שאתה עמדת להם להיות נחשב ביניהם לאי מהם עייז מסרת רבים ביד מעטים דלא בטלי המעוטים ביד הרבים כי גם הקב"ה עמד לאי מישראל, וגמר אומר ואחרי כ"ן היינו שאחר שעשית זאת להיות לאי מהם כדי להשלים למספר שבעים בג"י כ"ן, באו בניך לדביר ביתך כי לא בטלי בין העכו"ם והן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב.

(קדושת יום טוב)

קבעום ועשאום ימים טובים בהלל ובהודאה. ונראה עפ"מ"ש ביש"מ איך אנו משבחין ומפארין בהרבה שבחים וקילוסין, דבגמי אמריי בהאי דנחית קמיי דרי חנינא אמר הגדול וכו' סיימתנהו לכולא שבחי דמרך, והתיי ע"פ המדרש ואף שבחו של אדם אומרים מקצתו בפניו וכולו שלא בפניו ולכן מותר לשבח להשי"ת כיון דשכינתו בתוכינו והוי בפניו ואומרים רק מקצת שבחו ע"כ, והנה המנורה הוא עדות לכאי עולם שהשכינה שורה בישראל, ומשו"ה קבעו בחנוכה להודות ולהלל כיון דהנם היי במנורה ומוזה מוכח דהשכינה בישראל וממילא עייז דהשכינה הוא בתוכינו לכן מותר לשבח ולהלל להי כיון דהוי בפניו ואומרים מקצת שבחו. (עצי חיים)

☆

**ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם.** י"ל עפ"י הנודע דלפעמים אעפ"י שאין האדם ראוי בעצמו לנס מ"מ נעשה לו הנס בזכות אחרים, והנפק"מ בזה כי מי שניצל בזכות עצמו זוכה לראות במפלת שונאיו משא"כ מי שאינו ניצל אלא בזכות אחרים דיו להפקיע את עצמו ואינו יכול לראות במפלת שונאיו, ועוד נפק"מ יש בזה כי הניצל בזכות עצמו זוכה ואומר שירה על הנס משא"כ הניצל בזכות אחרים אינו אומר שירה, וז"ש ואתה ברחמיך הרבים עמדת להי"ם בעת צרתם היינו שהישועה בא לישראל בזכות עצמם ולא בזכות אחרים, והרא"י מסרת גבורים ביד הלשים וכו' שהחשמונאים זכו לראות במפלת שונאיהם, ועוד ראה ואח"כ באו בניך לדביר ביתך וכו' וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות והלל לשמך הגדול וחזוין שכל הנס היה בזכותם ולא בזכות אחרים.

(דברי יוא"ל)

במסי שבת תקנו חז"ל שהרואה נר חנוכה צריך לברך. וכבר האריכו המפרשים הקי למצוא טעם לדבר כי לא מצינו בשאר כל המצוות שיברכו על ראייה בעלמא, ואפשר לומר כי מאחר שעמדה עליהם מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך ולהעבירם מעל חוקי רצונך ונכשלו ישראל והטאו במחשבה בדיבור ובמעשה ונבראו מזה מלאכים מזיקים, לכן כדי לעקור המלאכים הללו תקנו חכמים לעומתם, לקיים המצוות במחשבה בדיבור ובמעשה כדי שיבראו מזה מלאכים קדושים אשר יערכו מלחמת קרב עם מלאכי רע שנבראו מן העבירות, ולכן תקנו הלל והודאה כנגד פגם הדיבור, ומצות הדלקת הנרות כנגד פגם המעשה, וראיית נר חנוכה כנגד פגם המחשבה התלויה בראיית העין כאמרם ז"ל העינים רואות והלב מהרהר, ולכן אף הרוא"ה נר חנוכה צריך לברך כדי לתקן פגם המחשבה. (ברך משה)

☆

**ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם וכו' וזדים ביד עוסקי תורתך וכו'.** ואפ"ל עפ"י מ"ש בנזר הקודש ההבדל בין עושי מצוה ללומדי תורה שתורתם אומנתם, שעל בעלי מצוה נאמר חונה מלאך הי סביב ליראיו ויהלצם, כלומר שמשגיח עליהם עיי מלאך, אבל על בעלי תורה שזכו לכתר תורה כראוי הקב"ה משגיח עליהם בכבודו ובעצמו כי שכינת עוזו יתברך הוא תמיד במקום אור תורה ע"כ, ועפ"י יל"פ ואת"ה ברחמיך הרבים עמדת להם לא עיי מלאך ולא עיי שליח אלא הקב"ה בעצמו עמד להם להושיעם, והטעם משום שהיו זדים ביד עוסקי תורת"ך שזכו לכתרה של תורה כראוי ואז הקב"ה משגיח עליהם בכבודו ובעצמו.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שלימ"א)

## סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מביקים

## בשפתי צדיקים

### אלה תולדות יעקב יוסף

לגבריאֵל, ובפר' וישלח קאי ה"איש" על שרו של עשו, הלא בשניהם נאמר "איש" ותו לא, אלא ביאור הענין - המשיך הרה"ק מצאנו - שאם עני דופק על פתחו של גביר לבקש עזרה, והלה מתחיל להתאבק ולהתווכח עמו ואינו רוצה לעזור לו, בוודאי הוא שרו של עשו, משא"כ אם הגביר שואל אותנו מה תבקש, ומושיט לו יד עזרה, הרי הוא מלאך גבריאֵל ודפח"ת.

\*

ושמעתי נוסח אחר בעובדא זו שאחד מחסידי הרה"ק בעל תפארת שלמה מראדמסק זי"ע ביקש מחבירו שילך יחד עמו לגמול חסד עם אדם אחר, אמר לו חבירו שאינו פנוי כיון שעדיין לא אמר את פרקי התהלים לאותו יום, כששמע התפארת שלמה מזה נענה ואמר: כתיב בפר' וישלח "ויאבק איש עמו עד עלות השחר", ופרש"י שהיה שרו של עשו "ומיום שברא לא הגיע זמנו לומר שירה עד עכשיו", ולכאורה קשה דמנין לו זאת שהי' שרו של עשו, ומה עולה נמצא בשפתי מלאך זה במה שביקש לומר שירה, ואדרבה לכאורה מוכח מזה שהי' מלאך טוב, ולא שרו של עשו, ואף גם זאת דבפר' וישב כתיב "וימצאוהו איש ויאמר לו מה תבקש", והתם פרש"י שהי' המלאך גבריאֵל, ולכאורה מנא לן, אמנם באמת יכולים להכיר את כל אחד על פי פעלו, דבפר' וישב הוי עובדא שיוסף הי' צריך לגמילות חסד להראות לו איפה אחיו רועים, ונמצא לו גומל חסד האיש גבריאֵל, אמנם בפר' וישלח מצינו שכשיעקב אבינו ביקש מהמלאך אמר לו כי אינו פנוי לכך מפני שהגיע זמנו לומר שירה, דהיינו שלא אמר עוד היום תהלים שלו, וזהו סימן מובהק כי זהו שרו של עשו.

### ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף

הרה"ק ר' בונם מפרשיסחא ז"ל אמר, שפעמיים נענה מן השמים תיכף במאמר פיו, ופע"א הי' קודם שנהג ברבנות הוביל בנהר עצים של הגביר ר' בירקה מווארשא למוכרם בדאנציג, בבואו לשם עם העצים ירד השער של העצים למאוד ואין קונה, עד שהיה עומד לירד לטמיון הון רב של ר' בירקא, סוחרים אחרים שמכרו את העצים שהביאו כמעט שיצאו נקיים מנכסיהם, והוא ר' בונם ישב בדאנציג כמה שבועות ולא חפץ למכור סחורתו במקח הזול, פעם ישב באכסניא שלו והתחיל לבכות לפני השי"ת, ואמר: הנה כשם שבית המצרי נתברך בגלל יוסף, כן מן הראוי שיתברך ר' בירקא בגללי, ואף כי אני איננו יוסף, אבל גם אדוני איננו כהמצרי, ויהי טרם כילה לדבר וסרסור בא עם סוחר חדש, והביא ידיעה שנתייקר פתאום השער של עצים ור' בונם מכר את העצים בריוח טוב.

(אור יקרחה)

שמעתי מאמור"ר ז"ל שזקיני הרב הקדוש מראפשיין זי"ע הלך לליזענסק להרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, והלך דרך לאנצוט שהי' שם האב"ד מלובלין ז"ל, והלך זקיני להרב מלובלין, ושאל לו לאן אתה הולך, והשיב לקבל פני הרה"ק מליזענסק, והשיב לו: רבינו הקדוש אמר שמי שהוא מיוחס אי אפשר לו להיות עובד ה', ומה לך לילך כי אתה מיוחס בן הרה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע, ואעפ"כ הלך וכאשר בא אל הקדוש פנימה לקבל שלום מהרבי ר' אלימלך זי"ע בכה מאוד ואמר: טוב הי' לי שאהיה נולד אצל פחות שבפחותים ואני אהיה עובד ה', ושאלו הרה"ק מליזענסק מה אתה בוכה, וסיפר לו המעשה, והשיב לו הרה"ק: לא כך הוא הדבר, אלא דאם רוצה לעבוד את ה' אז ביותר נקל אם אינו מיוחס, וזהו דכתיב אלה תולדות יעקב יוסף, דהנה אמרו חז"ל כל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים, דהיינו שיוסף פסל את הראשונים לומר שהוא "תולדות יעקב", אלא שכח את יחוס אבותיו וכמ"ש כי נשני אלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי.

### וימצאהו איש

פעם בא חסיד עני אל מרן הק' מצאנו זי"ע ושפך את מר שיחו לפני שבתו בגרה ואין לאל ידו לכלכל הוצאות החתונה, הרה"ק מצאנו נתן לו מכתב המלצה ושלחו לאחד הגבירים בעיר אחרת, ובין השורות נקב סכום מדויק שמבקש מהגביר שיתן עבור העני מוסר הכתב, החסיד העני נסע אל הגביר הנ"ל, כשנכנס לביתו לא הרגיש בו הגביר תיכף כי היה טרוד בלימודו, אח"כ כאשר הבחין בחסיד העני נתן לו שלום ושאל לו למבוקשו, החסיד הראה לו את מכתבו של ה"דברי חיים" ז"ל, כאשר ראה הגביר את סכום הכסף שהרה"ק מצאנו מבקש ממנו ליתן, התחיל להתווכח עם החסיד העני ואמר לו כי הסכום הנקוב גדול מדי, ויתן לו קצת פחות מזה, אבל החסיד התעקש וטען שרוצה דייקא את הסכום שנקב הרה"ק מצאנו, כה התווכחו ביניהם עד שיצא מבית הגביר בידיים ריקות, וחזר לצאנו וסיפר לפני הרה"ק מצאנו את כל הענין, הרה"ק מצאנו נתן לו מכתב שני לחסיד אחר בעיר אחרת, וכשנסע לשם קיבלו החסיד הגביר בפנים שוחקות, וכאשר ראה את בקשת הרה"ק מיד נתן לו את כל הסכום שביקש, והלה חזר לביתו בשמחה רבה, לימים כשנסע הגביר הראשון להסתופף בצל הרה"ק מצאנו אמר לו הרה"ק: הנה בפרשת וישלח כתיב "ויאבק איש עמו" ופרש"י שהוא שרו של עשו, ובפר' וישב כתיב "וימצאהו איש" ופרש"י זה גבריאֵל שנאמר והאיש גבריאֵל, ולכאורה מנא ליה לרש"י ד"איש" שנאמר בפר' וישב הכוונה



## נר איש וביתו

הגאון ר' ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל ידוע הוא בכינויו בעולם בשם ה"חפץ חיים", אך לא רבים יודעים ומכירים את רבו הגאון ר' נחום קפלן זצ"ל, איש צדיק היה והצנע לכת, מהעיר הורודנא שבליטא, מקורביו כינוהו בשם החיבה ר' נחומ'קע, החפץ חיים נהג לבחון בכובד ראש את מעשיו ואת הנהגתו של רבו, משום שידע כי כל מעשיו של רבו נעשים במחשבה עמוקה ולשם שמים, באחד מלילות חנוכה התארח החפץ חיים בבית רבו, והמתין בהתרגשות לחזות כיצד רבו מברך ומדליק את נרות חנוכה, אך ר' נחום ישב במקומו והמשיך להתעסק בענייניו, וזמן הדלקת הנרות חלף ועבר, החפץ חיים שהכיר את רבו תמה מאוד מפני שידע שרבו רגיל לדקדק להדליק את הנרות מיד בהגיע זמן ההדלקה, אך לא העיז להעיר מאומה, ר' נחום המשיך בשלו מבלי שיאמר מילה אחת, חלפה שעה ועוד שעה, והנרות במנורה לא הודלקו, תמיהתו של החפץ חיים גברה מרגע לרגע, בנסותו להבין את פשר הדבר על שרבו האהוב דוחה קיום מצוה כה חשובה, לפתע נשמעה נקישה על דלת הבית והרבנית של ר' נחום נכנסה במהירות אל הבית, ללא כל שהיות מיותרות החל ר' נחום לברך ולהדליק את הנרות של חנוכה, החפץ חיים הבין שיש ללמוד כאן ענין עמוק ושיעור חשוב, כשהנרות החלו להאיר, פנה אל רבו ביראת הכבוד, וביקש שישביר לו את הסיבה לאיחור קיום מצות הדלקת נר חנוכה, השיב לו ר' נחום הנה בגמרא איתא (שבת דף כ"ג ע"ב) שאם יש לאדם כסף לקנות נר אחד בלבד מאי עדיף נר שבת או נר חנוכה, ותי' בגמ' שם שנר שבת עדיף מפני שלום בית, נמצא שהגמ' עצמה מקילה בנר חנוכה מפני שלום בית, ואם כן איפוא גם אני דחיתי את הדלקת הנרות מפני שלום בית?

## יווני'ם נקבצו עלי אזי בימי חשמני'ם

נודע בין החיים כי כאשר בא הגה"ק בעל בני יששכר זי"ע לשכון כבוד בארץ אונגארין ולשבת על כסא הרבנות דק"ק מונקאטש שאל מאיש אחד אשר היה ממקבלי אור פני רבינו זי"ע שישפך לו ממצאת דרכיו בקודש מה שראה אצלו בעת אשר זכה להסתופף בצל קדשו, ויספר לו: פע"א הי' נוכח אלו בעת הדלקת הנרות של חנוכה, וקודם ההדלקה סיפר מעשה אחת, אשר אף ששמע כל מלה ומלה מדברי קדשו, עכ"ז לא זכה להבין כוונת הסיפור, ומה שייכתו להדלקת נר חנוכה, והמעשה שסיפר אז כדלהלן: בכפר אחד היה דר איש אחד ושמו הי' לוי, והיה זה עם הארץ גדול, אבל גם איש מלי, כי הצליח ה' את מסחריו ויעש חיל הרבה עד שנעשה גביר גדול, וכאשר הגיעה בתו הראשונה לפרק בתולה נישאת, בחר לו לחתן בחור בן תורה, אח"כ נתמזל מזלו עוד יותר ונעשה לאמיד גדול וגביר עצום מאוד, וכאשר הגיע מועד נישואי בתו השני' היה לו כבר השגה לבחור עבורה בחור גדול בתורה ועילוי מופלג ומפורסם, לכן

לקח את חתנו הראשון ונסע עמו אל איזה עיר גדול שהיתה שם ישיבה גדולה, למען ישיג שם את מבוקשו, וניגש אל הראש ישיבה ויבקש ממנו ליתן לו את הבחור יותר מובחר ומצויין בין תלמידי הישיבה, הראש ישיבה מילא את מבוקשו, ובירר לו בחור מצויין אשר באמת מצא חן בעיניו ונתקשר בקשר האירוסין בשעטו"מ, ויהי כאשר רצו לכתוב את התנאים, נזכר בצער שהלא אינו יודע לכתוב כלל, ואף גם אינו יכול אפילו לחתום את שמו בשטר התנאים, וכמנהג ישראל שעל שטר התנאים חותמים החתן והכלה והמחותנים, ובכן מה יעשה לעת כזאת, אמנם חתנו הראשון הרגיעו באמר, אל תדאג כלל כי אני אלמד אותך האיך לחתום את שמך, עד שלא יכיר אף אחד שכבודו אינו יכול לכתוב, והתחיל ללמדו ואמר לו הלא שמך לוי, וזה שם קל ללמוד לכתבו, שכותבים אותה ג' קוין, אות הראשונה הוא ל' היא קו ארוך, אח"כ אות ו' הוא קו בינוני לא כ"כ ארוך, ולבסוף אות י' שהיא רק כנקודה קטנה, כן למד את חותנו למען יוכל עמוד ולא יצטרך להתבייש, אמנם כאשר הגיע עת כתיבת התנאים, החליף חותנו העם הארץ את הענין, וכתב תחילה נקודה, ואח"כ קו בינוני ולבסוף קו ארוך, עד כאן תורף הסיפור אשר שמע איש זה מפני רבינו זי"ע טרם הדליק נר של חנוכה, ולא זכה להבין מה ענין סיפור זה אצל הדלקת הנרות הללו, ויהי כאשר שמע הגה"ק הבני יששכר זי"ע את דבריו ענה ואמר כי בסיפור זה טמון כל סוד החנוכה, כי כשכותבים כסדר הנ"ל קו ארוך, בינוני, וקטן, הוא עולה לשם לוי, אבל כשמחליפים הסדר וכותבים הקוים בהיפוך, קטן, בינוני, ארוך, אז עולה לצירוף יון, וזה לעומת זה כאשר היה אז לחמת הכהנים משבט לוי בעם ובטומאת יון. [אביר הרועים]

## להגיד שבחו של אהרן שלא שינה

כשהיה בנו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זצוק"ל סמוך על שולחן חותנו הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין זצוק"ל וראה שחותנו מאריך הרבה בשירות ותשבחות אחר הדלקת הנרות, דבר שלא ראה אצל אביו הק' שכל ההדקלה עם הברכות והמזמורים לא ארכו לו כ"א שעה מועטת, ותמה מאוד על אביו ושאל אותו על כך, השיב לו אביו בחרדת קודש: באמת מעשה נסים הוא שבשעה שאני מדליק הנרות איני נשרף יחד עמהם משלהבת אש קודש הבווער בקרבי ואתה רוצה שאתעכב אצלם כמה שעות.

ומן הראוי לציין מה שמוכא בספה"ק ישמח ישראל (פרי בהעלותך) בשם הרה"ק מהר"י מווארקא זצוק"ל, לפרש דברי רש"י ז"ל להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, דהיינו שלא הי' ניכר בו שום שינוי והתפעלות בשעת הדלקת המנורה ואמר בצחות לשונו הקדוש: אילו הי' מצווה הקב"ה מצוה זו להרה"ק מבארדיטשוב זצוק"ל הי' משבר את המנורה ושפך השמן זית לגודל ההתלהבות מהמצוה רבה הלזו, אבל אהרן כהנא קדישא לא שינה שלא ניכר בו שום שינוי.

## פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים,  
בפתור ופרח משוקדים

אביהם, וז"ש ויוסיפו עוד שנוא אותו "על חלומותיו" היינו בשביל החלומות, "ועל דבריו" שע"י החלומות נתברר להם שדבריו שדיבר עליהם לא היתה בכוונה טובה. (חתם סופר)

☆

ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר. ונראה בדרך דרוש עפ"י דמתאמרא משמ"י דדה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ז"ע לפרש דברי הגמ' (בבא קמא ע"א): בעא מיני רבא מרב נחמן גב שוד של שני שותפין וטבחו והודה לאחד מהן (על חלקו ומודה בקנס פטור) מהו, חמשה בקד אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר, או דילמא חמשה בקד אמר רחמנא ואפילו חמשה חצאי בקר, אמר ליה חמשה בקד אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר, לצפרא אמר ליה חמשה בקד אמר רחמנא ואפילו חמשה חצאי בקר, והא דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי בישראל דתורא, [בתוס' שם פי' שר"י בתענית ה"ן], ופירש"י לא דקדקתי טעמו של דבר, עכ"ל, והנה בגמ' (בבא בתרא נ"ו) גבי עזת איתא בתוס' שם וז"ל: וא"ת דהכא כ"ע דרשי דבר ולא חצי דבר, ובפרק מרובה אמרינן חמשה בקד אמר רחמנא ואפ"י חמשה חצאי בקר, וי"ל דהכא משום דדבר מיותר הוא עכ"ל, מבואר מדברי התוס' דדוקא גבי עזת דכתיב על פי שנים עדים יקום "דבר", דתיבת דבר מיותר הוא, אמרינן דבר ולא חצי דבר, אבל בשאר מקומות שפיר אמרינן דבר ואפ"י חצי דבר, ועפ"י פי' הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ז"ע, דהוה ג"כ כונת רש"י שם לא דקדקתי טעמו של "דבר", דרב נחמן פסק מקודם גם כאן ולא חמשה חצאי בקר כמו גבי עזת, ובאמת אינו כן לפי הנ"ל דדוקא גבי עזת דדבר מיותר הוא אמרינן ולא חצי דבר, משא"כ בשאר מקומות, וזהו שאמר לא אכלתי בישראל דתורא, לכן לא דקדקתי טעמו של "דבר" דדוקא גבי עזת דדבר מיותר אמרינן כן, עכ"ל ודפח"ת, וזה אפשר להמליץ כאן דהנה יוסף ראה בחלמו והנה השמש והירח וכו' ויגער בו אביו הבוא נבוא אני ואמיך וכו' ופרש"י שהלא אמי כבר מתה אם כן אי אפשר שיתאמת החלום, אולם ואביו שמר את "הדבר" היינו שרק היכא שהדבר מיותר אמרינן ולא חצי דבר, אבל בכל מקום אמרינן דבר ואפילו חצי דבר, וא"כ שפיר אפשר שיתקיים החלום ואע"פ שהוא רק חצי חלום. (המאורינו ח"ל)

☆

מה בצע כי נהרוג את אחינו. במדרש פליאה איתא מכאן שהשבתים היו מתפללים שחרית מנחה ערבית, והיא פלא, ויל"פ דאיתא שאברהם אבינו תיקן תפילת שודית מפני שאות השני משמו היא אות ב' ר"ת ב"ק, ויצחק תיקן תפלה מנחה שהיא תפלת צודים, מפני שאות השניה משמו היא צ' ר"ת צ'הריים, ויעקב תיקן תפלת ערבית מפני שאות השני משמו היא ע' ר"ת ערבית, וידוע דאיתא כשאדם הורג את הנפש או תפלתו תועבה, כדכתיב (ישע"א א' טו) גם כי תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים מלאו, ועפ"י יובן דברי המדרש, מה "בצע" דהיינו מה יהי מתפילת ב"ק צ'הריים ערבית (ר"ת בצ"ע) כשנהרוג את אחינו ויהי תפילתכם תועבה.

וישנאו אותו. ובמדרש איתא למה וישנאו אותו כדי שיקרע הים לפניכם, וצ"ב, וי"ל דהנה אחז"ל לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל חמש סלעים נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, והנה קשה על יעקב אבינו למה עשה זאת ובודאי השיג זאת יעקב אבינו דהא השיג כל התורה ודחז"ל, אמנם ידוע דיוסף הי' הבכור לפי המחשבה של יעקב שהי' רוצה רק ברחל, והנה להבכור צריכים ליתן פי שנים ולכן נתן יעקב ליוסף יותר משאר שבטים כדי להראות שהמחשבה היא העיקר ולא המעשה, ויוסף הבכור, והנה אי' במדרש כשרצה מרע"ה לקרוע הים טען אני קשיש ממך שאני נבראתי בשני ואתה בשישי, והשיב לו מרע"ה ישראל עלו במחשבה תחילה, נמצא דקדיעת ים סוף הי' רק אי אולי בתר מחשבה וז"ש המד' למה וישנאו אותו פי' למה נתן ליוסף יותר משאר השבטים שע"י שנאו אותו ותי' כדי שיקרע הים לפניכם, דרק אי אולי בתר מחשבה הי' קדיעת ים סוף, ולכן נתן יותר ליוסף שהמחשבה היא העיקר, ובה יל"פ את המדרש פליאה הים ראה וינס מה ראה אחרו של יוסף ראה, דהים לא רצה להקרע דהוא קשיש, אמנם מיוסף הא חזי דאולי בתר מחשבה דלכן נתן לו יעקב יותר משאר שבטים כיון דהי' בכור במחשבה, ולכן שפיר נקרע הים, ובה א"ש מאמה"כ בתהלים הים ראה וינס וכו' מלפני אלהי "יעקב", דהא יעקב הראה לשבטים דהעיקר הוא המחשבה ולכן שפיר נקרע הים דישראל עלו במחשבה תחילה. (מים חיים)

☆

ויסיפו עוד שנוא אותו על חלומותיו ועל דבריו. ויל"ד הא עדיין לא חלם אלא חלום אחד ומה לשון חלומותיו, גם יש לדקדק מה שאמר שמען נא החלום הזה דמשמע דאיכא אודינא, ונראה דהנה אי אפשר שלא הרגיש יוסף בשום חלום בשום זמן שום רמז המורה על צרותיו, שימכרו אותו לישמעלים ויהי עבד לפוטיפר וישב בבית הסוהר וכו', אלא שאע"פ שחלם ג"כ כל זה מ"מ לא סיפר אלא את חלק הטוב שבו משום דאמרו חז"ל (ברכות נה): הרואה חלום ונפש עומה עליו יטיבו בפני תלתא דמרחמי לך, ולכן לא רצה לספר לפני אחיו ששנאו אותו את שאר החלומות הרעים, ואמר להם שמען נא החלום "הזה" דייקא, ומכלל דאיכא אחריתי דלא אספר לכם, ולכן ויוסיפו עוד שנוא אותו על "חלומותיו" שלא רצה לספר משום דמחזיק אותם לשונאין.

(חתם סופר)

☆

ויסיפו עוד שנוא אותו על חלומותיו ועל דבריו. ונראה דהנה במה שהביא דיבתם רעה אל אביהם היה אפשר לדון אותם לבק זכות שראה עליהם דברים לא טובים ומחויב הוא להוכיחם, אלא שידע שממנו לא יקבלו ולכן הביא דיבתם רעה אל אביהם, אכן כשסיפר להם חלומותיו הטובים, והרי אמרו חז"ל (ברכות נה): דלאדם טוב אין מראין חלום טוב, ונתברר להם בזה שהוא אינו איש טוב, ועל כגון דא נאמר קשוט עצמך ואח"כ קשוט את אחרים, ולכן הוסיפו לשנאו אותו על שהביא דיבתם רעה אל

## פרפראות לחכמה לימי חנוכה

את שם רי"ב שהוא שכחה כנ"ל ועל ידי זה לא נשתכח התורה מישראל.

☆

בגמרא איתא (שבת כ"א): ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול וכו', ונראה לתרץ קושיית הב"י וגם הקושיא דהא הי' ממונה אחר על החותמת ולא הכהן גדול, וכן הלשון מני"ח בחתמו של כה"ג אינו מובן דהול"ל חתום בחותמו וכו', וי"ל דמנהג העולם דהחותם של מלך ושריו הוא דבר יקר מאוד, ומסתמא החותם של כהן גדול בוודאי היה ג"כ דבר יקר מאוד, כי גדלח משל אחי (יומא י"ח), ולפי"ז י"ל בדרך אפשר כי באמת לא הי' הפך חתום בחותמו של כהן גדול, כי זה לא היה מעולם, רק בחותם הממונה, רק שאירע שנאבד מהכהן גדול החותם שלו, ואר כך מצאו הפך שהיה מונח ביחד עם חותמו של כהן גדול, וזה שאמר בחתמ"ז של כהן גדול, ר"ל עם החותם ביחד, ומכאן זה ידעו בבירור שלא בא למקום הזה שום אדם, כי אם היה בכאן איזה איש בוודאי הי' לוקח לעצמו החותם היקר, ובוה מדויק תיבת שהי' מוני"ח דייקא ולא כתוב שהי' חתום בחותם כהן גדול.

(צמח דוד)

☆

אדוני שאל את עבדיו היש לכם אב או אח וכו', י"ל בדרך רמו דהנה יש פלוגתא בגמ' (שבת כ"א): בענין נרות חנוכה ב"ה סוברים שצריך להיות בכל יום מוסיף והולך, וב"ש סוברים שצריך להיות בכל יום פוחת והולך, והנה אנן קיי"ל כב"ה וכפי שנרמז בשם חנוכה"ר"ת ח' נרות ו'הלכה כ'בית הלל, וזה רמז הכתוב, היש לכם א"ב, היינו איך אתם סוברים, א"ב היינו שצריך להדליק בכל יום יותר, ביום ראשון א' וביום שני ב', או א"ת, או שצריך להיות פוחת והולך להדליק ביום א' ח' נרות, וביום שני ז' נרות, ונאמר אל אדוני יש לנו א"ב, פי שאנחנו פוסקים כבית הלל שצריך להדליק ביום ראשון א' וביום שני ב', ולהיות בכל יום מוסיף והולך.

(הרה"ק ר' מרדכי מקאמיר ז"ע)

ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך, י"ל דיש כאן רמז מן התורה למצוות נר חנוכה, "ויוצא אותו החוצה" רמז שמצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, "ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים" רמז שמצוה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, כי לאחר שקיעת החמה מתחיל צאת הכוכבים, "אם תוכל לספור אותם", היינו שיהי' מוסיף והולך כדברי בית הלל, ויאמר "לו כה" רמז אם יהי' זהיר בל"ז נרות של כ"ה כסלו הוא חנוכה, "יהיה זרעך" יזכה לבנים תלמידי חכמים, כדברי הגמ' (שבת כ"ג): הרגיל בנר הוי"ן ליה בניס תלמידי חכמים. (הס"ק מראדושיץ ז"ע)

☆

עשה לך שרף ושים אותו על נס וראה אותו וחי, יש לרמוז כאן סימנים לברכות שלפני הדלקת נרות חנוכה, דהנה סדר הברכות להדלקת נרות חנוכה הוא: א) להדליק נר חנוכה. ב) שעשה נסים. ג) שהחינו. וזה עשה לך שרף - ברכת להדליק, ושים אותו על נס - ברכת שעשה נסים, וראה אותו וחי - ברכת שהחינו.

(הגאון ר' יצחק מוואלאזין זצ"ל)

במדרש א"י הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף מן הבור ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה, והיא תמוה, וי"ל בפשטות דהנה ראובן הי' חפץ להציל את יוסף, וגם החשמונאים קנאו לעיר הי' ונתנו נפשם להציל, אך יש חילוק גדול ביניהם דראובן רק חפץ ומחשבתו היתה לטובה, אבל במעשה לא הי' הצלה ואדרבה די נתנו לבור של נחשים ועקרבים, והחשמונאים הצילו בפועל ממש, ויש להמשיך את מעשה ראובן לדבר שיש בו ריח טוב אבל אין בו טעם טוב באכילה, כי במעשה לא נהנה יוסף ממנו, והחשמונאים שהוציאו מחשבתם אל הפועל וגרשו את האויב יש להמשיך לדבר שיש בו ריח וטעם טוב דגם מעשיהם הי' טוב, וו"ש הדודאים נתנו רי"ח זה ראובן שהציל את יוסף כדוגמת הריח בלבד, משא"כ על פתחינו כל מגד"ם היינו פירות טובות בין בטעם ובין בריח זה נר חנוכה לרמוז על החשמונאים שהצילו את ישראל בפועל.

☆

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי. וקשה למה תקנו להזכיר בחנוכה את יוחנן כהן גדול, ונראה דהנה אי' בגמ' (ברכות כ"ט). יוחנן כהן גדול שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי, והנה כשאדם עובר עבירה ורוצה לשוב בתשובה אין לו תשובה כי אם באתה מעשה (יומא פ"ו): והנה במה נעשה יוחנן צדוקי שדרש כי בענן אראה על הכפורת (ויקרא ט"ז, ב') כמדורש הצדוקים להביא אש מבחוץ כדאי' בגמ' (יומא נ"ג). ולכן התיקון של יוחנן הי' בימי חשמונאי שעל ידם נעשה נס חנוכה והדליקו נרות בחצרות קדש, וזהו הפי' בגמ' (שבת כ"א): הניח חנוני את נרו מבחוץ חייב, חנוני הוא אותיות יחנני, דהיינו יוחנן כהן גדול שנעשה צדוקי וזניח את נרו מבחוץ" דהיינו שנתן אש על הקטורת מבחוץ, וזהו חנוני חייב, ר"י יהודה פוטר בנר חנוכה" פי' יהודה המכבי פטר את כל השנים שהי' צדוקי ע"י נר חנוכה.

☆

כשעמדה מלכות וכו' להשכיחם תורתך וכו' רבת את ריבם וכו'. ונראה עפי"מ דאי' בגמ' (שבת קמ"ו): ר' אלעזר בן ערך איקלע להתם, כי הדר אתא קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא החדש הזה לכם, אמר החדש הזה לכם, ואי' בשם הגה"ק ר' שמשון מאסטארפאלי ז"ע לפרש דהנה השר של שכחה רי"ב שמו, ושם הממונה על הזכרון דו"ך, ואותיות האמצעיות של החדש הזה ל"כ"ם הוא דו"ך, ונתהפך לו באותיות רי"ב החדש הי"ה ל"ב"ם, עיי"ש, ובחידושי חת"ס (שבת קמ"ו: ד"ה קס) אי' דכשנגאלו ישראל ממצרים אחרי שהי' שם ר"י שנים, ושר המשקים שכח את יוסף ב' שנים, ולולי כן הי' יורדים למצרים ב' שנים קודם, והיו שם רי"ב שנים, ושלט בהם השכחה לעולם ח"ו, לכן סיבב הי' ששכח שר המשקים ונגאלו אודי ר"י שנים ועיי"ו הסיד מהם השכחה, כדכתוב (דברים ט"ז ג') למען תזכור את יום צאתך מרץ מצרים כל ימי חיך, דהיינו ע"י י"ם צאתך שיוצאת קודם שנעשה רי"ב שנה עיי"ו לא ישלוט בך השכחה, נמצא דעי' שכחתו של שר המשקים נזכרו ישראל, וזה מרומז בפסוק ולא זכ"ר שר המשקים את יוסף וישכחתו דייקא, אבל ישראל נזכרו לטובה, עכדה"ק ודפח"ת, ובוה נל"פ דהנה היוונים רצו להשכיחם תורתך עיי' שגורו עליהם לבטל מלימוד התורה, מה עשה הקב"ה רבת את ריב"ם דהיינו שהפיר

## עניינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

## ודרשת והקרת

### בענין בן נח מוזהר בהריגת עובר

ויאמר יהודה הוציא אה ותשרף (וישב לה, כד)

לתורה, וכן כתב באור החיים הק' שמסורת הי' בידם לגזור גזירות ולהרוג העובר מפני הגזירה, עיי"ש ולפי"ז מובן דלא קשה קו' החלקת יואב דלא הי' מדינא אלא הוראת שעה.

☆

ובס' גן רוה עה"ת תי' קושיית החלקת יואב דהמהרש"א בחי' אגדות בסנהדרין (נז): ע"ד הגמ' דבן נח נהרג על הריגת עוברין, כ' המהרש"א שדקדק הכתוב לאמר ויאמר מלך מצרים למילדות "העבריות" שלכן אמר דווקא למילדות העבריות להרוג אותן כיון שבן נח נזהר ונהרג על הריגת עוברין, משא"כ למי שיש לו דין ישראל אינו נהרג על הריגת העובר, וע"כ למילדות העבריות דווקא להם הותר להרוג עובר במעיי אמם, עיי"ש מה שמאריך בזה.

היוצא מד' המהרש"א דאפי' קודם מתן תורה הי' מסור לבני יעקב הדין שהותר להם להרוג עוברין, א"כ יש לומר דהר"ן סבר כסברת המהרש"א שע"כ אמר יהודה הוציא אה ותשרף ולא המתין עד שתלה, דהא לא היו מוזהרין על עוברין, עכ"ד וכ"כ לתרץ הפרדס יוסף בפרשתן.

☆

ובבלי חמדה (סו"פ שמות) מביא כמה ראיות נכונות ומחדש דאף על גב דבן נח חייב מיתה אם הרג אדם אפי' על ידי שליח דדייקא בישראל אמרי' אין שליח לדבר עבירה אבל בבן נח דרשי' שופך דם האדם באדם ישפך לרבות על ידי שליח כדמוכח בקידושין, מכל מקום בהורג העובר על ידי שליח אינו חייב ואמרי' נמי דאין שליח לדבר עבירה ומסתמך ע"ד הפרשת דרכים שמחדש דהא דבבן נח יש שליח לדבר מיתה היינו דווקא בשפיכת דמים, אבל שאר עבירות אין שליח לדבר עבירה כמו בישראל עיי"ש.

ולפי"ז מובן דיהודה אמר הוציא אה דהיינו אמר למשרתיו והרי לגבי עובר אין שליח לדבר עבירה, וא"ש (ועיי' במנחת חינוך [מ' לד] שמסופק בזה)

החלקת יואב בקונטרס קבא דקושייתא הקשה הרי בערכין (ז.) במתני' איתא אשה שיוצאה ליהרג אין ממתנין לה עד שתלה, אלא הורגין אותה תיכף, והר"ן בחולין (נח.) כ' דהטעם שאין ממתנין כיון דלא חיישינן להריגת העובר.

וקשה הרי בן נח מצווה על העוברין, וחייב מיתה אם הורג העובר, א"כ האיך אמר יהודה הוציא אה ותשרף הרי תמר מעוברת כדמוכח בקרא, א"כ האיך אפשר להרוג האם כשהיא מעוברת, ע"כ קושייתו ומניח בצע"ג.

☆

והרבה אחרונים רצו לתרץ עפי"ד הרמב"ן (בראשית לה, כד) שכ' שיהודה פסק עליה שריפה כיון שיהודה הי' קצין ומושל בארץ ע"כ אינה נשפוטת ככל אשה שתזנה תחת בעלה אלא כמבזה את המלכות וע"כ אמר לשורפה.

ובזה מתרצים הרבה קושיות כגון קושיית המהרש"ל דלא היתה מחוייבת מיתה כיון שלא התרו בה, וכן קושיית הר"ע מברטנורא עה"ת שהקשה דהרי סתם מיתה בב"נ היא בסייף ולא בשריפה ומדוע רצה יהודה לשורפה, ולפי"ד הרמב"ן אתי שפיר דחייב מיתה היתה כיון שהיתה כמבזה את המלך, וא"כ אפ"ל דצריך גם להרוג את העובר שעצם קיומו בעולם הוא ג"כ בגדר בזיון למלך.

☆

וכן כ' בס' פרשת דרכים (זוטא אות י"א) לתרץ עפי"ד הרמב"ן הנ"ל מה שהקשה לו האיך פסק עליה יהודה שריפה הרי צריכין בי"ד של כ"ג דיינים בדיני נפשות, ואי היתה לתמר דין ב"נ שפיר דהרי ב"נ נהרג בדין א' או בעד א', אך אפי' הי' לה דין ישראל גם אתי שפיר להרמב"ן הנ"ל.

וכן בדעת זקנים מבעלי התוס' הקשה דהרי לא הי' להם עדים והתראה, ותי' הר' יוסף מארץ ישראל דדור פרוץ הי' לכן חייבוה בשריפה, כדי לעשות סייג



כשר למזבח, וקשה למה יגרע העובר משור האי צטדין  
הרי העובר וודאי אנוס, ומניח בצ"ע, ולפי הנ"ל א"ש.

☆

ובמשך חכמה עה"ת הביא כקו' החלקת יואב,  
וכתב שבזה מובן המשך הפסוקים דהנה בערכין (שם)  
אמרי' דאין ממתינין שהולד תצא, ופריך בגמ' פשיטא  
ותירץ הגמ' דס"ד אמינא כיון דכתיב אשר ישית עליו  
בעל האשה היכא דיצאו ילדיה, א"כ הולד ממונא  
דבעל הוי אמינא דלא ליפסיד מיניה, קמ"ל דהורגין  
מיד, עכ"ד הגמ'.

וזה אמר יהודה הוציאנה ותשרף, וזה השיבה  
תמר ליהודה הרי לאיש אשר אלה לו אנכי הרה,  
דהיינו הרי יש כאן ממונא דבעל א"כ מדוע יהרג אותי  
ועי"ז יפסידו העובר שהוא ממון הבעל, עי"ש וכ"כ  
הרביד הזהב בפרשתן, שקושיא זו גופא היתה תשובת  
תמר ליהודה, ודו"ק..

☆

ונפלאין מאוד ד' המהרי"ל דיסקין בפרשתן  
שדייק בקרא אמאי כתיב הוציאנה ותשרף הרי הלשון  
הוציאנה מיותר, ותירץ בפשיטות דכיון דקיי"ל דאין  
ממתינין לאשה מעוברת עד שתלד דלא חיישי'  
להריגת עובר, והא דייקא בישראל אבל בב"נ הרי חייב  
מיתה ומצווה בהריגת עובר, וע"כ אמר יהודה  
"הוציאנה" לעת עתה להניחה במשמר וכדקיי"ל  
חובשין אותה "ותשרף" דהיינו אחר שתלד יקימו הדין  
שריפה בה ולא בוולדה, עכ"ד והוא פליאה נשגבה,  
אמנם לדבריו אין מקום כלל לקושיית החלקת יואב  
כמובן.

והגאון ר"נ גשעטעטנער שליט"א מיישב עפי"ד  
הפרשת דרכים (שכתב באופן א') שהי' להם להשבטים  
דין ישראל אפי' לקולא, ואם כן הי' רשאי להרוג  
העובר דהרי ישראל אינה מצווה ומוזהר על העוברין,  
וע"כ כיון שנתחייבה מיתה לא הי' צריך להמתין עד  
שתלד, ואף על פי שמשמע שציווה לאחרים להורגם  
והרי לאחרים לא הי' דין ישראל אפשר לומר או  
שאמר לא' מאחיו בני יעקב שגם להם הי' דין ישראל  
כמובן, או אפי' אם אמר לא' ממשרתיו, מכל מקום אין  
איסור בדבר כיון שעשה בשליחותו, אף על פי דאין  
שליחות לעכו"ם מכל מקום מבואר בשו"ת הרשב"א  
(ח"א סי' שנ"ז) דמיתת בי"ד אפשר לקיים גם ע"י עכו"ם  
משום שאין צריך בזה דין שליחות דאין מיתה בי"ד  
צריך גופו של בי"ד עי"ש. וא"כ עכו"ם ההורג  
בשליחות בי"ד ישראל הוי כידא אריכתא של ישראל,  
א"כ א"ש והבן.

והאחרונים תירצו (במשמרת חיים ועוד) עפי"ד  
רעק"א הידועים שהקשה דאם עובר לאו ירך אמו אין  
אדם בועל את אשתו כשהיא מעוברת, והרי הוי  
כבועל את בתו, ומשמע מקושייתו דבשעת הבעילה  
גם העובר נהנה, ואם כן אפשר לומר דכיון דהעובר  
נהנה גם מהביאה אסורה גם חייבת מיתה בתורת  
עובר, ואין הכי נמי כשיוצאת לאוויר העולם נעשה  
כפנים חדשות ופטורה.

ובזה מתרצין גם קושיית החלקת יואב בקבא  
דקושייתא (קו' בג) דלפי הר"ן דסבר דעובר לאו ירך  
אמו וא"כ אמאי קיי"ל בסנהדרין (פ.) דוולד הנוגחת  
אסור, וקשה הרי קיי"ל בב"ק (מ:) דשור האי צטדין

**התודה והברכה**

לידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד  
**מוה"ר דוד פריינד הי"ו**  
אב"י בעיה"ב לאנדאן יע"א

---

**על אשר השתתף בסכום נכבד**  
לרגל שמחת נישואי בנו החתן  
במר **משה יצחק הי"ו**  
עב"ג שתחי' למז"ט ובשעט"מ

---

יה"ר שיזכה לרוות מכל יו"ח רב תענוג ונהת דקדושה,  
במידה מרובה ונדישה,  
וכל טוב סלה

לעי"ז  
האשה החשובה

**מות ברכה ב"ר חיים ע"ה**  
נלב"ע י"א סיון תשס"ט  
תנצ"ב

---

הונצח ע"י בניה ידידינו החשובים  
הרבני הנכבד והמפואר  
מוה"ר **משה ארי' פריינד הי"ו**  
ואחיו הרבני הנכבד והמפואר  
מוה"ר **דוד פריינד הי"ו**  
מעיה"ב לאנדאן יע"א

## בענין הידור מצוה בנר חנוכה

ולפי"ז מבואר שפיר שיטת התוס דסבר שכשמדליק נר לכל אחד ואחד לא שייך להיות מהמהדרין מן המהדרין כיון שאינו נראה לכל, ונימוקו עמו כי כל אחד יחשוב שכך וכך בני בית יש כאן כמנין הנרות שבחוץ, וצ"ל דהתוס סבר שמצות מהדרין הוא מדין כללי דהידור הנלמד מואנוהו, וע"כ סבר שכיון שאינו נראה ההידור אין שום טעם לעשותו.

משא"כ הרמב"ם סבר דהמצות מהדרין כאן הוא לא מדין הידור מצוה מקרא ואנוהו, אלא דין מיוחד שיש במצות נר חנוכה שההידור הוא מגוף המצוה של נר חנוכה, והיינו שכך היתה התקנה במצות נר חנוכה שיוצא גם בנר איש וביתו, והמהדרין יוצאין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין יוצאין ע"י שמוסיף והולך בכל יום ויום, כלומר שגם המהדרין, והמהדרין מן המהדרין הרי זה קיום בגוף המצוה של נר חנוכה, ולא שהוא מדין הידור מצוה מקרא ואנוהו שנאמר בכל מצות התורה, ואם כן אין כאן התנאי שיש בכל המצות הידור שבשאר המצוות שיהא נראה לכל, דהרי הכא שאני דהדין מהדרין ומהדרין מן המהדרין הוא בגוף המצוה של נר חנוכה, וא"כ אפי' היכא דליכא היכרא מ"מ יש בו משום הידור, והוא נחמד.

והנה הרבינו חננאל (שם בשבת) פי' על ד' הגמ' מהדרין, פי' מהדרי מצוות כדאמר' בב"ק (ט:) להדור מצוה עד שליש במצוה.

וכן על דברי הגמ' בב"ק (שם) דאיתא התם במערבא אמרו משמיה דר' זירא עד שליש משלו, מכאן ואילך משל הקב"ה, ופי' שם ברבינו חננאל והמהדר המצוה משובה, כדתנינן בנר חנוכה והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין וכו', ע"כ. הרי חזינן להדיא מדבריו שמהדרין ומהדרין מן המהדרין בנר חנוכה, אינו דין מיוחד בנר חנוכה, אלא שהוא דין הידור מצוה שנאמר בכל המצוות דילפי' מקרא דואנוהו.

☆

והנה ברמ"א (סי' תרע"ד ס"א) כתב ונהגו להחמיר בנרות חנוכה שלא להדליק אפי' מנר לנר, דעיקר מצותו אינו אלא נר אחד, והשאר אינו למצוה כ"כ, לכן אין להדליק מזה לזה, ע"ש. והשערי תשובה (שם) הביא משו"ת בית יהודה שתמה על ד' הרמ"א דהא בש"ס

הנה ידוע אם כי בכל מצות האמורות בתורה יש מצוות הידור כדילפי' בש"ס בכמה דוכתי מקרא דזה אלי ואנוהו, הרי במצות נר חנוכה יש מצוה מיוחדת, מצות מהדרין ומצות מהדרין מן המהדרין, כדאיתא בשבת (כא:) ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה ומכאן והילך פוחת והולך, וב"ה סברי יום ראשון מדליק אחת ומכאן והילך מוסיף והולך, ע"ש.

והנה כבר חקרו האחרונים אי מצות מהדרין ומהדרין מן המהדרין שיש במצות חנוכה האם הוא מדין הכללי דואנוהו שיש בכל המצות, או מצוה מחודשת ודין הידור בפני עצמה.

☆

יש מן האחרונים שרצו לתלות חקירה הנ"ל בפלוגתת התוס והרמב"ם דהתוס סברי (שם) דכשמדליק נר לכל אחד ואחד כמו המהדרין, אז לא שייך לעשות כמהדרין מן המהדרין דהיינו להיות מוסיף נר בכל לילה, שהרי ליכא היכרא שהוא מן המהדרין מן המהדרין, דהרואה יחשוב לתומו שכך בני אדם יש בבית זה, ולא יתלו הדבר בזה שהוא מוסיף בכל לילה עוד נר,

אבל הרמב"ם (כפ"ד מהל' חנוכה ה"א) סבר דאפי' כשמדליק נר לכל אחד ואחד כהמהדרין, אעפ"כ שייך להיות מהמהדרין מן המהדרין ולהוסיף נר לכל לילה וליילה, ואע"פ שליכא היכרא שהוא מהמהדרין מן המהדרין, מ"מ שייך לעשות כמותם.

והאחרונים תלו פלוגתתם בחקירה הנ"ל, דהנה במצות זה אלי ואנוהו דילפי' מינה דין הידור מצוה, היינו דוקא באופן שנראה הנוי, אבל בדבר המכוסה כגון בתפילין שהפרשיות מכוסין בעור ליכא דין ואנוהו, כדאיתא להדיא ביומא (ע.) שהידור מצוה מקרא ואנוהו הוא "כדי להראות חזותו לרבים" ופרש"י וז"ל: להראות נוי של ס"ת, ותפארת בעליה שטרח להתנאות במצוה, שנאמר זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות, לולב נאה ס"ת נאה, בקלף נאה בדיו נאה וכו', עכ"ל. הרי לן בהדיא דמצות הידור הוא דייקא בדבר שנראה לעין כל ולא בדבר המכוסה מעיני כל חי, (ועיי' בברכת כהן ועוד אחרונים שהוכיחו מד' רש"י אלו שמצות הידור הוא דין אגברא ולא בחפצא דמצוה, וכלשונו שהוא תפארת לעושיה, ע"ש).

והביא שהפרי חדש (סי' תרע"ב) כתב נשאלתי היה עומד ליל ז' וכסבור שהוא ליל ו', והדליק ו', ואח"כ נודע לו שהוא ז' ושצריך להדליק עוד אחד, אם יברך. והשבת, כיון דמצות נר חנוכה איש וביתו, ואינך הוי משום הידור לא בעי לברוכי וכו',

אמנם האלי' רבא (סוסי' תרע"ד) כתב לדייק מהב"י אם אין דעתו לכך דסבר שלא יהיה לו יותר נרות, ואח"כ נזדמן לו עוד צריך לברך, וכן משמע מד' הרמב"ם (מובא במג"א הל' לולב סי' תרנ"א ס"ק כ"ה, עב"ד רעק"א, ועיי"ש מה שמכריע להלכה).

נמצא דהפ"ח סבר בפשיטות דאין מברכין על הידור, והא"ר סבר דמברכין.

ולפי המבואר לעיל שפיר איכא למימר דפלוגתתם תלוי בהחקירה הנזכרת אי הדין מהדרין בנר חנוכה הוא מדין הידור הנלמד מואנהו, או שהוא דין מיוחד, והנפק"מ אי נימא דהוא מדין ואנהו הוי מצוה נפרדת ואינו חלק מגוף המצוה, ואי נימא שהוא דין מיוחד בנר חנוכה א"כ הוי חלק מגוף מצות ההדלקה ובעצם תקנתה כמבואר לעיל באריכות.

על כן הרמב"ם לשיטתיה (וכן נקט כשיטתיה הא"ר) דמצות הידור בנר חנוכה הוא לאו מדין ואנהו אתיא, אלא הוא דין מיוחד והוא חלק מגוף המצוה, א"כ שפיר שייך לברך על ההידור אם לא כיון לבו על שאר הנרות בשעת הברכה, דהרי הוא גם מגוף המצוה, משא"כ הפרי חדש סבר כשיטת התוס' שהוא מדין ואנהו א"כ לא שייך לברך עליה כיון שאינו חלק ממצות הדלקה, אלא מדין נפרד דהיינו מצות הידור דילפינן מואנהו, ויש לפלפל בדבר וישמע חכם ויוסיף לקח.

אמנם הרבה אחרונים נקטו בפשיטות שמצות מהדרין אינו כשאר מצות הידור הנלמד מואנהו, ואינו דומה בכמה וכמה דברים, חדא דהידור מצוה הוא עד שלישי, ואילו הכא הוא יותר מזה, ועוד דההידור של מהדרין אינו תוספת הידור בעיקר המצוה, אלא הידור שלא לצאת מהבעה"ב אלא להדליק לבד, וא"כ ההדלקה של כל אחד ואחד מבני הבית יוצא בה עיקר המצוה, אחר שלא יצא ההדלקה מבעה"ב, וא"כ י"ל דהמהדרין והמהדרין מן המהדרין אינו יוצא ההדלקה בנר הראשון לחודיה, וא"כ הוי נמי חלק מגוף המצוה,

והשפת אמת (בשבת שם) בד"ה ת"ר וכו', כתב ממש כנ"ל וז"ל: אכן נראה לומר בזה דוודאי ההידור הוי מצוה גמורה, דכך הוא התקנה שמהדרין יעשו המצוה באופן זה וכו', ע"ש. ומשמע מדבריו כדעת הרמב"ם שכאן מצות ההידור הוא חלק מגוף המצוה ועצם תקנת חז"ל, ולא כשאר מצות הידור שבשאר מצות הנלמד מואנהו.

מוכח דמדליקין מנר לנר אפי' נר דמהדרין מנר מצוה הסמוך לו, עיי"ש באריכות.

והאחרונים (עיי' במשנ"י סי' ע"ד) שמבארין פלוגתתם דהוא תלוי בפלוגתת התוס' והרמב"ם בדין הידור בנר חנוכה המובא לעיל, דלדעת התוס' וכן שיטת רבינו חננאל דהידור מצוה בנר חנוכה הוא מדין הידור מצוה דילפי' מואנהו, וא"כ הוי מצוה נפרדת ואינו חלק מן המצוה, על כן פסק הרמ"א שנהגו להחמיר בנר חנוכה שלא להדליק אפי' מנר לנר, וכוונתו כיון שהנרות של המהדרין וכן של המהדרין מן המהדרין אינו ממצות נר חנוכה אלא ממצות הידור מקרא דואנהו, ומשו"ה פסק דאין להדליק מהנר שהוא מצות נר חנוכה, על הנר השני שהוא רק למצות הידור.

אמנם לדעת הרמב"ם שהידור בנר חנוכה, הוא חלק מגוף המצוה ומגוף עצם תקנתה, א"כ חדא מצוה היא הנר ראשון והנר השני, ושפיר מותר לפי זה להדליק מנר לנר.

והנה בעצם הענין דהידור מצוה הוי מצוה בפני עצמה ואינו חלק מהמצוה, הוא נידון ארוך בד' האחרונים ויש שמצדדין להאי גיסא ויש מצדדין לאידך גיסא, וידועין ד' הגרי"ז שהביא ראיה מד' רש"י בריש לולב הגזול דפי' ע"ד המשנה דלולב היבש פסול פירש"י משום דבעינן הדר וליכא, ומשמע מינה דסבר דהדר הוי חלק מן המצוה, דאי הוי מצוה נפרדת אמאי פסולה לצאת בו מצות לולב לחודיה, אמנם לפי ד' האחרונים מבואר בדעת השו"ע והטור דהוי מצוה נפרדת, דפסקו דציצין שאין מעכבין את המילה אינו דוחה את השבת, והיינו משום דשבת דוחה רק מצות מילה וכיון דהידור הוא מצוה נפרדת אינו דוחה שבת, וכן יש עוד כמה ראיות שכן סבר הטור והב"י וכן הרמ"א לא פליג על דבריהם, והדברים עתיקין.

☆

ובתשו' רעק"א (מהדו"ת סי' י"ג) נשאל במי שהדליק נר חנוכה בליל ח', ושכח לברך על הדלקתה, ורק קודם שהדליק כולן נזכר דעדיין לא בירך, אם יש לו לברך או לא. והשיב, לענין ברכת להדליק לכאורה כבר גמר מצותה מיד כשהדליק נר הראשון, דמה שמוסיף הנרות רק מחמת הידור מצוה דלא שייך לברך עליו.

ואין להביא ראיה שמברכין על הידור מצוה מזה שאנו מברכין כל הבני בית, אע"פ דאינו אלא משום מהדרין דנר לכל אחד ואחד, זה אינו, דשאני התם דכיון דרצונו להיות מן המהדרין כוונתו שלא לצאת בשל זה המדליק, וממילא מחוייב מדינא וכו', אבל לענין מספר הנרות, מיד כשהדליק נר אחד יצא ידי המצוה, וההוספה רק מכלל המהדרין, וא"כ אין לברך עליו.



פר שמן טהור  
אין די

# החנוכה ומי

געדענקט די ווערטער פון הגה"ק רבי חיים פאלאגי זי"ע:  
דראוי והגון לכל בר ישראל שיתנדב בימי החנוכה  
'ובפרט ביום ראש חודש טבת' לקופת התנא האלקי

## רבי מאיר בעל הנס זי"ע"א

ווען איר בעט ביי די לשם יחוד'ס  
פאר די חנוכה ליכט אויף:

- ▶ "גוטע קינדער"
- ▶ א גוט קוויטל
- ▶ סיי וועלכע בקשה

שטיצט פאר דעם די הייליגע

## יטב לב פושקע

און קויפט אייך איין די  
פארזיכערטסטע סגולה!



וואס מיינט "אלקא דמאיר ענגד"?  
"שאמר אלקא דמאיר לנו במלכות יון  
הקודמות בנס הנרות של חנוכה וכו' הוא  
יענה להציל אותנו בנס"  
(מהרש"א עבודה זרה דף י"ח ע"ב ד"ה אלקא דמאיר ענגד)

פאר א פושקע אדער אויסצוליידיגן א פולע פושקע רופט:  
845-782-3091 · 718-387-1213



# פניני התורה

## פנינים וחידושים בגמרא מס' יומא הנלמד במסגרת חבורת "יסודי התורה"

נו"נ ע"י אחד המגי"ש

### הטעם שלא ניתנה חנוכה ליכתב

ואין חזון נפרץ, ואעפ"כ לא אפסה תקותינו, ואדרבה ע"י אור התורה זוכה לאור דגנוז הנמצאים בנרות חנוכה, שהיא במעלה יתירה עוד יותר מהנבואה.

עוד כתב (שם מאמר ד אות כב) שעל ידי חנוכה שהיא תורה שבעל פה, תקן מתניהו מה שאביו יוחנן כה"ג (עיי"ש שנסתפק אם זה ה"י אביו או לא) שנעשה צדוקי לסוף שמונים שנה (ברכות כ"ס ע"א) ועל ידי מצוה זו תקן אשר נתקלקל ע"י אביו.

#### שיק הנצחון היה בתורה שבעל פה

רביה"ק ז"ע (דברי יואל חנוכה) אמר הטעם, כי הנה כל מגמתם של היונים היתה לעקור תורה שבעל פה, כמו שמצינו שביארו התוס' בזה דכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמונים שבהיכל, שזה היה על ידי שגזרו חכ"ל על הנכרים שיטמאו כמו זבים.

ולכן לאחר שנעשה הנס ונצחם בני השמונא, דייקא לא כתבוהו לדורות, אלא השאירו אותו בתורה שבעל פה, כי עיקר הנצחון היתה בענין זה של תורה שבעל פה.

### אמירת פרשת הקטורת מעשרת

אמירת פיסום הקטורת, היינו לפי שמעשרת, ולכן אומרים אין כאלוקינו שלא נאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, רק הכל מה' ניתן לנו ולו יאה לברך על העושר". [וראיתו להעיד שהנובי" בעצמו כותב (ויד' סימן פ"ו) שאפילו אם הסנדק כמקטיד קטורת (כמבאר ברמ"א יו"ד סימן רס"ה סי"א ולכן סגולת לעשירות) אינו מעשרת כיון שהיא שכיחא, וא"כ אמירת פיסום הקטורת בוודא שכיחא שאומרים אותו פעמיים בכל יום, וצ"ע].

[ומענין לענין באותו ענין, יודעה הקושיא על הנוסח שקודם אומרים "אין כאלוקינו" ואח"כ שואלים "מי כאלוקינו", הלא לפי סדר הדברים היה צריך קודם לכתוב השאלה "מי כאלוקינו" וכו' ואח"כ התשובה "אין כאלוקינו".

משל למה הדבר דומה - איתא בספר חכמת חיים (להגאון רבי יוסף חיים ז"ל) - לאדם שנכנס למערה ארוכה וחשוכה שכולה עיקולים ופיתולים, ואוי לזה שנכנס בתוכה מבלי להבטיח מראש את יציאתו מוכנה, מה עושה זה שעניו בראשו, קושר חבל ארוך בפתח המערה והוא צועד בתוכה כשכל העת ירו אוחות בחבל, וכשמבקש לצאת מהמבוך ולשוב לפתח המערה צועד בביטחה לאורך החבל שנמתח בהליכתו, עד שמגיע לפתח ויוצא בשלום.

הוא הדין בעניני אמונה ודעות בטרם מתחיל האדם לתקור ביסודי האמונה, ראשית כל הוא קובע בוודאות "אין כאלוקינו", ורק לאחר שקבע לעצמו מראש בהחלטות כי אין כאלוקינו, הוא שואל "מי כאלוקינו", אלא שהוא כבר יודע את התשובה בבחירות ובפסקנות שאין אחריה דהורו כי "אתה הוא אלוקינו אתה הוא אדוננו".

#### אמירת פיסום הקטורת במוצאי שבת

כתב האבודרהם (סדר מוצאי שבת) בשם אבן הירח "נהגו בפרובינציא לומר במוצאי שבת אין כאלוקינו ופיסום הקטורת, והטעם משום דתניא ביומא (כ"ז) "מעולם לא שנה אדם בקטורת מפני שמעשרת שנאמר (דברים ל"ג ז) "שימו קטורה באפך" וסמך ליה (שם פסוק יא) "ברך ה' חילו ונשלמה פרים שפתינו למען נתעשר ונצליה בכל דרכינו".

בגמרא (יומא כ"ט.) "א"ר אסי למה נמשלה אסתר לשחר, לומר לך מה שחר סוף כל הלילה, אף אסתר סוף כל הנסים, והא איכא חנוכה, ניתנה ליכתב קא אמרינן".

#### בחנוכה הנס לעולה פדרך העבע

בקדושת לוי (קדושה שניה לחנוכה) ביאר הטעם דלא נתנה חנוכה לכתוב, דהנה הטבע הוא בעצם משועבד לתורה, ואכן בימי מרדכי ואסתר נעשה נס עפ"י דרך הטבע בלי שום פעולה מצדם, כמו שנאמר 'בלילה ההוא נודדה שנת המלך', כי כן ראוי להיות שע"י הטבע יהיה אך טוב לישראל שבשבלם נברא העולם. אולם בימי חנוכה הוצרכו לצאת למלחמה, ונצחו למעלה מדרך הטבע, ולכן אנו קוראים את המגילה בפורים כדי להמשיך אותה דרך שהטבע תעשה את פעולתה לצורך ישראל, משא"כ בנס חנוכה.

#### אור הגנוז הפרינץ בנרות חנוכה, בפעלה יתירה עבוא

בבני יששכר (חנוכה מאמר ב אות יד) מבאר דלכן לא נתנה חנוכה להיכתב בנבואה, כי נס זה להודות בא שאלו נפסקה הנבואה

בגמ' (דף כ"ו.) "תנא מעולם לא שנה [כפל] אדם בה [בהקטרת קטורת], מאי טעמא אמר רבי הנינא מפני שמעשרת [שהקטורת מעשרת, ולכן היו מקפידים לבחור את אלו שלא זכו כדי שגם הם יתעשרו]. אמר ליה רב פפא לאביי מאי טעמא [מה המקור שהקטרת מעשרת] אילימא משום דכתיב ישימו קטורה באפך, וכתיב בתריה ברך ה' חילו [וזהו הברכה שיוברך ה' את חילו - נכסיו של המקטיר]. אי הכי עולה נמי הכתיב [שם באותו פסוק] וכליל על מזבחתך [וא"כ אותה ברכה שנאמרה על הקטורת נאמרה גם על העולה]. אמר ליה הא [עולה] שכיחא [שאפשר להקריב עולות נדה], והא [קטורת] לא שכיחא [שהיתה נעשית רק פעמיים ביום, וכיון שכן לא מסתבר שהתכוונה התורה שכל המקריב עולה יזכה בעשירות, שאם כן היו עשירים אפילו שאינם ראויים, ולכן אינה מעשרת אף את מי שראוי לעשירות]."

#### גודל פעלת אמירת פרשת הקטורת

הובא בספח"ק דבאמירת פרשת הקטורת יש כל הסגולות שיש בהקטרת הקטורת. והנה החיד"א (בספרו צפורן שטיד סימן ב') העתיק לשון הזוה"ק (פרשת ויקהל) במעלות קדיאתו וחיוב הכוונה בו וז"ל מלה דא גזירה קיימא קמי קב"ה, דכל מאן דאסתכל וקדי כל יומא פרשתא דקטורת, ישתויב ככל מלין בישין הרשין דעלמא, ומכל פגעין בישין ומדהורא בישא ומדינא בישא וממותא, ולא יתוק כל ההוא יומא, דלא יכל סט"א לשלמא עליה, ואיצטרך דיכון ביה, אמר רבי שמעון אי בני שטא הוו ידעין כמה עילאה עבודה דקטורת קמי קב"ה הווי נטלי כל מלה ומלה מיניה, והוו סלקין לה עטרה על רישין ככתרא דדהבא, ואי יכון בה כל יומא אית להא חלקא בהאי עלמא ובעלמא דאתי, וישתויב מכל דינן דהאי עלמא, מסטרין בישין ומדינא דגיהנם ומדינא דמלכותא אחרא, עכ"ל.

#### טעם אמירת אין כאלוקינו לפני פרשת הקטורת

כתב הנודע ביהודה (מהד"ק או"ח י) "מה שנהגים לומר חרוזים אלו אין כאלוקינו וכו' נודה לאלוקינו וכו' קודם סדר

## הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים,

### עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נערך ונסדר ע"י הרב יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

## הוקים להורותם

### כמה פרטי דינים בהלכות הנזכר

#### סדר הדלקת הנרות

אחר שהדליק נר הראשון יאמר הנרות הללו בעוד שגומר להדליק שאר הנרות ויש נוהגים לומר הנרות הללו אחר שהדליקו את כל הנרות (פמ"ג וסידור הרב) ולכן כששמע ברכה יכול לענות אמן אחר נר ראשון וזהו עיקר המצוה.

כשמדליק הנר לא יסלק את ידו עד שיאחז האור ברוב הפתילה (ביה"ל תרע"ג ס"ב, ובבן איש חי כתב טעם בזה כיון שאם לא ידליק אלא ראש הפתילה ויסלק ידו ממנה חשיב כאילו דלקה מאליה, ואינו מקיים מצוה בהדלקה).

הדלקה עושה מצוה לפיכך אם כבתה תוך הזמן אין זקוק לה להדליקה שנית ומ"מ לכתחילה ידליק בלא ברכה.

ואם מתחלה בעת ההדלקה לא אחז האור כראוי אינו יוצא, וכן אם כבה קודם שגמר להדליק כולם לא יצא המהדרין ויחזור וידליקם בלא ברכה, וכן אם לא נתן שמן כשיעור חצי שעה יכבה ויחזור וידליק בלי ברכה.

אחר ההדלקה לא ילטל הנרות ממקום למקום אפי' אחר שדלקו חצי שעה כדי שלא יאמרו שלקחם להשתמש בהם, וכן לא ישתמש בהם דהרואה לא ידע שכבר עבר זמן ההדלקה (שעה"צ י"ב מדה"ח ס"י תרע"ב) ומותר ללכת בחדר לאורם אם כבה השמש דלא חשיב תשמיש, (שע"ת תרע"ג סק"ג).

#### איסור אכילה

משהגיע זמן הדלקת הנרות אסור לאכול פת או מזונות, אבל טעימה דהיינו מזונות פחות מכביצה או פירות אפילו הרבה, מותר (סוס"י תרע"ב אחרונים, ובפשטות זהו דווקא ביותר מכביצה כמו בבדיקת חמץ, אולם ראיית מובא מס' שבילי דוד דאפי' טעימה בעלמא אסור כמו בתקיעת שופר ומגילה - ובשעה"צ כתב להחמיר אף חצי שעה קודם הזמן).

ואף מי שנמצא בעיר אחרת והוא בדרך להדליק בביתו צריך להקפיד בזה אף שממילא אינו יכול להדליק עדיין, ואשה הממתנת לבעלה יכולה להקל בזה (קובץ מבית לוי בשם בעל שבה"ל).

ומצוי באנשים הנמצאים במקום העבודה או הנוסעים לאדמו"ר להדלקת הנרות וכדו' דצריכים להקפיד בזה.

#### מלאכה בעת ההדלקה

נוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בשעה שהנרות דולקות (שו"ע ס"י תרע"א) והמנהג הוא רק בחצי שעה הראשונה שהנרות דולקות (כ"כ הפמ"ג ומרומז גם במשנ"ב סק"ד, וב' טעמים יש למנהג זה: א' כדי שיהא היכר שאסור להשתמש לאורה, ב' לפי שהוא יו"ט אצל הנשים שנעשה הנס על ידם) ודווקא מלאכות שיש בהם עמל וטורח כגון תפירה, סריגה, כיבוס, גיהוץ וכדו' אבל לא במלאכות שאין בהם אומנות כבישול

ואפיה וכדו' (דלא מסתבר שכאן שהוא רק מצד המנהג היא חמור יותר מוחה"מ שהוא מדינת דגמי, קובץ מבית לוי, ועיי"ש עוד שיש גם להמנע משטיפת הרצפה).

עיקר המצוה שיהיה המדליק אצל הנרות חצי שעה כדי לראות ולהסתכל עליהם ולשמוח בהם, ולא סגי שידליק וילך לו למקום אחר (מקור חיים ס"י תרע"ב).

#### חינוך קטנים

קטן שהגיע לחינוך דהיינו קטן כבן ה' ו' שנים, חייב בהדלקת נר חנוכה (רמ"א ס"י תרע"ה סעי' ג' ושו"ע ס"י תרע"ז סעי' ב', ואף שהוא רק מצוה דרבנן שייך בזה מצות חינוך, משנ"ב ס"י תרנ"ז סק"ג מהפמ"ג). אבל אינו יכול להוציא גדול בהדלקתו (עיי' בשו"ע ס"י תרע"ה ב' שיטות בזה, ולמעשה יש להחמיר, עיי' במשנ"ב סק"ג) וגם למהדרין נר לכל אחד ואחד חייב להדליק (כ"כ הרמ"א שם, אך במיאזה"ל ד"ה ולדידן ציין להמג"א בס"י תרע"ז סק"ח שהביא מהשלטי הגיבורים דמיון דנר לכל אחד ואחד הוא רק הידור מצוה אין בזה דין חינוך עיי"ש, וכ"כ הפמ"ג משנ"ב ס"י תרע"ז סק"ג). הביא ב' שיטות בזה, אך י"ל דלאחר תקנת המהדרין הרי כ"א מבני הבית מכיון שלא לצאת יד"ח מראש הבית ושוב הו"ל כעיקר המצוה וחיוב גם הקטן, וכן נהגין, ועיין בדעת"ס ס"י תרע"ז סעי' ב' שעורר על הפוטרים אותו מהידור מצוה מדברי הריטב"א סוכה דף ב' ע"ב גבי הילני המלכה דמצות חינוך יש לעשות בהכשר גמור בכל הפרטים עיי"ש).

וצריך להקפיד שנרות הקטנים ידלקו שיעור חצי שעה, ומצוי בקטנים שמדליקים הנרות המיוחדים לילדים שהם קטנים ביותר שצריך לראות שידלקו חצי שעה, ובשבת שמדליקים מבעוד יום וצריך שידלקו הנרות עד הלילה, אז צריך ליתן לקטנים בני חינוך נרות גדולות שיוכלו לדלוק עד הלילה.

ובקובץ מבית לוי מובא בשם בעל שבה"ל שליט"א דלקטנים יש להקל בנר אחד שידלוק כשיעור (דבהם אפשר לקיים המצוה כפי עיקר התקנה).

#### מלטול המנורה בשבת

אסור למלטל בשבת את המנורה אפי' אחר שנכבה, וה"ה הטס, הכסא, והשולחן שהונח שם המנורה (דהוי בסים לדבר האסור), ואם הניח על השולחן או על הכסא דבר היתר שהוא חשוב יותר מהאיסור מותר למלטל בשבת לצורך מקומו דהיינו שהוא צריך להשתמש במקום שמונח שם המנורה, (ובס' דברי יחזקאל החדש להגה"ק משינאווא זי"ע מביא שהנשים הניחו הרבה תכשיטים במקום הנרות לתכשיטי מצוה בערש"ק להתיר מלטול הספסל - אך אמר לי הרה"ג ר' שלום קליין שליט"א אדעתו דלא מהני הנחת דבר היתר על הכסא בכדי למלטל המנורה, דהא כל ההיתר למלטל כשיש על הבסיס גם דבר היתר הוא משום דאז נעשית הבסיס טפל גם להיתר ולא נחשב כבסיס לאיסור לחוד, וזה דווקא כשמניח ההיתר במקום

**נשים** - נחלקו הפוסקים אי נשים חייבות בהלל בחנוכה, י"א דחייבות כיון דאף הם היו באותו הנס (שו"ת התעוררות תשובה סי' תע"א, שד"ח אש"ד חנוכה סי' ט, שו"ת שבה"ל ח"א סי' ר"ה, והכחו מתוס' סוכה דף ל"ה דנשים חייבות במצוות ליל הסדר כיון דהיו באותו הנס).

ו"א דנשים פטורות (שד"ח שם בשם החשק שלמה, ועוד פוסקים וכ"מ בביאור"ל סי' תכ"ב דרך בליל פסח הן חייבות, ובכלי חמדה פ"ר מקץ במילואים אות ב' דדוקא בפדים הם חייבות במגילה אף דהוי מצוה שהזמן גרמא, דבפורים משום פרסומי ניסא יש תק מצות מגילה לכן חייבות בזה, משא"כ חנוכה שיש ב מצוות משום פרסומי ניסא דהם הדלקת הנרות והלל א"צ לחייבן בהלל).

ומ"מ אף להסוברין שאינם חייבות, יכולות הן לומר ההלל בברכה (ביאור"ל סי' תכ"ב ד"ה הלל).

**הפסק באמצע ההלל** - אסור להפסיק בדיבור באמצע ההלל, ואף בשתיקה אין להפסיק שיעור שהיה שיש בו כדי לגמור את כל ההלל.

אם שומע באמצע ההלל קדיש או ברכה, בין הפרקים מותר לענות אמן על כל ברכה או דבר שבקדושה ששומע חוץ מברוך הוא וברוך שמו, ובאמצע הפרק מותר לענות רק אחר ברכת "הקל הקדוש" ו"שומע תפילה", ועל קדיש רק "אמן יהא שמיה רבא", ול"אמן" של דאמירן בעלמא, ובקדושה רק ל"קדוש" ו"ברוך" (דבימים שגומרים את הלל דינו כהפסק באמצע קרי"ש, ובין הפרקים הם: בין "הללויה" ל"בצאת ישראל", בין "הלמיש למעיני מים" ל"לא לנו" וכן הלאה, ובין "לעולם הללויה" ל"הודו לה' כי טוב", וי"א דגם בין "כי לעולם חסדו" ל"מן המצר").

**טעמימה קודם הלל** - אין לטעום קודם הלל, ורק מי שלבו חלש יש להקל בטעמימה (שו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' מ' דדמי לקודם התפילה דהלל שייך לתפילת שחרית, אלא שהוא סובר דגם קודם התפילה אינו אסור למי שלבו חלוש, וכן נקט למעשה בדע"ת סי' תכ"ב שאסור בטעמימה קודם ההלל).

**אמירת ההלל** - יש לאומרה בעמידה (סי' תכ"ב סעי' ז, והטעם לפי שההלל היא עדות שבחו של מקום ונפלאותיו ונסים שעשה לנו, ועדות צריך שתהא בעמידה, וכן כתוב הללו עבדי ה' ש"עומדים", ומיהו בליל פסח מתוך שחולקים אותו ואין אומרים אותו כולו כאחד, לא מטרחינן לעמוד בכל פעם, ועוד שבליל פסח היא בדרך חירות וזהו בישיבה והסיבה).

ובדיעבד אם קראה בישיבה יצא, ולכתחילה יש להיזהר שגם לא יסמוך עצמו על השולחן או כותל וכדו בענין שאם ינטל הוא יפול (ביאור"ל שם בשם מ"א). אך מי שקשה לו העמידה אף לכתחילה יכול לשבת (ערוה"ש שם).

**הלל בעל פה** - מותר לקרוא הלל בעל פה, ואף דכברים שבכתב אין רשאים לאומרם בעל פה, אמירת הלל מותר כיון שרגילין לאומרה וכל דבר שרגילים מותר לאומרם בעל פה (ביאור הלכה סי' מ"ט ד"ה כגון בשם תוס' ישנים דיומא).

ודוקא אם רגיל בפיו היטב שלא יבוא לטעות בו, כי בקל יכול לטעות כגון באמירת לא לנו, כשאומר "אזנים להם ולא ישמעו" לקאפיטל קל"ה בתהלים ויאמר "אזנים להם ולא יאזינו"... ולא יצא ידי הלל וגם ברכתו יהיה לבטלה.

**הלל ביחידות** - אם קורא ההלל ביחידות, אם באפשרותו יבקש מב' אנשים אחרים כשאומר הודו שיענו אחריו "הודו לה' כי טוב", (סי' תכ"ב סעי' ב' ברמ"א, ודוקא ב"הודו" ולא ב"אנא ה'"), כיון דשייך זה ביותר דהרי אומר הודו ומשמע דלאחרים אומר כן, ואף דבהודו לה' בהלל הגדול שאומרים בשבת לפני "ברוך שאמר", אומרים אף ביחידות, שאני הכא דהוא דרך שירה צריך שיענו אחריו כמו בשירות הים).

שההיתר יש לו שייכות לשם (כגון הנחת חלות על השולחן שמונחים שם הנרות, והשולחן נעשית בסיס לחלות ולשולחן), אבל כשמניח היתר במקום שאין לו שייכות שם (כמו הכא שמניח חפץ על הטס או על הכסא שעליו מונח המנורה) לא נעשית הבסיס טפל להיתר, אולם יש מקום לומר דאם מניח שם ומירות של חנוכה וכדו', דבר שיש לו שייכות שם אז גם לסברא זו יהא נחשב כבסיס להיתר).

**והיתר הטלטול הוא דווקא כשמטלטל לצורך המקום שהוא צריך להשתמש שם או לעבור באותו מקום, אולם אסור לטלטל המנורה בכדי שלא ישבר, חוץ כשהושש שאם ישבר אז יהא חשש הזיקא או מותר אפי' משום שמא ישבר.**

ולטלטל בגופו כגון לדחוף ברגליו את הטס או הכסא עם המנורה מותר (שו"ע או"ח סי' רע"ז רע"ט, ש"י, ש"א, ואכמ"ל), ומכל מקום אסור לטלטלו לפני שהסתיים הזמן שהם חייבים לדלוק, דהיינו חצי שעה לאחר צאת הכוכבים, אולם כתב הא"ר (סי' תרע"ב) דצריך ליהזר לכתחילה שלא לטלטל את המנורה כל זמן שהנרות דולקין (או"ח סי' רע"ז, ועי' סי' רע"ז ובנו"ב שם).

\* \* \*

המדליקין נרות חנוכה סמוך לפתח, אסור לפתוח את הדלת אפילו בנחת, אם יש חשש שהנרות יכבו.

**אורחים שמתארחים אצל אחרים**

המתארח עם משפחתו אצל אחרים כגון בנים שהולכים או נוסעים להוריהם וכדו' - אם הם גם אוכלים וגם יושנים בבית שמתאכסנים, אזי הם מדליקים בבית האכסניא, ואם הם יושנים בביתם והולכים או נוסעים להתארח אצל אחרים רק לצורך אכילה כמו שמצוי בחנוכה שהולכים לסעודה אצל ההורים וכדו', אזי צריכים להדליק בביתם.

וכן הנוסעים לשבת לשבות בעיר אחרת ואוכלים במקום אחד ויושנים במקום אחר - מדליקים במקום שיושנים (עפ"י הפר"ח המובא בביאור"ל סי' תרע"ז דכל שקובעים עצמם בבית אכסניא בין לאכילה ובין לשינה במשך כל היום אזי מדליקים בבית האכסניא, ובפר"ח כתב שם ה' ימים ולכאורה ה"ה יום אחד כשהם ממש בקביעות, ומשמע דאם הם יושנים בביתם או צריכים להדליק בביתם, דביתם הוא מקום דירתם).

ודע, דכל זה הוא דווקא כשהולכים שם רק לאכילה, אבל אם שוהים שם זמן רב גם אחרי האכילה, אזי צריך להדליק שם ולא במקום שיושנים.

**מוצאי שבת** - הנוסעים לשבת להתארח אצל אחרים [כמו בנים הנוסעים להוריהם לשבת] וחוזרים לביתם במוצאי שבת - אם חוזרים לביתם תיכף במוצאי שבת אז ימתינו וידליקו בביתם, ואם הם שוהים שם זמן מה בבית שנתאכסנו שם, אזי יכולים להדליק בבית שנתאכסנו בשבת, וטוב שיאכלו שם גם סעודת מלוה דמלכא (דאף שסתבנו לעיל שמדליקים במקום שיושנים, עכ"ז באופן זה שהם שהו כל השבת בבית האכסניא אזי כל זמן שלא יצאו משם עדיין נמשכה קביעותן, אלא דאם נוסעים מיד או צריכים להדליק בביתם, דמיד בנסיעתן נפקעה קביעותן, משא"כ כשהם נשארים שם לזמן מה ובפרט כשהם אוכלים שם, מרא דמשמעתא, מבית לוי, ועוד).

**הלל בחנוכה**

בתפילת שחרית כל ח' ימי חנוכה אומרים הלל שלם (סי' תרפ"ג, והטעם כיון דכל יום נעשה נס חדש ולכן גומרים את ההלל).

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים  
של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא דצדיקא

## הגה"ק רבי חיים בן הגה"ק רבי יחיאל זי"ע מטשערנאוויטץ בעמח"ס "באר מים חיים" יומא דהילולא כ"ז כסלו (תקע"ח)

הגה"ק רבי חיים מטשערנאוויטץ זי"ע בעל "באר מים חיים" היה מפורסם בגודל להב השלהבת שבכירה בו מקדושת השבת עד שלא היה מסוגל לישון.

וידוע העובדא שפע"א נקלע יהודי כפרי אחד בערש"ק לטשערנאוויץ לרגל מסחרו, כשסכום כסף גדול בחיקו, וכיון שלא היו לו שום מכיר או מודע שיוכל להפקיד אצלו ממונו עד צאת השבת גמר בדעתו למסור את ממונו לרב דמתא ובוודאי הוא איש מהימן, וכך עשה.

באותו ערב שבת נכנסה אל הרה"ק אשה ענייה בבכי מר, היות ובתה צריכה להכנס לחופה בו ביום ומפאת שאין לה לסלק את הנדוניה לא רוצה החתן בשום אופן ללכת אל החופה ורוצה לנתק את כל קשרי החיתון, דבר שיגרום בושה וחרפה להכלה ולכל המשפחה, הרה"ק נתן לה תיכף את צרור הכסף שזה עתה קיבל ואמר לה מהרי ללכת את הנדוניה ועוד היום הכניסי את בתך לחופה, האשה יצאה מאת פני הרב בשמחה ואושר ששמחתה לא תופר ועוד באותו יום נכנסה בתה לחופה.

עם יציאת השבת הגיע הלה לבית הרב לגבות את פקדונו, הרה"ק התנצל לפניו וסיפר לו אשר הציל בת ישראל ומשפחתה מקלון גדול וזה נעשה ע"י מעותיו, והוסיף כי הוא מבטיחו שתוך כמה ימים יחזיר לו כספו בשלימות, ולעת עתה מברכהו שיעליח פי כמה בכל עסקיו, ואכן ההצלחה האירה לו פנים במאוד והרויח סכום גדול אשר לא תיאר כלל לעצמו.

היהודי שוב לא רצה לקבל את הסכום מאת הרה"ק על אף הפצרותיו ותחנוניו באמרו שכבר הרויח פי כמה מהסכום שמסר לידי הרב וברור לו שזאת היתה לו ע"י ברכתו, הרה"ק שאל אותו, במה אברכך, הלה לא היה לו שום מענה בפיהו, ויאמר לו הרה"ק: בעבור הנסיון שעמדת שלא חפצת לחלל את השבת, ומסרת כספך לאיש בלתי מוכר לך, ומצוה זו גררה מצוה אחרת שהצלת משפחה שלמה מקלון, ע"כ אברכך שתרגיש טעם השבת כל ימי חייך כפי שאני מרגיש.

ויהי בבוא האיש לביתו כבר היה ביום הרביעי ומאז נתלהבו בקרבו רשפי אש שלהבת מקדושת השבת הממשמש ובא והיה נהפך לאיש אחר, וההתלהבות הלכה וגדלה עד שכבר בערש"ק הפיל פחד על כל בני ביתו, ומה נהדר הי' מראהו בשבת עצמו שנשתנו פניו לגמרי ובהתלהבות נוראה הי' מקבל את שבת מלכתא, כאשר במשך כל השבת היו פניו בוערות כגחלי אש, והי' שרוי בשמחה רבה ובהתרוממות נפלאה עד צאת השבת, אולם במוצש"ק חזר להיות כאחד האדם, והשקיע ראשו במסחר כדרכו, ובהגיע יום הרביעי החל שוב רוח השבת לפעמו, וכך נשנה הדבר מדי שבת בשבתו לאורך שנים רבות.

מקובל שהרה"ק ר' אלימלך מליזענסק אמר פעם לתלמידיו אם רוצים לראות איך יהודי פשוט מקיים ומכבד את יום השבת כבעל מדרגה גדול ילכו אל ר' הירש מאסיובר (שמו של הכפרי הנ"ל) הם הלכו אליו וראו את כל התפארה, והוא סיפר להם שהכל בא לו בעטיו ובברכתו של הרה"ק מטשערנאוויטץ הי"באר מים חיים".

### צור קודש מחצבתו

איש חסיד וירא אלוקים היה ר' שלמה טארר, הוא דר בעיירה הסמוכה לבוטשאטש אשר בחבל גאליציע, ויהי האיש עובד אלוקים באמונה ובתם לבב, בעיירתו מתהלכות שמועות וסיפורים מדהימים אודות צדקתו ומסירות נפשו לכל דבר מצוה, מוכן ומוזמן הוא להפקיד את נפשו ומאודו למען קיים מצוות בוראו, פע"א ומשום סיבה כל שהיא שכח למכור את היי"ש שבבית המזיגה שלו לנכרי בערב פסח עד שעבר עליו הפסח, הוא הכין את עצמו לקיים המצוה בכל מאורך ובדעתו

לשפוך את כל היי"ש ללא כל התחכמות, הוא ציוה לאשתו להכין סעודה גדולה וזאת לבטא את שמחתו שמוסר כל ממונו למען מצוה אחת, הוא פקד על משרתו שיקרא לערלים שינגנו והוא עמו שפך את היי"ש ובשעת מעשה כרכר ורקד בכל עוז ובהתלהבות עצומה, בני הכפר הערלים הלכו מיד לאדון הכפר וסיפרו לו שר' שלמה בעל בית מזיגת היי"ש נשתטה ויצא מדעתו וזה לו האות כי שפך את כל היי"ש לעיניהם ועוד רקד בזמן איבוד היי"ש, האדון ציוה מיד לסלקו מהכפר, וכך יצא ר' שלמה נקי מכל נכסיו בקיימו ע"י כך מצוה של ביעור חמץ.



**על כס הרבנות**

לפני הכהנו כרב בעיר הגדולה טשערנאוויץ כיהן כרב בעיר קוזובא ואח"כ בעיר קריפטין, אך שם לא האריך ימים על ממלכתו, וסבל רבות מתושבי העיר שהוכיחם רבות שישבו מדרכיהם הרעים, לבסוף מחמת ריב שפרץ בינו לבין תושבי העיר שלא אבו לקבל את תוכחתו, נאלץ לעזוב את העיר.

בשנת תקמ"ט נקרא לכהן פאר כרבה של טשערנאוויץ אשר בגליל בוקאבינא, שם הנהיג את עדתו ברמה, אשר אהבוהו אהבה עזה, לאחר כמה שנים התמנה לרב הגליל של בוקובינה כולה, ואף אושר והוכר רשמית ע"י השלטונות האוסטרים ששלטו שם באותה העת.

בגלילות בוקאבינא וולחייא, היו התושבים נמנים על פשוטי עם ובעלי נפש גסה, הרה"ק בענותותו הגדולה התהלך עםם באהבה וחיבה ובדרכי נועם היטה את אורחותיהם לטובה, בכל מקום אליו הגיע לא נח ולא שקט עד אשר ביסס שם את יסודות היהדות, על ידי ייסוד בתי מדרשות והחדרת החינוך הטהור לצעירי המקום, כאשר הוא מרעיף עליהם אהבה וחיבה, ומשפיע עליהם מהודו ומיראתו הטהורה.

מספרים זקני העיר טשערנאוויץ מה ששמעו מאבותיהם שמוראו וחיתתו של הרה"ק הי' על פני כל אנשי העיר ותקיפותו ועוז רוחו בענינים הנוגעים לכבוד שמים, עוברות כחוט השני בין כל שנות רבנותו, מעולם לא נרתע למחות בידי פורצי גדר, גם כאשר נגע הדבר לכבודו, אלו שהעיוו להמרות את פיו היתה בס יד ה' ונענשו קשות, כאשר סירב אחד לצו בי"ד היה הרה"ק קורא מתוך החומש את העונש הקבוע לו, וכפי שמסופר על איש אחד שקרא לו שיבוא להתדיין לפניו ולא רצה לבוא, והיה שולח שליחים להתרותו, ומשלא נענה לשלוחים לקח את החומש בידו וקרא את העונש למי "שלא ישמע לכהן שבימך שאנוכי אדרוש מאתו", ומיד נענש המסרב במיתה רח"ל.

בעירו היה גר בעל מנגן נפלא ושמו שמעון, בשירתו הנפלאה היה כובש את ליבם של יהודי העיר, עד אשר באחד הימים החליטו פה אחד עם ראשי הקהילה למנותו כחזן בית הכנסת בעיר, הרה"ק אשר נודעו לו דרכיו המקולקלים של אותו חזן, לא אבה ליתן את הסכמתו לכך, אולם דעתו לא התקבלה על ראשי הקהילה שחשקה נפשם בשירתו של אותו שמעון, כשנוכח הרה"ק כי מחלוקת גדולה תצמח באם יצא נגדם בעוז ובתוקף, שלח לידידיו הרבנים הגאונים מכתב כתוב ברמיזה: "שמעון דורש כל אתין שבתורה, "את" החזיר, "את" הנבילה, "את" הטרפה, כיון שהגיע ל"את" ה' אלוקיך תירא פירש", במכתב תשובתם כתבו אלו, כי למען הרבות שלום ימנע מלהכריז מלחמה נגדם, בסוף תשובתם הביעו אלו את תקוותם כי בוודאי ימצא ברוב תבונתו דרך מחוכמת להדיח את שמעון ממשמרתו, בסופו של דבר אכן נתמנה אותו שמעון למשרה הרמה, הרה"ק ניסה לקרבו ולדבר על ליבו שיחדל ממעשיו המקולקלים, אולם כשנכח לראות כי דבריו נופלים על אזנים ערלות החליט לפעול בדרך אחרת, הוא החל להתדייד עמו, בכל סעודה שהסב בה הגיש לו הרה"ק כוס יין ישן, וכך הרגילו בשתיה, עד שבמשך הימים התחיל הלה להתגולל

בימים ההם ור' שלמה נודד ממקום למקום בעירוס ובחוסר כל, ביום מן הימים הגיע אליו שמועה רעה, שאחיו שהי' עתיר נכסין מת ולא השאיר אחריו בנים, אלמנתו נשארה כבולה ללא אפשרות לינשא עד שיבא אחי בעלה והוא ר' שלמה כדי לקיים בה מצות חליצה, אבל היא בידעה מה רב המרחק בין מקומה למקום מגוריו של ר' שלמה כמעט ונתייאשה, ולא עלה בדעתה שיבוא לחליצה, והיא תשאר עגונה כל ימיה, ברם לא איש כר' שלמה יחרד וילפת מלעבור מרחקים עצומים למען קיום מצות ה', הוא שם נפשו בכפו ויצא אל מקום אחיו המנות, שבועות וחדשים מרובים ארכה נסיעתו הקשה, ללא פרוטה בכיסו וללא בגד ראוי שיגין עליו מפני רוחות ושלגים, והוא בשלו, מטרה אחת ויחידה לו, להוציא אשת אחיו מכבלי עגונה, ובמטרה קדושה זו לא עכבוהו גשם ושלג רוח וסערה, ויהי בעת היפרד ר' שלמה מעמה לאחר שהתירה מכבלי עיגונה, הפצירה בו במאוד שיואיל ליהנות מהטוב הרב שנתן לה האלוקים, ותושט לו מלא חפניים זהובים, אך הוא דחה בשתי ידים באמרו שאין בדעתו ליהנות ממצוה כה נדירה כמצות החליצה שהגיעה לידו ע"י נסיונות ויסורים קשים עד למאוד, בשובו משם נגלה אליו אליהו הנביא ובישרו שבזכות המצוה שקיימה תוך מסירות נפש עצומה יזכה שיוולד לו בן בעל נשמה גבוהה וקדושה, אשר אור תורתו וקדושתו תאיר ותזרח על פני תבל, ואכן לתקופת השנה נולד לו בן ויקרא שמו בישראל חיים, שהתפרסם כעבור שנים על שם ספרו "באר מים חיים" הלא הוא הרה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ ז"ע.

**ואלה תולדות**

הרה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ נולד בשנת תק"כ בכפר הסמוכה לבוטשאטש לאביו ר' שלמה שהי' מרביץ תורה בק"ק הורודנקא, אחיו של ר' צבי מפודהייץ (חתן הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן ז"ע) מצאצאי הב"ח והחלקת מחוקק.

עוד בהיותו יניק וחכים כבר החלה רוח ה' לפעמו וראו בו כי לגדולות נוצר ולאילנא רברבא יתעביד, ושעל הנער הזה בישר אליהו הנביא שאורו יאיר על פני תבל.

בצעירותו נשלח ע"י אביו ללמוד תורה בבוטשאטש שהיתה עיר גדולה לאלוקים חבירו היה הרה"ק ר' אברהם דוד מבוטשאטש בעל ה"אשל אברהם" וידעת קדושים" אם כי היה גדול ממנו בשנים, ויחד קיבלו את תורתם מפי רבם הגאון רבי צבי הירש קרא אב"ד בוטשאטש ובעל "נטע שעשועים".

באותו זמן החל גם להסתופף בצל רבו המובהק הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב ז"ע, שם התבלט כאחד המיוחדים שבחבורה, כשרבו מרעיף עליו אהבה וחיבה מיוחדת, הדבר בא לידי ביטוי עז בהסכמתו של הרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ ז"ע (בנו של הרה"ק מזלאטשוב ז"ע) על ספרו "שער התפילה", וז"ל: "ראיתי וידעתי מטעם עריבות חיבת ידידות מכבוד אבי אדמו"ר הרב הקדוש החסיד המפורסם לכל באי עולם מוה"ר יחיאל מיכל זלה"ה אליו, שחיבבו ביותר ויותר, כבבת עינו היה אצלו ואהבת עולם חיבבו".

כן ביקר בהיכלי הקודש של המגיד הק' ממעזריטש, הרה"ק ר' פנחס מקאריץ ז"ע, והרה"ק ר' ברוך ממעזיבו ז"ע.

העצי חיים זי"ע אמר פעם: כי מה שכתוב בספה"ק שהלימוד בספרי מוסר קודם לימוד גפ"ת וש"ע סגולה נפלאה שהתלמוד יביאוהו לידי מעשה, זאת אפשר להשיג במיוחד בספה"ק באר מים חיים.

הרה"ק מרוזין זי"ע החשיב מאוד את הספה"ק לסיבת היותו יחיד במינו באופן כתיבתו, שהוא כדבר איש אל רעהו, והסביר דבריו שחיבור הזה הוא ליקוט דברי התעוררות ומוסר שנאמרו על ידו בכל ליל שישי בבית המדרש כשפניו אל מול ארון הקודש הפתוח, ולא היה שם אף אחד זולת הסופר שכתב את כל אשר שמע.

מסופר על איש אחד שאמר להס"ק מרוזין זי"ע כי בספריו של הבאר מים חיים יש אריכות לשון, ענהו הסבא קדישא, כי היה להבאר מים חיים משקל של זהב על לשונו, היינו שהיה מייחד יחודים על כל תיבה, ופעם אחרת השיב למי שטען כזאת ואמר "א שאד אזוי ווייניג".

הרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ זי"ע בהסכמתו לספה"ק הנ"ל כתב בזה"ל: "כל איש ואיש, כאשר הספר הנחמד הזה יגיע לו, עטרה בראשו ישימו לו, כרביד הזהב על צוארו יעשנו לו, יערב עליו שיחו צוף נועם אמרותיו וכו', כל איש על דגלו כסוף יכסוף לו".

הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע בהסכמתו לספה"ק הנ"ל כתב בזה"ל: "ידענו הישב חפץ ורצון אותו צדיק, אשר כל ימיו היה משתוקק לזכות את הרבים בדבריו הקדושים, ותורת אמת היתה בפיהו לדרוש בכל עת ברבים, ורבים השיב מעון, ומאז כלתה נפשו שהיו אמרותיו אמרות טהורות, זכרון לדורות לאות ולמשמרת".

הספר היחיד שהופיע בחייו הוא חיבורו הנודע "סידורו של שבת", בו הוא מפליא בדרושים נשגבים מענין קדושת יום השבת, להלהיב הלבבות ולהאחז בנועם קדושתו, בהקדמת הספר מבקש הרה"ק: "לאנשי שלומי ומידועי, אשר פעם בפעם האזינו לאמרי פי ולעצתי יחלו, הנה המצוה עליהם שגם מזה אל יניחו ידם ואל יבדילו, רק בכל שבת בשבתו יקבעו ללמוד לימוד אחד בחיבור הזה".

חיבה מיוחדת הגה הרה"ק לספרו "שער התפילה" שחיבר בשבתו בא"י בו סידר את סדר העבודה זו תפילה, בביאור עשר לשונותיה, על חיבור זה התבטא פעם ואמר: מובטחני שכאשר יתפשט החיבור הזה בעולם יהי על ידי זה התקרבות הגאולה".

נוסף על ספריו האמורים חיבר את ספרו "ארץ החיים" על מסכת ברכות וליקוטים על תהלים ונ"ך, חיבור זה נשלח מא"י וכאשר הובא למראה עיני הרה"ק מרוזין זי"ע הורה להדפיסם לזכות בו את הרבים הצמאים לדבריו, המו"ל מספר בהקדמתו כי המחבר לא קבע שם לספרו והרה"ק מרוזין צויה לקרא בשם "ארץ החיים" מפני שספר זה חיבר בהיותו בארץ הקודש.

גם נשאר ממנו כמה תשובות, שלש מתשובותיו מופיעות בשו"ת ר' משולם איגרא (אבה"ע י"ד, י"א, ל"א), כן ידועה תשובתו להלכה בפלפול עמוק על דברי הגאון בעל נודע ביהודה וצ"ל בענין אמירת לשם יחוד, והיא לו נדפסה בסוף ספרו שער התפילה באריכות.

ברחובות העיר אפוף שכרות ונתבזה כאחד הריקים, אנשי הקהל אשר הדבר הסב להם בושה וחרפה, העבירוהו תיכף ממשרתו, ואז נוכחו הכל לראות כח ראייתו העמוקה של רבם ומיהרו לפייסו ולבקש את סליחתו.

עשרים ושלוש שנים ארכה כהונתו, עד אשר פרצה המלחמה בין אוסטריא לראמעניא, וכתוצאה מכך עבר כל חבל בוקאבינא לידי האוסטרים שהחלו להצר את צעדי היהודים כשגזרו לאסור תפילה בציבור, וכן על חובת הלימוד בבת"ס הממשלתיים. הרה"ק לחם כנגדם בכל עוז כאשר הקהיל קהילות ברבים ולימד את עדתו תורת ה', ובזה הצית כאש את זעמו של שר העיר וצויה לאסרו בבית האסורים, ורק לאחר מאמצים רבים של אנשי קהילתו הצליח להשתחרר אבל הוא נאלץ לעזוב את העיר, בצאתו את העיר פקד על משמשו שנשאר בעיר שישים עינו על הביהמ"ד וישמרנו מכל משמר, מאוד מאוד החשיב והעריך הרה"ק את בית מדרשו וקדושה מיוחדת שרדה עליו, וסיפרו זקני העיר טשערנאוויטץ כי הביהמ"ד עמד מול פרעות ומלחמות רבות שהי' מנת חלקם של תושבי בוקאבינא, ובעוד שכל הבתים הסמוכים אליו נהרסו עד היסוד, עמד הביהמ"ד על תילה רבות בשנים, ועד היום הזה בנוי לתלפיות ביהמ"ד הנקרא ע"ש ה"באר מים חיים".

או אז התכונן למלאות את שאיפתו העזה מאז, לעלות ולחונן את עפרה של הארץ הקדושה, ויהי בצאתו מן העיר טשערנאוויטץ יצאו אנשי העיר ללוותו כשלא יכלו להיפרד מרבם ומאורם, הרה"ק הבטיח להם אז שלעולם יהא נקרא ע"ש העיר הזאת טשערנאוויטץ, ואכן ע"ש זה נקרא עד היום הזה על אף ששימש ברבנות בכמה עיירות.

בדרכו לא"י עבר דרך העיר בוטשאן ולהפצרת בני העיר נעתר לכהן פאר בעירם, כמו"כ כיהן אח"כ בעוד כמה קהילות שונות וחשובות, מוהילוב, וקישניוב, עד אשר עלה בידו להגשים את מאויו לעלות לא"י שם השתקע בעיה"ק צפת, ובה חי את שארית ימיו בקדושה ובטהרה עד יום הסתלקותו לגנוזי מרומים ביום כ"ז כסלו נר שלישי דחנוכה שנת תקע"ח לפ"ק, מקום מנוחתו הוא בבית החיים בצפת במערה הנקראת "מערת הבאר מים חיים" הנמצא בקרוב מקום לציון הבית יוסף, בין הב"י ובין האלשיך הק', וזה נוסח מצבתו: פ"נ הרב ר' חיים בהחסיד ר' שלמה מבאטישאן נלב"ע ביום כ"ז כסלו תקע"ח.

### מן הבאר הוא ישקו העדרים

במרכז תולדות חייו הקדושים מלאי ההוד יש לציין את חיבוריו הנפלאים שכבשו לבבותיהם של רבבות בני ישראל אשר מרוזים בהם את צמאונם ומתענגים על דברי קדשו בפרד"ס התורה ובנתיבי החסידות.

בראשית נציין את חיבורו הק' "באר מים חיים" אשר על שמו נקרא, חיבה יתירה היתה נודעת לו מגאוני וצדיקי דורו, שהפליאו במאוד את תוכנו ושיבחו את מחברו.

הגה"ק בעל דברי חיים מצאנו זי"ע אמר פעם: "דער ספר מאכט פלעטערן דאס הארץ צום לעבעדיגן בורא".

הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע אמר: כי ספר המוסר הראשון שלמד בו היה הספה"ק באר מים חיים, מרן הגה"ק

## דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפיו צדיקו וקדושי עליון,  
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

## ימי חנוכה

דהיינו שבכ"ה בכסלו שכוונתו בשם א"ל, בו נכלל כל תמניא יומין, וממנו יוצאת האורה. (עבודת ישראל)



**שבת חנוכה** – מה שאחז"ל פסיעה גסה נוטלת אחת מת"ק ממאור עיניו של אדם, גסות מורה על התעבות החומר שעייז ניטל אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם היינו מהארת הדעת שלו ומאי תקנתו בקידושא דבי שמשא שעיי קידוש של שבת מחזיר לעצמו הארת הדעת מכח האמונה שמעיד על השי"ת שחידש עולמו וכו' ובמיוחד בשבת חנוכה שמדליקין בו ב' נרות נר שבת ונר חנוכה וב"פ נר בגימ' ת"ק שהזמן מסוגל תיקון הארת הדעת. (תורת אבות)



פתילות ושמנים שאין מדליקין בהם בשבת וכו' לרמז בזה על הנשמות הנדחים שמנים רמז לנשמה ופתילות רמז לגוף השמנים ופתילות שלא היה להם עליה בשבת כידוע שיש כמה פגמים שאדם ח"ו פוגם אשר עייז נדחה כמה וכמה זמנים מלעלות למקום שורשו על כל זאת גדול שבת וחנוכה להיות עליה גם להנשמות הנדחין לחוץ. (תפארת שלמה)



אמר: די גוטע אידן זאגן, ששבת זה שבת גדול, כי שבת הוא התגלות אלוקית, כמו"ש לדעת כי אני ה' מקדשכם, והובא בקדושת לוי רבים ביד מעטים, נכון הוא שהיה נס, אבל טמאים ביד טהורים מה הי' הנס, אלא זה היה הנס שמהטמאים נעשה טהורים ומהרשעים נעשים צדיקים, כי הי' התגלות אלוקית, וכששניהם יחד שבת וחנוכה, הוא שבת גדול, כי חנוכה התגלות ושבת התגלות. (חשבה לטובה)



ידוע כי בכל ערש"ק הנשמות יש להם עלי' למעלה, ועייז יורדים נשמות יתירות בשבת לעוה"ז, ואף הנשמות שלא היה להן עליה בשבת כידוע שיש כמה פגמים שהאדם ח"ו פוגם אשר עייז נדחה כמה וכמה זמנים מלעלות למקום שרשו, על כל זאת גדול כח שבת וחנוכה, להיות עלי' גם לנשמות הנדחים לחוץ, וזה הפי' לעושה אורים גדולים הם האורות הנ"ל שבת וחנוכה, השבת נקרא אור כמ"ש מנוחה ושמחה אור ליהודים, ובחנוכה נתעורר אור הגנוז מז' ימי בראשית, לכן שניהם יחד נקראים אורים גדולים, כי לעולם חסדו, זה חסד עליון לכל העולם לבל ידח ממנו נדח ולהעלותם למקור מחצבתם. (תפארת שלמה)



בשבת חנוכה אמר והרה"ק משידלאווצא עה"פ כי נר מצוה ותורה אור, היום היה לנו שני מאורות היינו נר מצוה שמדליקים נר חנוכה, ותורה אור הוא רמז לשבת, ועל ידי שניהם יוכל להשיג אורח חיים ותוכחת מוס"ר, הוא לשון הסרה הכוונה שלא נצטרכו לתוכחה, וד"ל. (זר זהב)

**ערב חנוכה** – אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה לדעת בארץ דרכך וגו' דהנה השפע והבהירות שמוריד הקב"ה לישראל מתחלת מחנוכה כי עד חנוכה הוא הושענא רבה שהוא גמר החתימה, הלכך ערב חנוכה הוא גמר חתימה ובחנוכה מתחלת השפע והבהירות חדשה להוריד על נשמת ישראל ולכך מדליקין נרות חנוכה שהם אור לרמז על אורות הבהירות שמתחילין אותן הימים. (תולדות אהרן)



**יום א' דחנוכה** – ועל כן כל שמונת ימי חנוכה כולוהו כלולין ביום הראשון כ"ה לחודש, ומעתה כך הפירוש של דברי הש"ס, מאי חנוכה, היינו למה נקראו ימים אלו חנוכה חנו-כה, על זה אמר בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה, באותו יום כלולין כל יומי דחנוכה לכן נקרא חנו-כה. (שם משמואל)



והוא על פי מה שכתב הרח"ו דביום המילה נקבצו ובאו בתינוק כל הנפש רוח ונשמה כדי שכולם יזכו במצות מילה אלא שאח"כ מסתלקין עד שיזכה בהם אחר כך בכח מעשיו, וכבר הגדנו שכך הוא בכל המצוות כמו שנראה בחוש מיום הראשון שמתחיל להניח תפילין או ביום חתונתו שמתרבה הרגש וההתפעלות, וממש הכי הוא, והתועלת בו אף שאחר כך נסתלק מכל מקום הרשימו נשאר בו ועל ידי כן נקל להשיג אחר כך בכח מעשיו, ועל כן יש לומר דכן הוא בחנוכה דכל אורות חנוכה של כל שמונת הימים באים כולם יחד ביום הראשון אלא שמסתלקין ונשאר הרשימו מהם וזוכין בהם אחר כך יום יומו, ובהאריז"ל איתא דביום ראשון היא המדה הראשונה מייג מידות של רחמים, וידוע שהוא בכתר והוא כלל כל המידות. ובכ"ז י"ל דהיינו דרמז הש"ס דבכ"ה בכסלו יומי דחנוכה שכל ימי חנוכה הם כלולים בכ"ה בכסלו, ומעתה יש לומר דהיינו טעמא דבית שמאי דביום הראשון מדליק שמונה, אך בית הלל סברו דהאור יותר ביום הראשון הם מתנה מן השמים וההדלקה מתייחסת ביותר למה שזוכין מכח מעשיו, יום אחר יום מתעלה והולך על כן מוסיף והולך וביום השמיני מדליק שמונה, ומכל מקום מודים בית הלל שביום הראשון נקבצו ובאו כל האורות של כל שמונת הימים וכולל הכל, ובזה מיושבת קושיית הבית יוסף שביום הראשון היה להם פך אחד ולא היה בו נס, ולהנה"ל ניחא.



הגם שסידר האר"י בכוונות (פרי עץ חיים ש' חנוכה) שם אל לליל הראשון של חנוכה, אמנם ההמשכה משם זה מאיר לכל השמונה לילות בסוד שם א"ל המאיר לתמניא תיקוני דיוקנא, וזהו שאמרו חז"ל בכ"ה בכסלו תמניא יומין אינון,



## שיר מזמור לדו"ד

מעומקא דליבא ברכת מזללא טבא וגדיא יאה, יבא וזופיע משמי מזומא עילאה, למע"כ ידידינו הא' גברא רבא ויקירא, חו"ב בתורה, ומוסתר ביראת ה' טהורה, אוצר כלי חמדה לתפארה, ה"ה

הרבני הנגיד

# מוה"ר דוד פריינד שליט"א

מיקירי אנ"ש בלאנדאן עיר הבירה יצ"ו  
והבר הנהלת בית רחל דרבינו יואל מסאטמאר - לאנדאן

## לרגל שמחת נשואי בנו היקר בשעטו"מ

החתן תמים למעלות ומדות מופלג ומופלא בתו"ש

כבוד **משה יצחק** גי"ו

עב"ג הכלה הבתולה המהוללה תחי

בת הרה"ח המפואר נודע בשערים, רבות בשנים מרביץ תורה לערדים, מעמיד תלמידים הגונים וישרים, כס"ת

מוה"ר **אברהם משה לאנדא שליט"א**

מחביץ תורה בת"ת ישב לב דסאטמאר בני ברק יצ"ו

הנה לעת כוזאת לן יאות לברך את ידידינו מוה"ר דוד פריינד שליט"א

אשר עשה ביתו אכסניא לשלוחי כ"ק מרן דבינו שליט"א

אשר כתתו רגלם לעיד הבירה לאנדאן יצ"ו לקבץ על הגבאות למען קופת "אבני חסד"

וקבל פניהם בסבר פנים יפות, ולא חשך כל עמל וסידחא הוא יחד עם ב"ב תחי' למען

הרחיב דעתם בכל עת שהותם, ודין גרמא כי גדלו והצליחו בהתנדב עם למען הקופה.

הנה כי כן אנו עתירה יה"ד שהזוג יעלה יפה ויזכה יחד עם ב"ב שיחיו לראות אצלם ואצל כל יוציא רב נחת דקדושה, במדה גדושה, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמשנות מתוך הרחבת הדעת כאוות נפשם לתפארת האבות, ומלל הערדים משפחות החשובות, ולהמשיך מפעלותיהם הברוכות לטובת הכלל והפרט מתוך שמחה ונחת עדי נזכה כולנו לשמחת ציון וירושלים בב"א.

כה דבר

הנהלת קופת אבני חסד

גדול העונה יותר מן המברך, בלב מלא תודה והכרת הטובה, מצטרפים אנו לברך באהבה, יה"ד שתורה רב תענוג ונחת, מזה הזיווג כגפן פורחת, ומכל יו"ח שיחיו לאורך ימים ושנים

כה דברו שלוחי כ"ק מרן דבינו שליט"א

שמואל הכהן פריעדמאן, משב"ק - חיים ידידי' פישער - אברהם ווערטהיימער



# משוואות לחן מלכיים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — צט — בלתי מוגה

יום ה' פרשת חוקת בלק תשס"ט לפ"ק

## ביקור הגאון רבי שמואל אליעזר שטערן שליט"א

רב מערב העיר בני ברק - וחבר הביד"צ של הגאון הגדול בעל שבט הלוי שליט"א

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א - בקרית יואל יע"א

השיחה יכיל בקרבו הערות ובירורים בסוגיות:

כיבוד אב ואם לאחר מיתה מדאורייתא או מדרבנן - באומר מעכשיו לגבי שחרור עבד - דברי השער המלך במת המוכר לפני גמר הקנין - מחלוקת הרמב"ם והטור בדין נשתטה הבעל או האשה לגבי גט - גדרי זכיה לגבי מכירת חמץ - בדברי הרשב"א לגבי התורם משלו על של חבירו

מכבדו כמותו, אזוי ווערט געברענגט פונעם מונקאטשער רב (דרכי הייסושלום אות ש"ה).<sup>1</sup>

הגרש"א: יא, מכבדו כמותו איז מדרבנן.

רבינו: מי'ברענגט א ראי' טאקע פון די גמרא דארט (קידושין שם) אז נאכדעם וואס רב אסי האט געהערט אז זיין מאמע איז שוין אוועק און מי'ברענגט איהר אין א ארון איז ער נישט ארויס פון ארץ ישראל, (וז"ל הגמ': רב אסי הוה ליה ההיא אמא זקינה אמרה לי' בעינא תכשיטין, וכו', שבקה וואל לארעא דישראל,

1

עין שם שמביא שמנהג זה קיבל מזקינו הרה"ק השם שלמה ממונקאטש זי"ע שציהו כן לבנו הדרכי תשובה, ואמר לו שאמרו הז"ל מכבדם בחיים ומכבדם כמותם, וצריכין ברכה גם בגני מרומים, [ועיין בס' בית שלמה אות ק].

רבינו קיבלו בכבוד ודרש בשלזמו ובשלום בני משפחתו שנתלוו אליו

ונסתובבה השיחה על מצות כיבוד אב ואם

רבינו: ס'איז דאך דא צוויי עניני כיבוד, מכבדו בחייו ומכבדו כמותו.

הגרש"א: ס'איז א גמרא אין קידושין ל"א (וז"ל הגמרא: תנו רבנן מכבדו בחייו ומכבדו כמותו, בחייו כיצד, הנשמע בדבר אביו למקום, לא יאמר שלחוני בשביל עצמי, מהרני בשביל עצמי, פטרוני בשביל עצמי, אלא כולוהו בשביל אבא, כמותו כיצד, היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא, אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו וכו').

א' הנוכחים: אין מונקאטש האט מען געזאגט הרחמן הוא יברך את אבי מורי אפילו לאחר מיתה, וועגן מכבדו בחיים

### נ"ר למא"ה

טייערע ברודער די בכל אתר ואתר !!!

העלפט ארויס צו באלייכטן די שטובער פון די הונדערט יונגעלייט

וועלכע לערנען תורה מתוך הדחק אין "כולל עצי חיים ד'סטאטמאר בני ברק"

שליסט זיך אן אינעם "חנוכה קאמפיין" צו שטיצן די הייליגע תורה פעסטונג





איז עס שוין זיכער נישט קיין חיוב מן התורה, מ'פסקנט דאך אז כיבוד איז נאר משל אב, ממילא איז רוב כיבודים נישט שייך, מהדר זיין דארף מען אבער אלעמאל.<sup>5</sup>

\*

**הגרש"א:** אין תשובות מחנה חיים (ה"ב או"ח סי' ל"ג) ברענגט ער אראפ, אז ער האט געזעהן א דבר פלא ביי זיין רבי'ן דער חתם סופר ביי שלש סעודות, ווען ער האט נאכגעזאגט א דבר תורה פונעם ברוך טעם, שרייבט דער מחנה חיים 'שהגיד בשמחה גדולה'.<sup>6</sup>

די תורה גיהערט צו פרשת קורח, אויפן פסוק (במדבר י"ה, ל) 'ואמרת אליהם בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב ללוים כתרומת גורן וכתרומת יקב', לכאורה וואס דארף מען דא זאגן פאר די לויים, זאגט ער א שייך ווארט - דער חתם סופר האט זייער הנאה געהאט פונעם ווארט - אז א ישראל וואס איז מקיים מצות תרומות ומעשרות אז ער ברענגט עס נישט אריין דורך גגות וקרפפות נאר ער ברענגט זיי אריין דרך שער הבית, איז ער זיך מחייב מיט די מצוה, ווייזט ער

שמע דקא אזלה אבתריה, אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה מהו לצאת מארץ לחוצה לארץ, א"ל אסור,<sup>2</sup> לקראת אמא מהו, א"ל איני יודע, [אתרח] פורתא הדר אתא אמר ליה אסי נתרצית לצאת המקום ויהיורך לשלום, אתא לקמיה דרבי אלעזר א"ל חס ושלום דלמא מירתח רתח, א"ל מאי אמר לך אמר ליה המקום יהיורך לשלום, אמר ליה ואם איתא דרתח, לא הוה מברך לך, אדחכי והכי שמע לארונא דקאתי אמר אי ידעי לא נפקי) איז א ראי' אז לאחר מיתה איז א שוואכערער חיוב.<sup>3</sup>

**הגרש"א:** אין אמת'ן איז דא א מחלוקת אין דעם אין די אחרונים.<sup>4</sup>

**רבינו:** לכאורה כיבוד איז דאך משל אב (בדנפסק בשו"ע יו"ד סי' ר"מ), אויב אזוי, בחייו איז דאך שייך משל אב, אבער במותו איז אויב דער חיוב איז נאר משל אב, איז נישט אזויפיל שייך.

**הגרש"א:** אוודאי אז אויב ס'איז כרוך מיט מומן איז אוודאי נישט שייך לאחר מיתה.

**רבינו:** געווענליך יעדער כיבוד רירט אן געלט, אן געלט איז נישטא קיין כיבוד (הויך מבשעה שאומר שמועה מפיו וכדומה),

2

אגב, נכון לציין שבעצם העניין של 'יציאה מא"י כהאי גוונא ידוע מ"ש המהרי"ט (בחי מס' קידושין) דהשאלה הי' דווקא ברב אסי משום שהי' כהן וגזרו מזמאה על ארץ העמים - והלכה למעשה בזה כבר כתב מרן רבינו ז"ל בויואל משה (מאמר ב' סי' קל"ג אות י"א וסי' קל"ד) בנוגע לזה בזמן הגלות בכלל, ומעת הקמת ממשלת המינות בארה"ק בפרט.

3

עיין בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת אהע"ז (סי' מ"ה) ש'מביא ראייה מדברי הגמ' הג"ל דלא אלימא מצות כיבוד אב ואם לאחר מיתה כמו מכבדו בחייו, דהא רב אסי התיר לעצמו לצאת מא"י לחו"ל לכבד את אמו, כיון דמצות עשה דכיבוד אב ואם דחי ל"ת דאיסור יציאה לחו"ל, אבל לאחר מיתה לא רצה לצאת לחו"ל כיון דלא אלימא, עיי"ש באריכות.

אמנם עי' במהרש"א שכ' שאפשר דכיבוד דהכא לא מיקרי כבוד למת, ולכן לא יצא לקראתה. והרש"ש כתב שרב אסי התאונן דאילו ידע שעל ידי שיעזוב את אמו תמות לא היה יוצא ממדינתה, עיי"ש.

4

עיין בפ"י תפארת ישראל (קידושין פ"א אות נ"ד) שמאריך בזה.

5

ועי' בשו"ת רעק"א (סי' ס"ה) שכתב כן מפורש דהיכא דיש חסרון כ"ס אינו צריך לעשות דברי אביו, ובתו"ד כתב דאף דמצונו בחו"ל מכבדו בחיים מכבדו במותו, מ"מ מצאנו גם להיפוך ממה דאיתא (כתובות קג.) שאחר מיתת האב אינו מחוייב בכבוד אחיו הגדול, וצריך להלק דענין שהוא כבוד וגדולה בעצמותו כמו לומר אבא מארי, דבזה מגביה כבוד אביו זהו שייך גם לאחר מיתה, אולם כיבוד שהוא לעשות נחת רוח לאביו כגון מאכילו ומשקהו, למנוע צער מאביו, ובכלל זה לכבד אחיו הגדול ואשת אביו שהוא ענין עשיית נחת רוח לאביו ומניעת צער, בזה יש לומר דלא שייך בהו לאחר מיתה, עיי"ש עוד לגבי קיום צוואה במקום שיש חסרון כ"ס, עיי"ש.

ועי' בזה"ק (ה"ג דף קט"ו:) שכתב דכרים נוראים בגדר חיוב הבן בכבוד אביו לאחר מותו, על די שהולך בדרך מישרים, עיי"ש.

6

ו"ל שם: ...ודכירנא כי שמעתי מפה הקדוש של אדמו"ר מרן החת"ס זצ"ל בשלש סעודות שהגיד בשמחה גדולה פירוש בשם הגאון רבי ברוך פרענקיל ז"ל ...



טייערע ברודער אחים לדעה שיחיו  
**די גרויסע מבצר התורה כולל עצי חיים ד'סאטמאר אין בני ברק**  
**איז אין א מצב פון התמוטטות ח"ו**  
שוין עטליכע חדשים וואס די הנהלת הכולל האט נישט געקענט באצאלן די געהאלט פאר די הונדערט זונגעלייט וואס פון דעם באשטייט לחם חקם אויסצוהאלטן זייערע שטובער מיט קינדער בלעיה'ד  
**שליסט זיך אן אינעם "חנוכה קאמפיין" צו שטיצן די הייליגע תורה פעסטונג**

און מצד שני איז דא א תשובה פונעם התם סופר צום ישמח משה, אז 'לא שמעתי מפי קדושי ישראל ספר הזוהר יוצא מפי קדשם בשום דרוש'.<sup>9</sup>

**רבינו:** ס'איז דא פארשידענע הדרגות אין די זאכן.

\*

**רבינו:** כ'האב היינט געלערנט די גמרא אין קידושין א שיינע זאך ביי די סוגיא פון דבר שלא בא לעולם, (דף ס"ג.) האלט דארט תוספות (בד"ה כגון) אז רבי רעדט אז ער האט געזאגט מעכשיו, אפילו ס'איז נקרע השטר, דער רמב"ן

דאך אז ער וויל לעשות רצון קונו, וועגן דעם איז זייער חשוב די מצוה ביים רבנו של עולם, אבער דער לוי וואס באקומט מענער ראשון פונעם ישראל, מוז דאך אראפ נעמען תרומה, און ער קען זיך נישט פטר'ן פון אראפ נעמען די תרומה, האט ער דאך א טענה צום באשעפער, האסט מיר מקפח געווען א מצוה חביבה, ווייל א מצוה וואס איך בין געצווינגען צו מאכן איז דאך נישט אזוי חשוב ווי א מצוה וואס מ'מאכט אליין.

וועגן דעם זאגט דער רבנו של עולם פאר די לווים אז אויב זיי וועלן מפריש זיין נישט פון די פשוטע תבואה, נאר פון די בעסטע, פון די חלבו, וועט דאס ווערן גערעכנט פאר ענק אזוי ווי הפרשת תרומות ומעשרות פונעם ישראל, דאס איז פשוט ואמרת אליהם בהרימכם את חלבו ממנו, דעמאלטס 'נחשב ללוים' דאס זעלבע חשוב, 'כתבואת גורן וכתבואת יקב', ווי דער ישראל גיט תרומה און מעשרות.

**רבינו:** ער איז מספיד דעם ברוך מעם וברשות הת"ם (ח"ב עמ' שכ"ז) לוי אבנ, ס'איז זייער א שיינער הספד, ער זאגט דארט 'לא ירדו לסוף דעתו'.<sup>7</sup>

**הגרש"א:** אינטערסאנט, מ'ברענגט אז דער התם סופר פלעגט נאכזאגן ביי שלש סעודות אזעלכע זאכן בנסתר,<sup>8</sup>

8

עיינ בס' אלף כתב (אות ש"ב) וז"ל: מרן החת"ם ז"ל היה דרום בקודש טרם החל בג' סעודות להגיד חידו"ת על דרך הנסתר, וכבר השכה הלילה, עיי"ש.

ועיין במבוא לספר הת"ם עה"ת (עמ' י"א) שבחידושי אגדה של החת"ם משנת תק"פ - תקפ"א יש ביניהם הרבה מאמרים על דרך הקבלה שבמראה אמרם רבינו ז"ל בעידן רעווא דרעוויין.

וכן בגליון קול מחזיקי הדת (שנת תרמ"ז גליון י) נעתק מכתב מהרה"ג רבי שלמה אלכסנדרי סופר ששמע מאביו המכתב סופר בזה"ל: ...פע"א יתיב ק"ז הת"ם במתיבתא רבא כמדומה שזה היה בס"ג בשבת, וזקוקין דנורא נפקין מפיו בדביקות נפלאה ושפתיו מרחשין בדברי אגדה ע"ד האמת, ובלי רצון בחריי נפלט מפיו שידע לרמוז כל הנשמות באיזה תיבה או אות אחיזהם בתורה, לדבר זה נשתוממו כל שומעיו ובניו ותלמידיו, כי מאמר כזה או כיוצא בו היה נגד מדתו, כי היה צנוע בענינים אלו...

אמנם בס' שירת משה מביא בשם הגאון רבי יודא גרינוואלד זצ"ל אב"ד סאטמאר ששמע מא' מתלמידי מרן החת"ם שט"ז שנים לפני הסתלקותו פסק מרן מלומר ד"ת עפ"י קבלה בסעודה שלישית, מיראתו שאין עוד העולם ראוי לכך, ע"ש.

כשרצו כמה הולכי רכיל להבאיש את ריחו של מרן הישמח משה ז"ל אצל מרן החתם סופר ז"ל, על שהוא משתמש בפעולות שמות הק' ומשנה נוסח התפילה וכדומה, אז כתב החת"ם מכתב אל היש"מ כאשר מצטדק לכתוב בדיוק את הדברים אשר אמר, והיא לו נדפסה בשו"ת הת"ם או"ח סי' קצ"ז, ושם בתו"ד כתוב כנ"ל.

7

וז"ל: ...נוסף לזה נתחדש אצלנו יום שמועה חדשה בעו"ה מפטירת גאון ישראל ברוך טעמו ומשנתו מופת הדור מו"ה ברוך פרענקיל זצ"ל שהרביץ תורה בישראל בחריפות ובקיאות, וממש לא עמדו תלמידים על סוף דעתו בעומק הריצותו כמשאחו"ל על רבי מאיר בעירובין (י:)...

ועיי"ש שפירש הפסוק יתומים היינו ואין אב, דהיינו כשנסתלק האי גאון וגדול נתברר שבעצם כבר יתומים היינו מכבר בחייו, יען שלא זכינו לירד לסוף דעתו, ועתה ואין אב, נסתלק ולא השאיר מאומה. וכתב שם: ...כי לא זכינו לירד לעומק שמועותיו...

ויש לציין שהחתם סופר מזכיר חידושים בשמו בשו"ת התם סופר (או"ח סי' ק"ג) ד"ה והנה וכו', ובחלק חו"מ (סי' ה) ד"ה ואגב שותי וכו', ועוד, עיינ שם.

9



ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך (דברים י' ב')

# אל תיקרי מה אלא מא"ה

מיטן בלוזן סכום פון: \$ 100

האט איר די זכיה צו באלייכטן די פנימ'ער פון די הונדערט יונגעלייט לכבוד חנוכה

שליסט זיך אן אינעם "חנוכה קאמפיין" צו שטיצן די הייליגע תורה פעסטונג



דער שער המלך (הל' מכירה פכ"ב ה"ה) רעדט ארום וואס מוזט זיך אויב דער מוכר איז געשטארבן - ער גייט דארט לויט תוס' און די רשב"א - זאגט ער אז אויב ער האט געזאגט מעכשיו איז דער מקח קיים אפי' דער מוכר איז געשטארבן, דער מעשה הקנין איז חל.<sup>12</sup>

**הגרש"א:** כ'האב געזעהן צוויי אחרונים וואס ברענגען אראפ דעם רשב"א, און זאגן אז ס'איז זיכער אז א תלמיד מועה האט געשריבן דעם רשב"א, ווייל ס'קען נישט זיין אז מת המוכר זאל חל זיין דער קנין.

**רבינו:** דער רשב"א רעדט נישט פון מת המוכר, נאר דער שער המלך זאגט דאס לויטן רשב"א.

**הגרש"א:** זיי זאגן אז ווער ס'זאגט דאס איז א תלמיד מועה.

**רבינו:** ווער זאגט אזוי?

דאמור מעכשיו ו"ל דנ"מ אם נקרע השטר או שאבד קודם שלקחה זה דקני כיון דאמור מעכשיו.

12

ו"ל: ועיין בחדושי הרשב"א ז"ל שכתב [קדושין ס"ג ע"א], כללא דמילתא, דשלב"ל לרבי מאיר כדבר שבא לעולם לרבנן, כל שבזה לא קנה לרבנן לא קנה לר"מ, וכל שבזה קנה לרבנן בזה קנה לר"מ, והילכך אי א"ל מעכשיו לכשאקנה ורצה לחזור בו אינו חוזר, ומיד שלקחו קנאו, ואפילו נקרע או שנשרף הגט, כעין דבר שבא לעולם לרבנן, ור"ה דאמר [ב"מ ס"ו ע"ב] עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו, בדלא אמר מעכשיו איירי, ואפ"ה משבאו לעולם אינו יכול לחזור בו, דבקנין כסף מיירי, עכ"ה.

הנה מדברי הרשב"א ז"ל הללו מבואר דס"ל דלר"מ דאמר אדם מקנה דשלב"ל, כל שאמר מעכשיו אפילו חזר בו או שמת המוכר קודם שבאו לעולם, אפ"ה משבאו לעולם קנה, שהרי כתב דשלב"ל לר"מ כדבר שבא לעולם לרבנן, וכדבר שבא לעולם פשיטא ודאי דכל שאמר מעכשיו ולאחר ל' יום אפילו מת קודם ל' הקנאתו הקנאה, וכמבואר לעיל בריש פרקין [ע"ש בדף ג"ט ע"ב].

קרינמ, <sup>10</sup> אבער תוס' האלט אזוי, ודבגמרא איתא דרבי סבר שהלאו של לא תסגיר עבד אל אדוניו וכו', איירי בלוקח עבד על מנת לשחררו, ואף דהוי דבר שלא בא לעולם שעדיין אין העבד שלו, מ"מ מועיל השחרור, וכתבו בתוס' דאיירי כשאמר לו כשאקנה אותך הרי אתה לעצמך מעכשיו, ואז מהני השחרור אפילו אם השטר נקרע, כיון דאמר לו מעכשיו.

לגבי חוזר זיין פונעם שחרור, האלט תוס' אז מ'קען חוזר זיין, אזוי זאגט תוס' אין כבא מציעא (דף טז. ד"ה קנויה) <sup>11</sup> און דער רמב"ן (הנ"ל) האלט פארקערט, מ'קען נישט חוזר זיין.

10

ו"ל הרמב"ן שם: פי' נראה לי מדקאמרינן מעכשיו ש"מ דמשעת כתיבה זוכה בשחרורו, ומיהו לאו למימרא שנעשה משוחרר למפרע ובנים שנולדו קודם מקחו של זה כשרים הם, שאין אדם משחרר עבדו של חבירו, וכן נראה שאם נתקרע הגט או שאבד שאינו משוחרר דהא לא חייל שחרור עכשיו, אלא לומר שכיון שכתב אינו יכול לחזור בו ומיד שלקחו ונתחרר, ומיהו לאו דוקא במעכשיו קאמר רבי, דהא אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בלא מעכשיו הוא נמו, דתנן לאהר שאתגיייר לאהר שימות בעלך רבי מאיר אומר מקודשת. ולגבי לכשיבאו שלישי ויתלשו ואם תלד אשתך נקבה נמי לא קתני מעכשיו, אלא הכא אורחא דמלתא נקט, דכותב שחרור לעבד קודם שלקחו, אם בלא מעכשיו כתב לו מאי אהני ליה.

אם בא לחזור חוזר הוא בשעת המקח ואם רוצה בשחרורו ישחררנו לאחר שלקחו, אלא כל שנוהגין בכך מעכשיו הן כותבין ואינו יכול לחזור בו מעתה ואע"ג דלא חייל שחרור מהשתא, דומה קצת להא דאמר ריש לקיש (לעיל ג"ט) אינה חוזרת, וההיא דאמר רב התם (כ"ט ט"ז ב) שדה זו לכשאקנה קנויה לך מעכשיו קנה ואוקימנא כרבי מאיר, חד דינא וחד טעמא הוא, מפני שדרך המקדימין להקנות לאחרים, מעכשיו הן מקנין שלא יחזרו בהן, שאלמלא כן מה הם מועילים, אי נמי תרוייהו רבותא אתא לאשמעינן שעד שלא באו עדיין לעולם נמי קונין במעכשיו שלהן שאם בא לחזור אינו חוזר.

11

ו"ל התוס': תימה מה צריך מעכשיו כיון דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם דאי לענין חזרה הא כל זמן שלא בא לעולם יכול לחזור אע"ג



## כי נר מצוה ותורה אור

(משלי ו, כג)

### מיטן בלויזן סכום פון: \$ 36

העלפט איר אנצוצינד די אור התורה פון תורת אר"י דורך די ל"ו גרות

און גייט אריין אין די 3 גורלות אויף א סופר'יש געטריבענעם "פסוים הקסורת"

שליסט זיך אן אינעם "חנוכה קאמפיין" צו שטיצן די הייליגע תורה פעסטונג

וּזוֹ אִשְׁתּוֹ אֵלֶּא שְׂמַחוּסָר דַּעַת וַיֵּד לַגְרֵשׁ, לְכֵן הַשְׁלִיחַ שְׂכַבְר נַעֲשֶׂה בְּמִקְוֹמוֹ, וְהַשְׁלִיחַ הָרִי הוּא בֶן דַּעַת, אַמְרִינָן שְׁשִׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ].

קוּמַט אוּיִם, אִז אוּיִב עַר אִיז גַּעֲשְׂמֵאָרְבֵן, הָאֵט עַר דַּאָךְ אַ יוֹרֶשׁ, אִיז דַּאָךְ דָּאָם שׁוּיִן נִישְׁט זײַנִם, און ס'קען שׁוּיִן נִישְׁט חַל זײַן.

וּוּעַן ס'איז נִקְרַע הַגַּט אִיז דַּאָךְ דַּעַר פֻּעֲלַעַר אִינַעַם כַּח הַקְּנִיָּה, זָאג אִיךְ אִז דַּעַר כַּח הַקְּנִיָּה אִיז שׁוּיִן אַפְּגַעְטֹוּהֵן גַּעוּוֹאָרָן, חַל זײַן וּוּעַט דָּאָם עַרֶשֶׁט שְׁפַעְטַעַר, וּוּיִל ס'קען נַאכְנִישְׁט חַל זײַן, וּוּיִל ס'איז נַאכְנִישְׁט זײַנִם, ס'איז אַ דְּבַר שְׁאִינֵי בְּרִשׁוֹתוֹ, וְהַבִּיאֹר הוּא דְּהוּי כְּגַדְר מַעֲכָשׁוּי, דְּמַעֲשֶׂה הַקְּנִיָּה נִגְמַר מַעֲכָשׁוּי אֵלֶּא דְּלֹא חַל עַד שׁוּיָּנֵי הַשְׁמַר שְׁחַרְרוֹר לִיד הַעֲבֵד, וְכִיּוֹן שְׁאִינֵי יִכּוֹל לַחְזוֹר כּוֹ לֹא אִיכְפַּת לָן בְּמַה שְׂבַטֵּל הַשְׁלִיחוֹת], עַר בְּרַעֲנַגְט זִיךְ דָּאָרַט אַ שׁוּיָּנֵי רֵאִיָּה פּוֹן רִשׁ"י.<sup>16</sup>

בְּמִילָא וּוּעַט אוּיִם־קוּמַעֲן אִז טֹאמַעַר עַר אִיז גַּעֲשְׂמֵאָרְבֵן, קַעַן דַּאָךְ שׁוּיִן נִישְׁט חַל זײַן דָּאָם וּוּאָם עַר הָאֵט פֻּרִיעַר מִזְכָּה גַּעוּוּעַן, וּוּיִל ס'איז שׁוּיִן נִישְׁט זײַנִם, כ'הָאָב הִינַט אוּוּי גַּעֲקַלְעֶרַט. וּוּאָם זָאגְט אִיר צוֹ אִז אַז סְבַרְא?

הַגְּרֵשׁ"א: זִיכַעַר אוּוּי.

\*

הַגְּרֵשׁ"א הַמְּשִׁיךְ וְאָמַר: כ'הָאָב גַּעֲהָאֵט אַמְאֵל אַ שְׁאֵלָה לְהַלְכָה לְמַעֲשֶׂה, מ'קוּמַט דַּאָךְ פֹּאָר פִּסְחָ צוּם רַב און מ'איז

16

שְׂמַבִּיא ד' רִשׁ"י בַּפ"ק דְּגִיטִין (ב, ט) וו"ל: לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה וְכוּ' וְכִיּוֹן דְּמִית קוּדֵם, תּוֹ לֹא הוּי שְׁחַרְרוֹר דְּנַפְקָא לִיה רִשׁוּתָא מִינֵיהּ וְחִיִּיל עֲלֵיו רִשׁוּת יוֹרֶשִׁין עַב"ד. וְהִינֵנו כְּמוֹ שְׂכַתְּב שְׂכִיּוֹן דְּכַבֵּר יֵצֵא הַעֲבֵד מִרְשׁוּתֵיהּ וְנַכְס לְרִשׁוּת יוֹרֶשִׁין, וְכֵן בְּעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְשַׁחֲרוֹר וּמְכָרוֹ לְאַחַר דְּתוֹ לֹא מַהֲנִי שְׁלוּחוֹ לְשַׁחֲרוֹר כִּיּוֹן דְּכַבֵּר יֵצֵא מִרְשׁוּתוֹ, וְהִינֵנו נְמוּ טַעְמָא דְּאִשָּׁה, דְּכַבֵּר יֵצֵא מִרְשׁוּתוֹ בְּמִיתַת הַבַּעַל וְכַמ"ש.

וְעִיּוֹן בְּהַגְּהוֹת הַבְּרוּךְ טַעַם עַל הַקְּצוּה"ח שְׁהַעִיר מוֹד' רִשׁ"י (שם טו.) שְׂמַשְׁמַע אִיפְכָא.

הַגְּרֵשׁ"א: כ'מִיּוּיִן דַּעַר שְׁעָרֵי יוֹשֶׁר און דַּעַר קוּבִיץ שִׁיעוּרִים (ד"א מ"ס' בְּבֵא בְּתֵרָא דָף קמ"ב ע"א).<sup>13</sup>

רְבִינּוּ: אַבְעַר אִיךְ הָאָב גַּעֲהָאֵט הִינַט אִז אַ גַּעֲדָאָנְק, דַּעַר קְצוֹת אִיז סִימּוֹן קַפ"ח (ס"ק ב'), רַעֲדַט לְגַבֵּי דַּעַר טוֹר מִיטָן רַמְב"ם וּוּעַן מ'שִׁיקַט אַ שְׁלִיחַ, און דַּעַר מְשַׁלַּח אִיז נִשְׁתַּמַּה גַּעוּוֹאָרָן, דַּעַר רַמְב"ם (פ"ב מַהֲל' גִּירוּשִׁין הַט"ו) הָאֵלֶּט אִז דַּעַר שְׁלִיחוֹת אִיז נֶאָךְ גּוּט, וּוּיִל עַר הָאֵט אִיהֶם גַּעֲמַאכְט אַ שְׁלִיחַ, אַזוּי הָאֵלֶּט דַּעַר רַמְב"ם, דַּעַר טוֹר (אַהֲעִיז ס' קב"א) הָאֵלֶּט אִז דִּי שְׁלִיחוֹת אִיז בְּטַל,<sup>14</sup> פֻּרַעֲנַט דַּעַר קְצוֹת, לִוּיטָן רַמְב"ם פֹּאָרוּוֹאָם אוּיִב עַר אִיז גַּעֲשְׂמֵאָרְבֵן זָאגְט דִּי גְמַרָא אִיז גִּיטִין (דף יג.) לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה [הָרִי יִכּוֹל לַחְלוֹל נְתִינַת הַגַּט עַל יַדֵּי הַשְׁלִיחַ שְׁנַתְּמַנָּה בְּחִיּוּן], זָאגְט עַר אִז בֵּיּיִם גַּעֲבֵן אַ גַּט אִיז זִי שׁוּיִן אוּיִם וּוּיִב בְּשַׁעַת וּוּעַן עַר אִיז גַּעֲשְׂמֵאָרְבֵן,<sup>15</sup> און אוּיךְ כִּי אַ עַבֵּד, לְאַחַר מִיתָה אִיז עַר שׁוּיִן נִישְׁט בַּעַל הַבֵּית וּוּרְק בְּנִשְׁתַּמַּה כִּיּוֹן דְּאִכְתִּי זֶה עַבְדוֹ

13

וּו"ל הַקּוּבִיץ שִׁיעוּרִים שֵׁם אוֹת תְּצוּ: "מ"ש בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּהַל' מְכִירָה פֻּרְק כ"ב דְּלַדַּעַת הַרְשֵׁב"א דְּמַהֲנִי מַעֲכָשׁוּי בְּדַבְר שְׁלֵב"ל לְעִיּוֹן נִקְרַע הַשְׁמַר, ה"ה בְּמַת הַמְּזִכָּה קוּדֵם שְׂבֵא לְעוֹלָם, נִרְאָה שְׁאִיזָּה תְּלַמִּיד טוֹעָה כְּתַב כֵּן לְתַלּוֹת בּוֹקִי סְרִיקִי בְּהַרְשֵׁב"א, וְהַדְּבַר פְּשוּט דְּבַמַּת הַמּוֹכֵר קוּדֵם שִׁיבֵא לְעוֹלָם לֹא קִנָּה הַלּוֹקָה", עַב"ל.

14

עִיּוֹן בְּמַדּוֹר שׁוֹלְחֵן מוֹלְכִים (בְּגִלְיוֹנֵנוּ פֻּר וּיֵצֵא תַשְׁס"ט) שְׂרַבִּינוּ הַזְּכִיר פְּלוּגוֹת הַטוֹר וְהַרְמַב"ם הַנ"ל לְעִיּוֹן נִשְׁתַּמַּה הַמְּשַׁלַּח, וְהַזְּכִיר דְּבָרֵי הַגְּאוּן מַהֲר"י עֲנַגִּיל בְּאַתּוֹן דְּאוּרִיַּתָּא שְׁהוּא תְּלוּי בְּחַקִּירַת הָאֲחַרוּנִים בְּגַדְרֵי שְׁלִיחוֹת הָאָם הַשְׁלִיחַ נַחֲשֵׁב כִּיֵּד הַמְּשַׁלַּח גּוּפָא, אִז שְׁהַשְׁלִיחוֹת רַק מְתִיחַס לְהַמְּשַׁלַּח, וְלִכֵּן אִי אַמְרִינֵן דְּהוּי כְּהַמְּשַׁלַּח מוּמַשׁ אִז אִפִּילוֹ אִם נִשְׁתַּמַּה הַשְׁלִיחוֹת קִיּוּמַת, מוּשָׁא"כ אִיפְכָא.

15

עִיּוֹן בְּס' כְּתַב סוּפֵר (גִּיטִין יב:) שְׁדָן בּוּה דְּלְכָאוּרָה כִּיּוֹן דְּהִיא אִכְתִּי אִגִּידָא בִּיהּ בּוּה שְׁהִיא זְקוּקָה וְעוּמַדַּת לְהִיבֵם, שְׂמַא הוּי עַדִּיין בַּעֲלִים כְּדִי לַגְּרֵשָׁה, עִי"ש בְּאַרְיִכוֹת. וְע"ע בְּשׁוּ"ת בֵּית אַפְרַיִם (אַהֲעִיז ס' ק"א) דְּכַמַּת יֵשׁ סְבַרְא שְׁפַקְעָא רִשׁוּתֵיהּ וּמְמִילָא אִינוּ יִכּוֹל לְעַשׂוֹתוֹ שְׁלִיחַ, ע"ש.



## ח"י ח"י יודוך וישבחוך

מיטן בלוזין סכום פון: \$ 18

האט איר די זכיה צו באלייכטן די פנימער פון די הונדערט יונגעלייט לכבוד חנוכה

און גייט אריין 1 מאל אין א גורל אויף א סופר'יש געשריבענעם "פסחם הקטורת"

שליסט זיך אן אינעם "חנוכה קאמפיין" צו שטיצן די הייליגע תורה פעסטונג



איז זכיה טייטש נאר אז ער באקומט עפעס ווי"ל הקצות: דלא אמרינן זכין לאדם שלא בפניו, אלא היכא דזוכה המקבל באיזו דבר כמו במזכה הפיץ לפלוני, או במזכה גמ לאשתו דזוכה האשה בגט, או במפריש משלון.

**הגרש"א:** יא, ער לערנט אז מ'זאגט נישט זכין 'מאדם' נאר זכין 'לאדם', אמת טאקע, לויטן קצות וועט נישט העלפן מכירת חמין, ווייל מי'נעמט דאך צו פון איהם.

**רבינו יא,** אין הכי נמי ס'איז דא פוסקים וואס האלטן אז מ'קען פארקויפן מדין זכיה.

ס'איז דא דער מונג אברחם (פי תליו סק"א) וואס זאגט אז מ'קען אלץ משיב אבידה.<sup>19</sup>

וחזרו לדבר מדברי השער המלך בדין מת המוכר קודם גמר הקנין **רבינו:** ס'איז פקע שליחות, ס'איז שוין נישטא קיין משלח, ער איז שוין נישט מער בעל הבית, ער האט א יורש.

שהפרישה חלה, וקודם שחזרה נתחמצה העיסה כל צורכה שאם עוד תשהה שלא תאפה תקלקל העיסה, ובשביל כך רוצה המשרתת להפריש חלה בלי רשות בעה"ב שרי למיעבד הכי או לאו, והתורה"ד כ' שיכולה להפריש מדין זכיה, והקצוה"ח מביא הרבה הערות בדין זה.

וע"ע בשו"ת עונג יו"ט (סי ק"ח) שמבאר ד' הרשב"א בענין אחר, ולפי"ד לא משמע הכי.

19

ווי"ל המג"א (שם): צריך לבדוק דכשיבא בפסח לאו ברשותיה קיימא דליבטליה וכשראוהו עובר עליו (ה"ש) משמע דקודם שראוהו אין עובר עליו (ב"ח). וצ"ע דהא בגמרא דידן קאי על חמין ידוע וא"כ אע"פ שלא ראוהו עובר עליו כיון שהוא ברשותו לכן נ"ל דה"ק דקודם שראוהו י"ל שכבר נאכל או נאבד או ישראל מכרו מפני שהוא כמשיב אבידה כמו"ש סי' תמ"ג ס"ב אבל כשבא לביתו וראוהו עובר עליו עמ"ש סי' תל"ד, עכ"ל.

ועיי' בשו"ת פנים מאירות (ה"ב סי' נ"ב), ושו"ת דברי חיים (ה"ב סי' מ"ז) שדנו אם א' רוצה למכור חמצו של חברו שלא בידיעתו כגון שהוא חולה ל"ע או שהוא נמצא בדרכים, וביארו שיכול למכרו לנכרי עפ"י הכלל דזכין לאדם שלא בפניו והמכירה נתפסת.

אמנם עיין בשו"ת אבני נזר (סי' שמ"ז) שכ' שחמין כזה נאסר לאחר הפסח אלא אם כן ביטלוהו ברוב עיי"ש.

איהם ממנה אלץ א שליח, און א טאטע האט ממנה געווען דעם רב פאר א שליח, און ער איז אינדערצווישן געשטארבן, און די קינדער האבן נישט ממנה געווען ואת הרב לשליח על החלק שירשו מהאב.

**רבינו:** לכאורה איז קלאר ס'וועט נישט העלפן.

**הגרש"א:** איז אויב דער רב איז א תלמיד חכם, און ער זאגט פאר'ן גוי אז אפילו ס'וועט נישט העלפן מדין שליחות פארקויף איך עם מדין זכיה, נו.

**רבינו:** ס'איז שווער צו זאגן מטעם זכיה, מ'לאזט זיך אריין אין די שאלה צי ס'העלפט זכיה פאר יענעם, בשעת וואס מ'האט גארנישט באקומען.

**הגרש"א:** הלכה רווחת אז ביי מכירת חמין איז דאס מדין זכיה, דער חתם סופר אין אבן העזר סימן ה' שרייבט דאך אזוי.

**רבינו:** יא אמת, אבער דאס לאזט זיך אריין אין התורם משלו על של חברו, ס'איז דא א רשב"א (גדרים לו:),<sup>17</sup> און דער קצות (סי' רמ"ג סק"ח) שמועסט אויך אויס וואס איז דאס זכיה,<sup>18</sup> לויטן קצות ווי אזוי ער לערנט אריין אין די רשב"א

17

ווי"ל: הא דאיבעי להו התורם משלו על של חברו צריך דעת או לא מי אמרינן כיון דזכות הוא לו כו', קשיא לי דהא שליחות לאו מדין דניחא ליה או לא ניהא ליה אלא גזירת הכתוב דמה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם. ותדע לך שהרי האומר לחבירו צא ותרום לי והלך ומצאו תרום, למ"ד אין חוקה עושה שליחותו אמרינן בפ"ק דהולין (יב, א), דלמא שמע אינש אחרניו ותרם ורחמנא אמר אתם גם אתם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם, ואע"ג דהתם ניהא ליה שתיקון כריו וי"ל דתורם משלו על של חברו שאני, דלא בעינן שלוחו לדעתו אלא בתורם משל בעל הכרי על בעל הכרי, אבל בתורם משלו על של חברו כיון שאינו של בעל הכרי לא בעינן שליחותו ממש ואין הדבר תלוי אלא אי זכות לו וזכין לאדם שלא בפניו, או לאו זכות דמצוה דנפשיה עדיף, עכ"ל.

18

עיי"ש שדן לגבי שאלה המובא בתרומת הדשן (סי' קפח) ווי"ל: אשה בעלת הבית לשה לה משרתת שלה עיסה והלכה לחוץ קודם

## סל מלא ברכת ה'

דורכ'ן שטיצן אונזער הייליגן כולל לצדקת רבי מאיר בעל הנס פארזיכערט איר זיך **מלא ברכות וישועות**

ווי רבינו שליט"א שרייבט אין זיין בריוו לטובת כוללינו ה'ק'

ובכן נפשי בשאלתי מול אנ"ש הקרים שיחו צאי לך בעקבי הצאן ושאו ידיכם לשקול שקלי הקודש... אל תוך בתיכם להניח ברכה...

**שליסט זיך אן אינעם "חנוכה קאמפיין" צו שטיצן די הייליגע תורה פעסטונג**



דער זוהן אויך נישט, און מ'האט טאקע נישט אויפגענומען דעם נודע ביהודה'ס זוהן פאר א רב, און אזוי איז פראג צוגרונד געגאנגען.

**הגרש"א:** דער חתם סופר האט אבער אויך געהאלטן אז ער איז א משכיל, אזוי שטייט אין מהרש"ג (ח"א סי' נ"ז).<sup>21</sup>

**רבינו:** כ'האב געמיינט אז וועגן דעם איז דער חתם סופר געווען ברוג, אזוי? ער איז טאקע געווען א משכיל?

**הגרש"א:** ס'איז געווען אין פרעשבורג א איד מיטן נאמען בער אויפנאיים, דער חתם סופר איז געווען אויף איהם להשמיד ולהרוג, ער איז געווען א תלמיד חכם מופלג און א משכיל, דער חתם סופר פלעגט זאגן אז נאך דעם ווען ער קומט אריין צו מיר דארף איך נעמען א מוסר ספר, ווייל איך ווער אפגעקילט פון יראת שמים ווען ער קומט אריין, ער האט געמאכט א ספר 'מי באר', האט דער חתם סופר געזאגט אויף איהם 'מי באר לא נשתה', [מלשון הכתוב (במדבר כ, ח) ולא נשתה מי באר] אבער דער חתם סופר האט זיך נישט אפגעריסן פון איהם, ער האט נישט געוואלט עפענען א קאמפף מיט איהם, אבער מ'האט געוואוסט אז דער חתם סופר האלט נישט פון דעם מענטש בכלל, און אין זיין ספר מי באר איז דא תשובות פונעם טעם המלך, אזוי אז לא לחנם הלך הזרזיר אצל העורב... (ילקוט שמעוני פרק כ"ז רמז ק"ג)

**רבינו:** ס'הייסט אז מ'האט געוואוסט אז ער איז א משכיל.

**הגרש"א:** מסתמא איז ער געווען בן בריתו.

וחרזו לדבר בענין שאלות הנפוצות במכירת המין

ונפרדו לשלום

**הגרש"א:** און אפילו אן דעם, ס'דארף זיין א מחלוקת אין ירושלמי (גיטין ריש פרק מי שאהו) צווישן רבי יוחנן און ריש לקיש, אז מ'האט געמאכט א קנין לאחר ל', ונשתמה המוכר, אז אפילו מ'זעט זאגן ביי שלוחות אז וויבאלד ער האט איבער געגעבן זיין כח פאר יענעם, איז שוין יענער בעל הבית, אבער ער איז אליין דער מוכר, און ער האט געמאכט דעם קנין אויף לאחר ל', מוז איך זיכער זאגן אז דער מוכר דארף זיין א בר קנין.

**רבינו:** דאס הייסט אז ווען ער אליינס פארקויפט, נישט על ידי שליח, איז עס נאך ערגער ווי ווען ער מאכט א שליח, ווייל דא איז דא א ידא אריכתא.

הגם ס'איז דא וואס פלאגן זיך מיטן ירושלמי<sup>20</sup> אז מ'דארף פארשטיין דעם דמיון, ווייל ביי לאחר ל' איז אוודאי אז די גירושין איז חל מכח דעם בעל, משא"כ ביי נשתמה ווען ער האט געשיקט א שליח איז שוין נגמר געווארן זיין שלוחות, און דער שליח גייט אריין במקום המשלח.

**הגרש"א:** יא, ס'איז א גרויסער חידוש דער שער המלך על פי דעם רשב"א, ס'איז א תמיהה רבתי,

הביאו לפני רבינו ספר שער המלך

**הגרש"א:** דער רבי ווייסט אז דער חתם סופר איז געווען זייער אקעגן דעם טעם המלך (היינו הערות על ס' שער המלך המצוטט בשולי הדף בספר שער המלך).

**רבינו:** כ'מיון ווייל ער האט נישט צוגעלאזט אז דער זוהן פונעם נודע ביהודה זאל ווערן רב, ער האט געוואוינט אין פראג, און איז געווען א תלמיד פונעם נודע ביהודה, האט ער געזאגט 'דעם רבי'ן איז נישטא קיין ממלא מקום, אפילו

20

אכן עיין בשו"ת אבני נזר (אה"צ סי' קצ"ט) שהעיר ע"ד הירושלמי על שמדמה דין של נשתמה המשלח לדין שנתן לה גט שתגרש לאחר ל' יום, כי התם בנשתמה כבר גמר מינוי השליחות ואיכא למימר שהשליח נעשה הבעלים או במקום הבעלים, אבל כאן וודאי שהגירושין לאחר ל' הוא מכוון, ועיי"ש שמפלפל בזה.

21

ו"ל: שמעתי מגדול א' והוא הגה"צ מנאנאש זצ"ל בעמח"ס אפסי ארץ עה"ת, ועוד מתלמידי חכם א' שהחת"ס זצ"ל כשהי' מעיין בספר שער המלך היה משים בגד על הגהות טעם המלך כדי שלא יהיו עיני משוטטות בהם, שלא רצה לעיין בהם.



**מובא בספה"ק**

כי ימים אלו מסוגלים מאוד לתיקון פגמי נפשו בנתינת הצדקה וביחוד

# ללומדי תורה להחזיקם

(לשון יסוד ושורש העבודה)

טייערע יודען רופט אייך אן ווארעם ביים "חנוכה קאמפיין" לטובת הכולל



## שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתינו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים זכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאיו ע"ד המסורה לנו מרביתה"ק על טהרת הקודש

### פרשת וישב

**מו"ה שמחה בונם ברוין הי"ו**

המלמד:

הר"ר יעקב מיכאל היילברוין שליט"א

**מו"ה נפתלי משה ווייס הי"ו**

המלמד:

הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

**הר"ר יעקב ווייס שליט"א**

המלמד:

הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

**מו"ה ישעי' דוב לעווי הי"ו**

המלמדים:

הר"ר עזרא בנעט שליט"א

והר"ר מרדכי מנחם שווארטץ

שליט"א

**מו"ה שאול בראך הי"ו**

המלמדים:

הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א

והר"ר שמואל שאול גרינוואלד שליט"א

**מו"ה משה יוסף דוד אשכנזי הי"ו**

המלמד:

הר"ר משה ראטה שליט"א

**מו"ה שלום יוסף גאלדבערגער הי"ו**

המלמד:

הר"ר אהרן ווייסהויז שליט"א

**מו"ה משה יחזקאל זעלץ הי"ו**

המלמד:

הר"ר משה ברוך כץ שליט"א

**מו"ה הערש קליין הי"ו**

המלמד:

הר"ר הערש גראס שליט"א

**מו"ה יעקב אהרן פעלדמאן הי"ו**

המלמד:

הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

**מו"ה יוסף הערש גראס הי"ו**

המלמד:

הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, ובמה היתה הגדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהן". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק



דברות קודש

# כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אצל מעמד

## "התמנות גבאי קודש"

לטובת צדקת רבי מאיר בעל הנס "כולל עצי חיים" בני ברק

לחיים פארן גאנצען ציבור. מיזעמיר זיך צוזאמגעקומען דא אחים לדעה פאר א שבע ברכות פארן ראש ישיבה שליט"א פון בני ברק, און אין די זעלבע צייט זעה איך זענען זיך צוזאמגעקומען עסקנים לטובת כולל עצי חיים לצדקת רבי מאיר בעל הנס.

ס'איז מיר שוין אויסגעקומען צו רעדן אין בארא פארק אביסל, כ'האב אראפגעלייגט דעם השתלשלת ענינים. עס איז א מעשה פון הונדערט יאר צוריק. נאכן זיידן דעם קדושת יום טוב ז"ל'ס הסתלקות. דער זיידע דער קדושת יום טוב האט - איך קען נישט זאגן אז דאס איז געווען זיין צוואה - אבער דאס איז געווען א כמו צוואה, וואס ער האט אנגעזאגט פארן זיידן דעם עצי חיים, ער זאל זען צו מאכן א כולל. זיך אפטיילן, ס'איז פארבינדן געווען מיט מחלוקת און עגמת נפש. א ביטערע מחלוקה איז עס געווען.

דער זיידע ז"ל איז געווען א אינגערמאן, ער איז געווארן רב, און ער האט זיך אונטערגענומען אזא מין זאך. עס איז געווען א דין תורה, ס'איז נישט געווען אזוי פשוט. עס האט געדויערט יארן ביז ער האט דאס אויסגעפירט און ער האט געמאכט א כולל.

ווי לאנג ער האט געלעבט האט דאס אנגעהאלטן, און אפילו שפעטער אויך. ביז עס איז געקומען דער גרויסער רשע, און ער האט מכלה געווען גאנץ איירופא.

דער טאטע ז"ל האט געפילט ער דארף דאס צוריק מחדש געווען. ער האט געפילט אזא מין הייליגער פליכט אויף דעם. ער האט גענומען ר' אורי שווארצ'ן, ער האט אים געזאגט, דו וועסט שאפן געלט, און איך וועל געבן, ובגופו ובמאודו האט ער געזען דאס צוריק אופצושטעלן, מחדש צו זיין דעם כולל אין בני ברק.

וואס איז צדקת רבי מאיר בעל הנס? וואס איז דאס?

צדקת רבי מאיר בעל הנס, אלע תלמידי בעל שם טוב האבן געזוכט אז אידן אין חו"ל זאלן האבן א קשר צו ארץ ישראל, מיט דעם וואס מען שיקט געלט קיין ארץ ישראל, פאר אידן אין ארץ ישראל וואס זיצן על התורה ועל העבודה. ליגט אין דעם א הייליגע ארבעט, און דאס האבן געטון אלע צדיקים תלמידי בעל שם טוב פון גאנץ אנהייב, ממש נאך די ערשטע תלמידי בעל שם טוב הקדוש האבן זיך אריינגעלייגט אין דעם ענין, צו עס איז געווען אין פוילן, אין אוקריינא, אין רוסלאנד, צוטיילט אין אלע מקומות עקסטערע, יעדער האט געהאט א כולל און מ'האט געשיקט געלט קיין ארץ ישראל.

ביי דעם איז נישט געווען קיין מחלוקה צווישן חסידים און אשכנזים. אונגארישע אידן האבן אויך געהאט. עס איז געווען דער אונגארישער כולל. דאס זענען געווען די אונגארישע אידן, זיי זענען געווען די תלמידי החתם סופר, זיי האבן אויך געפילט א הייליגע ארבעט אין דעם. און אזוי אין זיבענבורגן איז געווען א כולל. אין אלע מקומות האט מען זיך ארגינאזירט, מ'האט אויסגעוועלט א נשיא, אהין האט מען געשיקט דאס געלט, און ער האט דאס געשיקט קיין ארץ ישראל. דאס האט געהייסן "שקל הקודש".



אינדערהיים איז נישט געווען קיין אנדערע פושקע, נאר די רבי מאיר בעל הנס פושקע. עס האט נישט עקזעסטרט קיין אנדערע פושקע, נאר די רבי מאיר בעל הנס פושקע. א פושקע איז געווען א רבי מאיר בעל הנס פושקע. אינדערהיים ביי זיך אין שטוב, און אין ביהמ"ד, איז געווען איין פושקע, די רבי מאיר בעל הנס פושקע. הוא ולא אחר. עס איז נישט געווען אזא מין זאך.

דער מסבב כל הסיבות האט אזוי געפירט די וועלט, אז מען איז אנגעקומען קיין אמעריקע, מיר לעבן אין אמעריקע אין תש"ע. ס'איז קלאר, אז קיינער האט נישט קיין שום שעבוד צו די כוללים פון אמאל, די אמעריקענער געבוירענע אידן זענען נישט קיינעמס פארמעגן, קיינעם'ס נישט נכסים. אונז דארף מיר זיך זען צו שטיצן אונזער אייגענעם כולל.

איך האב געזאגט דעם מוצאי שבת. עס איז אויסגעקומען צו רעדן, האב איך נאכגעזאגט א ווערטל. עס איז אן אמת'ע מעשה, וואס איז נוגע דא ביי דעם ענין אויך. כ'האב דערציילט, אז רבי וועלוועלע זבאריזשער פלעגט יעדן איד רופן צדיק. אזוי האט ער יעדן גערופן. יעדער איד איז געווען א צדיק. צדיק קום אהער, צדיק גיי, יעדער א צדיק.

אמאל איז געווען דארט א בעל עגלה האט ער אים געזאגט, צדיק קום נאר אהער. האט דער בעל עגלה געזאגט, רבי איך בין א צדיק? נו אפשר זענען מיר זיך משדך. האט ער אים געזאגט, לעולם ביזטו א צדיק, נאר דו צדיק וועסט זיך משדך זיין מיט א צדיק דיין גלייכן, און איך וועל מיך משדך זיין מיט מיין גלייכן.

אלע כוללים זענען פיין, אבער רובם ככולם גייען צו די בחירות, און ממילא באמת האבן זיי נישט קיין שייכות מיט אונז. ס'איז פיין וואוילע אידן, צדיקים, אבער אונז דארף מיר זען צדיקים, אזעלכע צדיקים פון אונזער חדר, די וואס זענען נתגדל געווארן אין אונזער קרייז, די וואס פירן זיך ווי אונז. אונז דארף מיר האבן א קשר מיט זיי, און זיי מחזק זיין.

אונז זעמיר מחזק אחים לדעה אין ארץ ישראל. דאס איז צדקת רבי מאיר בעל הנס פאר אונז און פאר אנ"ש.

דער טאטע ז"ל האט דאס געוואלט, און נאך די פטירה האט מען אויפגענומען מיין ברודער זאל זיין געזונט פאר נשיא. בחיים חיותו פון טאטען ז"ל איז ער געווען דער גבאי צו שיקן דאס געלט קיין ארץ ישראל, און ער געט זיך אפ מיט דעם. איך וויל אים מחזק זיין דא, אים און די אלע עסקנים עוסקים במלאכת הקודש.

מ'דארף וויסן, דאס איז געווען א כבוד און א זכות צו זיין א גבאי פאר רבי מאיר בעל הנס. דאס איז געווען אין דעם שטעטל האט מען אויסגעקליבן. אין יעדן שטעטל איז געווען צוויי גבאים, דאס איז געווען א חשוב'ער כיבוד, א "רבי מאיר בעל הנס גבאי".

איך וויל מחזק זיין די עסקנים מ'זאל זען צו טון, מחזק זיין צו זען צו טון, מען זאל קענען שיקן געלט פאר אנ"ש, וואס זיי פירן זיך אזוי ווי דער פעטער ז"ל האט געוואלט, זיי לערנען אזוי, זיין דאווענען אזוי, זייערע שטובער ווערן געפירט אזוי. די אידן דארף מען מחזק זיין, תושבי ארץ ישראל. דאס איז די צדקה פון רבי מאיר בעל הנס, דער כולל, דאס איז אונזער כולל.

מיט דעם בין איך מיינע ווערטער מסיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען אויפטון, לרומם קרן התורה וישראל, האבן א קשר מיט ארץ ישראל, א קשר מיט די תורה, תורת ארץ ישראל איז א געהויבענע בחינה, אז מען איז מחזק די יושבי על התורה ועל העבודה אין ארה"ק האט מען א שייכות צו ארץ ישראל. זאל דער אויבערשטער העלפן אז אין זכות פון אלקא דמאיר עננו, זאלן אלע געהאלפן ווערן בכל משאלות לבבינו לטובה. דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל געהאלפן ווערן מיט די גאולה שלימה בב"א.

**טייערע יודען רופט אייך אן ווארעם ביים "חנוכה קאמפיין" לטובת די הייליגע כולל**



# לכו בכוחכם זה

סל מלא ברכות ואיחולים, נשגב בשבחים ובהילולים, לכבוד העסקנים הנאמנים והחשובים, כולם ברורים ואהובים, לבם ער וחם לכל דבר שבקדושה, ברב מרץ ותבונה במידה נדושה, ובמיוחד היטו שכמם בהתמסרות עצומה ונפלאה, להרים את קרן כוללנו בכל עת ובכל שעה,

הלא המה

## קרוב למאה אברכים חשובים ויקרים כל אחד ואחד בשמו הטוב יבורך

לרגל אשר נענו לקריאת קדשו של מרן רבינו הגה"ק שליט"א ונטלו על עצמם עול ומשא הקודש

**לשמש בתור עסקני וגבאי קודש**  
**לטובת כוללנו הק' צדקת רבי מאיר בעל הנס**  
בק"ק קרית יואל יצ"ו

ומטרתם קודש לעמוד בראש הפעולות לטובה כדי להרים מצב הכלכלי של כוללנו הק' ובעבודה ועצה משותפת נזכה בעז"ה להרים קרנה בכבוד כראוי וכיאות לכבודה של תורה

**לכו בכוחכם זה להרבות פעלים לטובת הכולל כי לכך נבחרתם**

יה"ר שבשכר פעולותיכם הכבירים, את קרן כוללנו להרים, תזכו לראות דורות ישרים, ולהתברך בכל משאלות לבבכם לטובה ולברכה, ויוסף ה' עליכם אלף פעמים ככה, להרבות פעלים לתורה ולתעודה ברביה והמשכה, עדי נזכה לביאת מלכת משיחא, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

החותמים למען שמם בהודאה ובהערכה, אסירי התודה והברכה  
**הנהלת הכולל - רבנן ותלמידיהון**

# דברות קודש מכ"ה מרן רבינו הגה"ק שליט"א

## סעודת רעוא דרעווין פרשת וישלח תש"ע - בקרית יואל יע"א

**ובבחינה** זו כתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ) על הפסוק הלא אם תטיב שאת, כי לפעמים היצר הרע מדיח את האדם מדרך הטובה בהראות לו שפלותו ופחיתותו, וכבר כתב בעקידה (שער ס"ד) כי למען יגיע האדם אל שלימותו המכוון, מחוייב שתהא השקפתו אל חלק המעולה שבו ולא אל חלק הרע והפחות, עי"ש. וזה שאמר הכתוב הלא אם תטיב שא"ת, דלטוב ישא את עצמו ויאמר הלא אני חלק אלוה ממעל, עכ"ד.

**ובזה** פי' א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' נח) מה שכתב בבעל הטורים את האלהים התהלך נ"ח סופי תיבות חכ"ם, כי דור המבול הם השחיתו דרכם ונזקקים לשאינן מינם מה שלא יאתה אליהם, כי אם השפילו את עצמם בענוה פסולה לחטוא על ידי זה למלא תאותם. והוא שהכתוב אומר (בראשית ו' ד) הנפילים היו בארץ וגו', כי הפילו את עצמם ממדרגתם לכן קראם נפילים. ואמנם על נח אמר הכתוב צדיק תמים היה בדורותיו, ופירשו בגמרא (עבודה זרה ו') צדיק במעשיו תמים בדרכיו, ופירש"י עניו ושפל רוח. והכונה בזה עם היותו עניו ושפל בעיניו, עם כל זה היה צדיק במעשיו ולא השחית דרכו, כי לא היה משתמש בבחינת ענוה לחטוא, כי אם ליראה את ה', כמו שמתרגם בדחלתא דה' הליך נח. וזה בחינת חכם שהיה לו ב' הפכים בנושא אחד בחינת ענוה ובחינת גאות, ויגבה לבו בדרכי ה' (דברי הימים ב' י"ז) לבלי לחטוא למלא תאותו ח"ו, כי אם להעלות את עצמו למעלה לעשות רצון קונו, כידוע פירוש הקדושת לוי על הכתוב (קהלת ב' יג) ויתרון החכם מן הכסיל כיתרון האור מן החשך, כי אור משתמע אורתא ויממא (פסחים ב'), מה שאין כן חשך אין משמעותיה רק לילה, וכדכתיב (תהלים קד ט) תשת חשך ויהי לילה, וזה עצמו ההבדל שבין חכמה לסכלות, כי החכם אם שהוא חכם, לפעמים ישנה טעמו וריחו לפי הצורך ויעשה עצמו כסיל, על דרך שעשה דוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך (תהלים לד א), מה שאין כן הכסיל אין בידו לעשות עצמו חכם בשום פעם ואופן, עכ"ד.

**וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום, כתב באוהב ישראל וישלח יעקב מלאכים ל'פניו ראשי תיבות וימ"ל, עי"ש** מה שכתב לדרכו, ואף אגן נימא ביה מילתא לבאר מה ענין מילה לכאן.

(ב) **ארצה שעיר אדום, כתב התם סופר בפרשתן** (עמוד קסה) **ארצה ש'עיר ש'דה א'דום, ראשי תיבות א"ש א"ש ב' פעמים, וצ"ב.**

(ג) **עם לבן גרתי ואחר עד עתה, פירש"י לא נעשיתי שר והשוב אלא גר, דבר אחר גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצות שמרתי.** וצריך ביאור לאיזה תועלת שלח לומר לעשו ששמר תרי"ג מצות בבית לבן, וכי עשו אוהב מצות היה שעל ידי זה ימצא חן בעיניו.

(ד) **עם לבן גרתי, איתא במדרש (הובא בקדושת יו"ט)** עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ואפילו פרה אדומה הקרבתי, וצריך ביאור.

**ויתבאר** על פי מה שפירשו המפרשים (קדושת לוי פ' עקב) על הפסוק (דברים י"ב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו', שכבר הקשו בגמרא (ברכות לג:) אטו יראה מלתא זוטרתא היא. לכן פירשו דהכי קאמר מה, היינו בחינת ענוה, ה' אלקיך שואל מעמך, אבל לא לחטוא על ידי הענוה. ועל דרך שפירש הרה"ק הרבי ר' זושא זללה"ה הכתוב (תהלים י' ג) כי הלל רשע על תאות נפשו, בשביל תאות נפשו הוא עניו כמו הלל, ומשפיל את עצמו לחטוא במה שלא נאה ולא יאתה אליו עשות פחיתות כזה שעושה, ובענוה פסולה כזה לא בחר ה', כי אם שיהיה עניו ובחינת מה ליראה את ה' על ידי זה, בהכיר שפלותו וגדולת הבורא יתברך, ומזה יגיע אליו היראה והפחד ובושתו ממנו יתברך שמו, עכ"ד. ובדרך זה פירש בנועם מגדים (פ' שמניני) מאמר הכתוב (ישעיה יב ה) זמרו ה' כי גאות עשה, זמרו ה' על הדבר הזה כי גאות עשה, שברא ועשה את הגאות בעולם, עכ"ד.

**ובזה** יל"פ באופן אחר קצת הכתוב נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח, וכתב בבעל הטורים את האלהים התהלך נ'ח, סופי תיבות חכ"ם, ולפי דרכינו י"ל דאיתא באבות דרבי נתן (פרק ב) דנח נולד מהול, מדכתיב איש צדיק תמי"ם. ולזה אמר את האלהים התהלך נ'ח סופי תיבות חכ"ם, דכיון שהיה מהול נכרת ממנו ערלת הלב, ועל כן זכה לחכמה עליונה להשתמש בשני המדות ענוה וגאות לדרכי ה'.

**ובדרך** זה יש לפרש מה דאיתא בגמרא (מנחות מג:) בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו, לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר למנצח על השמינית מזמור לדוד, על מילה שניתנה בשמיני. וראוי להבין למה נתיישרה דעתו במצות מילה, הרי אותו המצוה כבר נעשה בקטנותו על ידי זולתו, ומה דהוי כבר הוי, ובעת הזאת עדיין הוא ערום בלא מצוה. אמנם לפי דרכינו י"ל בשעה שנכנס דוד המלך למרחץ, פי' לקיים הכתוב (ישעיה א טז) רחצו הזכו הסירו רוע מעלליכם, כי לגודל ענוותנותו החזיק עצמו לפושע גדול, אולם תנאי התשובה הוא להיות בלב נשבר בהכנעה וענוה גדולה, ובודאי גם דוד המלך היה לבו נשבר בקרבו והיה לו הכנעה וענוה יתירה, אמנם חשש דוד המלך ואמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, כי היה מתיירא שמא מחמת גודל העניויות יגרם לו להיות ערום בלא מצוה, כי בעת קיום המצוה יאמר מי אנכי לקיים מצות ה' ולעסוק בתורה ולעבוד את הבורא, וכך הוא דרכו של היצה"ר למנוע את האדם מן המצות על ידי שמזכיר לו כל החטאים למען לא יהיה לו חשק לקיים מצות הבורא, אכן כיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו, כי על ידי המילה שנימול אברהם אבינו, נכרת ערלת הלב מבני ישראל לדורותם, ועל ידי זה זכו בני ישראל לחכמה עליונה וכח אלהי להשתמש במדות הפכיות במקום ובזמן הצורך, ובבא ליד האדם לקיים אחת ממצות ה', יתחזק עצמו לדעת שהקב"ה מקבל תענוג מעבודתו, ובאיזה מדריגה שימצא האדם צריך שלא ימנעהו שום דבר מלקיים מצות ה', כי כל לימוד ותפלה ומצוה של איש הישראלי חשוב מאד אצל הקב"ה, ויזכור האדם כי הוא מממלכת כהנים וגוי קדוש, מזרע אברהם יצחק ויעקב, ויש לו קדושת הגוף, ועל כן לו נאה ויאה לעשות רצון ה' ולקיים מצות ומעש"ט.

**והנה** מצות מילה הוא הדרך שעל ידו יזכה האדם לחכמה עליונה לדעת איך להשתמש במדות הפכיות, דהנה כתב א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' בלק) לפרש הא דכתיב (בראשית יז כד) ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמולו, ופירש"י נטל סכין ורצה לחתוך והיה מתיירא מה עשה הקב"ה שלח ידו ואחז עמו שנאמר וכרות עמו הברית, לו לא נאמר אלא עמו, ע"כ. ומפני כך כתיב נמול אברהם ממילא על ידי זולתו הוא הקב"ה. והענין כי עיקר מצות מילה טעמו מבואר במורה (ה"ג פמ"ט) שהוא להחליש כח האבר וחוש התאוה שבו, עי"ש. ולכך מצות מילה להכרית ערל"ה אותיות ר"ע ל"ה, היינו כח הרע שבו, ועל כן משה שנולד מהול נאמר בו כי טוב הוא. והנה כתיב (קהלת ג יד) כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם, וכיון שהשי"ת כביכול בעצמו הסיר הערלה וכח הרע של אברהם אבינו מאותו אבר כח המוליד כל זרעו וזרעו עד עולם, כבר הוסר שורש הרע מאותו מקום בפנימיותו מכל זרעו אחריו עד עולם. ואם כי אחד מזרעו אינו מהול הלא הוא רק בשר ערלתו, אבל שורש פנימיותו הרע כבר הוסר על ידי הקב"ה שכרת עמו הברית. וזה שאומרים בפיוט הבאים עמ"ך בברית חותמך, עמך דייקא, על כן ומבטן לשמך המה נימולים, היינו מבטן אפילו קודם הסרת הערלה יש להם דין נימול, כי כבר הוסר מהם כח הרע הפנימי מאותו אבר על ידי מילתו של אברהם אבינו בכחו של הקב"ה, ולכן ישראל אפילו הוא ערל הוא בכלל נימול לכמה דברים (עיין נדרים לא:), עכ"ד. ומעתה י"ל כי על ידי שנכרת ערלת הלב מבני ישראל, זוכים לחכמה עליונה הלזו לדעת איך ואימתי להשתמש במדות הפכיות, הן במדת ענוה במקום הצורך והן במדת הגאות בזמן הצורך, ובבא ליד האדם לקיים אחת ממצות ה', יתחזק עצמו לדעת שהקב"ה מקבל תענוג מעבודתו, ובאיזה מדריגה שימצא האדם צריך שלא ימנעהו שום דבר מלקיים מצות ה', כי כל לימוד ותפלה ומצוה של איש הישראלי חשוב מאד אצל הקב"ה, ויזכור האדם כי הוא מממלכת כהנים וגוי קדוש, מזרע אברהם יצחק ויעקב, ויש לו קדושת הגוף, ועל כן לו נאה ויאה לעשות רצון ה' ולקיים מצות ומעש"ט.



ולפעמים לדרכי ה' יש צורך להתגאות, וזה שאמר זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דרש"י פירש לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל, וכיון שהשטן בא בתחבולה תמיד להטעות את האדם מדרכי ה', על כן יש צורך בשני המדות להשתמש בכל אחד בזמנו כפי הצורך, ודבר זה הוא חק לכל התורה. ולזה דרשו במדרש (במ"ד פי"ט ס"ג) על מצות פרה אדומה (קהל' ז ט) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, כי מצות פרה אדומה שלוקחים עץ ארז ואזוב, להורות שצריכים להשתמש בשני מדות, הוא חכמה עליונה.

**וזה** ששלח יעקב אבינו לעשו להודיעו שלא נעשה שר וחשוב ולא נתקיים בו ברכת אביו, אמנם חשש שמא יחשוב עשו שמתוך ענותנותו לא רדף אחר גדולה וכבוד ועל כן לא נעשה שר וחשוב, ואם כן ידין עשו בדעתו שהיה בו גם כן ענוה פסולה ומסתמא לא קיים מצות ה', ולזה שלח לאמר ותרי"ג מצות שמרתי ואפילו פרה אדומה הקרבתי, כי במקום אשר באתי לקיים התרי"ג מצות לא נכשלתי בענוה פסולה, כי ממצות פרה אדומה למדתי להשתמש בשני מדות הללו, ובכח מצות פרה אדומה שמרתי כל התרי"ג מצות כאשר צוה השי"ת.

**והשי"ת** יהא בעזרינו שנזכה למדת ענוה, ומדת ענוה לא ימנעוהו מלעשות רצון ה', ובבא לידינו לקיים אחת ממצות ה' או לעסוק בתורה ובתפלה, עלינו לדעת כי כל אחד מישראל יש בו נשמה קדושה הבא ממקור קדוש, זרע אברהם יצחק ויעקב, ולו נאה ויאה לקיים מצות ה', וזה מחייבו לקיים מצות ה' בדחילו ורחימו ולעסוק בתורה ובתפלה כראוי לאיש חשוב, וכמו שאמר יעקב אבינו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, שקיים מצות ה', ולא למדתי ממעשיו הרעים להתנהג בענוה פסולה, ובדרך זה עלינו להתנהג לקיים מצות ומעשים טובים בלב שלם. והשי"ת יעזור שנזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

מילה, כי על ידי זה נכרת ערלת הלב וזכה לחכמה עליונה, להשיג ולדעת אימתי להשתמש במדת ענוה ואימתי במדת הגאווה, ויצו אותם לאמר כה תאמרן לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי, לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, כי יעקב הוא הקטן היה ענוותן ושפל רוח, אבל דבר אחר, היה במדריגה אחרת לענין ותרי"ג מצות שמרתי, כי בעת קיום המצוה לא הלך בדרכי ענוה, אלא ויגבה לבו בדרכי ה', ולא למדתי ממעשיו הרעים, כי לבן היה ענו בשביל תאות נפשו, ועשה כל המעשים פסולים באמרו שהוא עניו ושפל רוח, אבל יעקב אבינו לא למד מעשיו אלא ותרי"ג מצות שמרתי, ובכח מצות מילה זכה לחכמה עליונה לדעת להשתמש במדות הפכיות.

**וזה** הרמז ארצה ש'עיר ש'דה א'דום, ראשי תיבות א"ש א"ש ב' פעמים, ע"ד שכתב החתם סופר (פ' ברכה עמוד קלח) כי הקב"ה נתן לנו התורה שהיא אש, ועל ידי זה מהראוי שנהיה עומדים נגד הכל כאש, כמאמרם (תענית ד.) האי צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא דקא מרתחא ליה, שנאמר (ירמיה כג ט) הלא כה דברי כאש נאם ה'. אמנם לעומת זה מצינו בגמרא (תענית ז.) למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב (ישעיה נה א) הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. נמצא שני הפכים בנושא אחד, וישראל משתמשים בהפכים האלו במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת ה', דהיינו נכנעים וממעטים עצמם לפני השי"ת כמים, ולעומת זה מגביהים לבם בדרכי ה' כאש, עכ"ד. וזה נרמז כאן להשתמש במדות הפכיות.

**והנה** בפרה אדומה כתיב (במדבר י"ו) ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת, ופירש"י ארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם. ויש לדקדק הלא שני תולעת רמז לחוטא שיתנהג בענוה ושפלות רוח, והחוטא צריך להתנהג בענוה, ואם כן למה צוה להביא ארז שהוא גבוה. אמנם לדרכינו הכוונה כי יש צורך לשני מדות הללו,

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ח להם

# קרן עזר המשפחה "ברך משה" רהסודרי סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעוועכי"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעמו"מ

### "נפש חיה"

ע"ש הרבנית הצדיקת מרת ח' מוילז'יש ע"ה בת מרן רבינו משה ז"ע נלב"ע ח' שבט תשנ"ג  
☆☆☆

### "חסדי מנחם משה"

ע"ש ר' מנחם משה גאנץ ז"ל ב"ר דוב ז"ל נלב"ע י"ג מנחם אב תשנ"ב  
☆☆☆

### "תהלה לרוד"

ע"ש ר' משה דוד מעלער ז"ל ב"ר יחזקאל משולם ז"ל נלב"ע י"א תשרי תשמ"ח  
☆☆☆

### "אבן ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן בערנאט ז"ל ב"ר ישראל ז"ל נלב"ע ט"ז חשון תשל"ז  
☆☆☆

### "ציון לנפש חיה"

ע"ש ר' בן ציון בנעט ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל נלב"ע ט' שבט תשנ"ג וזוגתו מרת ח' ע"ה ב"ר יהושע ז"ל נלב"ע י"א סיון תשנ"ה  
☆☆☆

### "חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר בנעט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל נלב"ע כ"ג ניסן תשנ"ז וזוגתו מרת רייזל ע"ה ב"ר אפרים ז"ל שטערן נלב"ע ה' סבת תשנ"א  
☆☆☆

### משא"ת חיים

ע"ש ר' חיים גרין ז"ל ב"ר מרדכי מנחם ז"ל נלב"ע כ"א אדר א' תשמ"ח וזוגתו מרת אלמנע שיינדל ע"ה ב"ר משה אליהו ז"ל נלב"ע י"ב ניסן תשמ"ג

## "ברכת מזל טוב"

הננו משגרים ברכת מזל טוב חמה ולבבית לאנ"ש החשובים כל אחד בשמו יבורך

### הרה"ח ר' משה יאקאב הי"ד

להולדת נכדתו

### הר"ר שלמה ישעי' שלאמאוויטש הי"ד

ולאביו הרה"ח ר' דוד שלאמאוויטש שליט"א ולחותנו הרה"ח ר' אלימלך דאווידאוויטש שליט"א

להולדת בתו, נכדתם

קידושא רבא בבית מדרשינו בשיכון

### הר"ר יואל היימליך הי"ד

ולאביו הרה"ח ר' ישראל יצחק היימליך שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' משה מילער שליט"א

ולזקינו הרה"ח ר' ישראל יעקב שפילמאן שליט"א

להולדת בנו, נכדם

השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

### "חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל בן ר' מרדכי וזרצבערגער ז"ל נלב"ע ה' כסלו תשמ"ב  
☆☆☆

### "חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר' ישראל יעקב אייזנבערגער ז"ל נלב"ע ט"ו אייר תשנ"ו ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם מענדל ז"ל ב"ר סיון תשנ"ה ואמו מרת דינה ע"ה ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל נלב"ע כ"ט תמוז תשמ"ג  
☆☆☆

### "חסדי שמואל וחנה"

ע"ש ר' שמואל זאב לעווי ז"ל ב"ר יעקב דוב ז"ל נלב"ע ג' תשרי תשנ"ח וזוג' מרת חנה ע"ה ב"ר חיים משה ז"ל נלב"ע י"ב חשון תשל"ז  
☆☆☆

### "אנשי חיים"

ע"ש ר' אביגדור פרידמאן ז"ל ב"ר נחמן ז"ל נלב"ע ז' שבט תש"ג וזוג' מרת חנה לאה ע"ה ב"ר יעקב פרענקל מב"ח ז"ל נלב"ע ב' אלול תשמ"ג  
☆☆☆

### "צבא מרו"ם"

ע"ש ר' צבי אלימלך געלבמאן ז"ל ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע ד' אלול תשנ"ט וזוג' מרת בריינדל ע"ה בת ר' מרדכי מנחם ז"ל נלב"ע כ"ה תמוז תשנ"ט  
☆☆☆

### "אפריון נמטוי לר' שמעון"

ע"ש ר' שמעון דאסקאל ז"ל בן ר' שניאור זלמן ז"ל נלב"ע ז' מנחם אב תשנ"ח  
☆☆☆

### "זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל ב"ר חוקי איתמר טובי ז"ל נלב"ע י"ג כסלו תשנ"ה  
☆☆☆

### "ממוכן שבתו השגור"